

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN
OKUL YAPILANMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Belkıs Gökçen DEMİR

ARALIK 2009

BOLU

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN
OKUL YAPILANMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Belkıs Gökçen DEMİR

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT

ARALIK 2009
BOLU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Belkıs Gökçen DEMİR' e ait İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri adlı çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Bölümü Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.
(29.12.2009)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT
Üye : Yrd. Doç. Dr. Tuncay ÖZDEMİR
Üye : Yrd. Doç. Dr. Nuri AKGÜN

Sosyal Bilimler Enstitüsünün Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER

Enstitü Müdürü

ABSTRACT**Belkıs Gökçen DEMİR****M.A Thesis****Department of Primary Education****Division of Elementary Teaching****Thesis Advisor: Assistant Professor Yusuf CERİT****December-2009 BOLU****Pages: 128 + XV**

The purpose of this study is to examine the perceives of elementary school managers and teachers related to current school structure and the future one.

In this study qualitative research method was used. The study was analyzed using descriptive survey method. The data in this study was obtained by using interview technique. The study is consisted of 137 people working at elementary schools in Bolu central province at 2008-2009 educational year 20 of whom are school managers and 117 are teachers. In the study, maximum variety sampling method was used. The thoughts of the participants were obtained by using interview form which contains four questions and school structure scenarios acquired from the literature. The results below were obtained in the study:

It was concluded that the most suitable school model about the current school structure is “Robust bureaucratic school system”. Besides this, it was seen that another scenario which fits current school structure is “extending the market model” scenario. “Schools as core social centres”, “Schools as focused learning organisations”, “Networks and the network society” and “Meltdown and teacher exodus” are the least suitable scenarios for the current school structure.

The reasons why “Robust bureaucratic school systems” are preferred are these: Centralist management approach at the schools, robust bureaucratic structure,

prototype equality, centralist curriculum approach, not applying the thoughts of curriculum practitioners, rising usage of computer technologies, using traditional teaching methods, the dominant role of teacher in the class, the situation of diplomas being as formal certificate. The reasons why “Extending the market model” was chosen are these: Rising discontent about schools among society, being under pressure of market model, mistrust about public education.

It was concluded that among six scenarios the most expected model in the future by all the participants was “Schools as focused learning organisations”. “Schools as core social centres” was another scenario which was expected to by the participants. “Robust bureaucratic school system”, “Extending the market model”, “Networks and the network society” and “Meltdown and teacher exodus” were seen as the least expected scenarios in the seen.

The reasons why the managers and teachers participating in this study expected “Schools as focused learning organisations” in the future are these: The pioneer role of schools as directing teaching for everybody, schools having quality financial sources, using informatics technologies, program and method liberty, life long learning, schools supported by party policies, intensive counselling services in schools, emphasis placed to research and development, specialized teachers and action freedom. The reasons why they expected “Schools as core social centres” are these: Schools focusing on sociality, schools fulfilling their critical social responsibilities, high financial sources, schools’ success parallel to their rising quality, society’s high level of trust to schools, less bureaucracy, schools with low doors and walls.

Key Words: School scenarios, school structure, future school

ÖZET

Belkıs Gökçen DEMİR

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Anabilim Dalı

Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT

Aralık-2009 BOLU

Sayfa: 128 + XV

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin mevcut durumdaki ve gelecekteki okul yapılanmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma betimsel tarama modeli ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın alanını; 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Bolu ili merkez ilçede bulunan 18 ilköğretim okulunda görev yapan 20 yönetici, 117 öğretmen olmak üzere 137 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıların görüşleri, literatürden yararlanılarak oluşturulan okul yapısına senaryolar ve dört sorudan oluşan görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Mevcut durumdaki okul yapılanmasına ilişkin en uygun görülen okul modelinin “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında “Piyasa modelinin genişletilmesi” senaryosunun da mevcut durumdaki okul yapısına uyum sağlayan diğer bir senaryo olduğu ortaya çıkmıştır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar”, “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar”, “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” mevcut durumdaki okul yapısına en az uyum sağlayan senaryolar olmuştur.

“Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nin tercih edilme nedenlerinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi, güçlü bürokratik yapılanma, tek tip eşitlik, müfredatların merkezden yapılması, müfredatı uygulayanların fikirlerine başvurulmaması, bilgisayar teknolojisinin kullanımının artması, eğitim-öğretimde geleneksel metotların kullanılması, öğretmenin sınıfta baskın unsur olması, diplomaların resmi birer sertifika olmasıdır. “Piyasa modelinin genişletilmesi” nin seçilme nedenleri ise şöyledir: Toplumun genelinde okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizlik, piyasa modelinin etkisi altında kalması, kamu eğitime olan güvensizlik.

Araştırmada sunulan altı senaryodan, tüm katılımcıların gelecekte gerçekleşmesini yoğun bir şekilde istediği “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın da gelecekte gerçekleşmesi istenen bir okul modeli olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” nun gelecekte gerçekleşmesi en az istenen senaryolar olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı gelecekte arzu etmesinin nedenlerinde şu sonuçlara varılmıştır: Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması, okulların iyi finansal kaynaklarının olması, bilişim teknolojilerinin kullanımı, program ve metot serbestisi, yaşam boyu öğrenme, okulların parti politikalarınca desteklenmesi, okullardaki yoğun rehberlik hizmetleri, araştırma ve geliştirmeye verilen önem, öğretmenlerin uzmanlaşması ve hareket serbestisidir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın gelecekte gerçekleşmesini isteme nedenleri ise şöyledir: Okulların, sosyal yönüne ağırlık vermesi; okulların, kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi, yüksek finansal kaynak, okulların artan kalitesiyle orantılı başarısı, toplumun okullara güveninin yüksek olması, daha az bürokrasi, alçak kapılı ve duvarlı okulların varlığıdır.

AİLEME VE SEVGİLİ EŞİME...

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren ve destek veren, değerli önerilerde bulunan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT' e teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitiminde değerli görüşlerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ' a, Yrd. Doç. Dr. Tuncay ÖZDEMİR' e teşekkür ederim. Ayrıca tezdeki eksikliklerin giderilmesinde yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Nuri AKGÜN' e teşekkür ederim.

Araştırmaya katılan ilköğretim okulu yöneticilerine, ilköğretim okulu öğretmenlerine teşekkür ederim.

Araştırmanın tüm aşamalarında bana yardımcı olan sevgili eşim Fatih DEMİR' e çok teşekkür ederim.

Belkıs Gökçen DEMİR

Aralık-2009

BOLU

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
İTHAF.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xv

BÖLÜM I

I. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Alt Problemler.....	6
1.5. Araştırmanın Önemi.....	6
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.7. Araştırmanın Sayıltıları.....	7
1.8. Araştırmaya Ait Tanımlar.....	8

BÖLÜM II

II. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR	
2.1. KURAMSAL TEMELLER.....	9
2.1.1. Okulun Tanımı.....	9
2.1.2. Okulun Temel Özellikleri.....	12
2.1.3. Okula Yönelik Eleştiri.....	14

2.1.4. Bilgi Toplumunda Eğitim.....	16
2.1.5. Geleceğin Okul Projesi.....	19
2.1.6. Geleceğin Okul Senaryoları.....	22
2.1.6.1.Statüko Korunuyor (Mevcut Durumu Korumaya Çabalamak).....	24
2.1.6.1.1. Senaryo 1: Güçlü Bir Bürokratik Yapı Sergileyen Okul Sistemleri.....	25
2.1.6.1.2. Senaryo 2: Piyasa Modelinin Genişletilmesi	27
2.1.6.2.Yeniden Okullaşma Senaryoları.....	29
2.1.6.2.1. Senaryo 3: Temel Sosyal Merkezler Olarak Okullar.....	29
2.1.6.2.2. Senaryo 4: Odak Öğrenme Kuruluşları Olarak Okullar.....	32
2.1.6.3.Okulsuzlaşma Senaryoları.....	35
2.1.6.3.1. Senaryo 5: Öğrenen Networkü ve Network Toplumu.....	35
2.1.6.3.2. Senaryo 6 : Öğretmen Akını - Erime Senaryosu.....	38
2.2. GELECEĞİN OKULU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	41
2.2.1. Yurt İçindeki Araştırmalar.....	41
2.2.2. Yurt Dışındaki Araştırmalar.....	44

BÖLÜM III

III. YÖNTEM.....	49
3.1. Araştırmanın Modeli.....	49
3.2. Araştırmanın Alanı.....	49
3.2.1. Araştırmaya Katılan Yöneticilere Ait Bilgiler.....	50
3.2.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Bilgiler.....	51
3.2.3. Araştırmaya Katılan Okullara Ait Katılımcı Bilgiler.....	51
3.3. Verilerin Toplanması.....	52

3.4. Verilerin Analizi.....	54
3.5. Geçerlik Ve Güvenirlik.....	55

BÖLÜM IV

IV. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	57
4.1. Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin İlköğretim Okulu Yönetici Ve Öğretmenlerinin Görüşleri Nelerdir?.....	57
4.1.1. Sosyo-Ekonomik Çevresi Üst Seviyede Olan Okulların Yönetici Ve Öğretmenlerinin Birinci Alt Probleme İlişkin Görüşleri.....	57
4.1.2. Sosyo-Ekonomik Çevresi Orta Seviyede Olan Okulların Yönetici Ve Öğretmenlerinin Birinci Alt Probleme İlişkin Görüşleri.....	62
4.1.3. Sosyo-Ekonomik Çevresi Düşük Seviyede Olan Okulların Yönetici Ve Öğretmenlerinin Birinci Alt Probleme İlişkin Görüşleri.....	66
4.2. Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Yönetici Ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Nedenleri Nelerdir?.....	69
4.3. Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin İlköğretim Okulu Yönetici Ve Öğretmenlerinin Görüşleri Nelerdir?.....	76
4.3.1. Sosyo-Ekonomik Çevresi Üst Seviyede Olan Okulların Yönetici Ve Öğretmenlerinin İkinci Alt Probleme İlişkin Görüşleri.....	76
4.3.2. Sosyo-Ekonomik Çevresi Orta Seviyede Olan Okulların Yönetici Ve Öğretmenlerinin İkinci Alt Probleme İlişkin Görüşleri.....	80
4.3.3. Sosyo-Ekonomik Çevresi Düşük Seviyede Olan Okulların Yönetici Ve Öğretmenlerinin İkinci Alt Probleme İlişkin Görüşleri.....	84
4.4. Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Yönetici Ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Nedenleri Nelerdir?.....	87

4.5. Tartışma.....	94
 BÖLÜM V	
V. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	102
5.1. Sonuçlar.....	102
5.1.1. “Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin İlköğretim Okulu Yönetici Ve Öğretmenlerinin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine Ait Sonuçlar.....	102
5.1.2. “Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin İlköğretim Okulu Yönetici Ve Öğretmenlerinin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine Ait Sonuçlar.....	104
5.2. Öneriler.....	106
5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	106
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	107
 KAYNAKÇA.....	 108
 ÖZGEÇMİŞ.....	 114
 EKLER.....	 115
Ek 1: Görüşme Formu.....	116
Ek 2: Araştırma İzni.....	120
Ek 3: İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	121
Ek 4 : İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	122
Ek 5 : İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	125
Ek 6 : İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	126

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1:	Değişen Eğitim Modeli.....	17
Tablo 2:	Senaryo Grupları.....	24
Tablo 3:	Güçlü Bir Bürokratik Yapı Sergileyen Okul Sistemleri.....	26
Tablo 4:	Piyasa Modelinin Genişletilmesi.....	27
Tablo 5:	Temel Sosyal Merkezler Olarak Okullar.....	30
Tablo 6:	Odak Öğrenme Kuruluşları Olarak Okullar.....	33
Tablo 7:	Öğrenen Networkü Ve Network Toplumu.....	36
Tablo 8:	Öğretmen Akını-Erime Senaryosu.....	39
Tablo 9:	Asya-Pasifik Çalışmasına Katılan Toplamlar.....	45
Tablo 10:	Asya-Pasifik Çalışmasına Katılan Toplamların Arzu Ettikleri Ve En Olası Gördükleri Senaryolar.....	46
Tablo 11:	Yöneticilere Ait Bilgiler.....	51
Tablo 12:	Öğretmenlere Ait Bilgiler.....	51
Tablo 13:	Araştırmaya Katılan Okullara Ait Katılımcı Bilgileri.....	52
Tablo 14:	Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Üst Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	58
Tablo 15:	Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Orta Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	62
Tablo 16:	Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Düşük Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	66
Tablo 17:	Katılımcıların Mevcut Durum Senaryolarını İlk Sırada Tercih Etme Sıklıkları.....	70

Tablo 18: Katılımcıların “Güçlü Bir Bürokratik Yapı Sergileyen Okul Sistemleri” ni Seçme Gerekçeleri Ve Tekrarlanma Sıklıkları.....	71
Tablo 19: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Üst Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	77
Tablo 20: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Orta Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	80
Tablo 21: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Düşük Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri.....	84
Tablo 22: Katılımcıların Gelecekte Gerçekleşmesini İstedikleri Senaryoları İlk Sırada Tercih Etme Sıklıkları.....	88
Tablo 23: Yönetici Ve Öğretmenlerin “Odak Öğrenme Kuruluşları Olarak Okullar” ı Tercih Etme Nedenleri Ve Tekrarlanma Sıklıkları.....	89
Tablo 24: Asya-Pasifik Çalışmasındaki Toplumlara Göre Mevcut Durum Senaryolarının Sonuçları.....	95
Tablo 25: Toplumlara Göre En Çok Arzu Edilen Senaryolar.....	99

KISALTMALAR

OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
CERI	: Eğitim Araştırma ve Yenilikleri Merkezi
ICT	: Bilgi İletişim Teknolojileri
G.Y.	: Görüşülen Yönetici
G.Ö.	: Görüşülen Öğretmen
Bkz	: Bakınız

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem, araştırmanın amacı, alt problemler, araştırmanın önemi, sınırlıklar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Toplumlar kendilerine uygun insanı kendilerine özgü eğitim süreci içinde yetiştirirler(Fidan ve Erden, 1998:4). Bu iş “okul” denilen ortamda, yani eğitimin “planlı-amaçlı-düzenli” biçimde yapıldığı bir “örgün” kurumda alanındaki bilgi, beceri ve tutumları yeterli düzeyde kazanmış, bir uzman olan öğretmen tarafından gerçekleştirilir (Yılmaz, 2008:19).

Bütün toplumsal kurumlar gibi eğitim kurumları olan okullar da bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkmıştır. Eğitim kurumlarının, toplumsal, siyasal, ekonomik ve bireyi geliştirme olmak üzere dört temel işlevi olduğu söylenebilir (Fidan ve Erden, 1998:56). Okul kurumu; toplumsal, siyasal, ekonomik ve bireyi geliştirme olan dört işlevi gerçekleştirmek için kurulmuştur. “Niçin okul ?” sorusunun cevabını anlamlandırmak için bu dört işlevi daha yakından tanımak gerekmektedir. Okulların toplumsal yönü; bir yandan toplumun mevcut değerlerini aktarırken, öte yandan toplumun geleceğe yönelik ideal ve beklentilerini karşılayacak yetenekte bireyler yetiştirme gereğini ortaya koymaktadır (Aslan,

2001:29). Büyükdüvenci' nin (Akt. Aslan, 2001:29) anlatımıyla eğitimin temel amacı kültür nakli ve daha önemlisi toplumu, arzulanan bir geleceğe götürmektir. Eğitimin siyasal işlevi, toplumdaki bireylere milli ideolojiyi, değerleri ve idealleri kazandırarak onları mevcut siyasal düzene bağlı vatandaşlar olarak yetiştirmektir (Fidan ve Erden, 1998:70). Eğitim kurumlarının ekonomik işlevi ise, toplumdaki bireylere belli bir beceri kazandırarak onları üretici durumuna getirmek ve endüstri, tarım, hizmet alanlarında toplumun ihtiyacı olan insan gücünü yetiştirmektir. Eğitimin bireyi geliştirme işlevi ise, bireyin sosyal, bedensel ve zihinsel gelişimine yardımcı olarak onların doğal ve toplumsal çevrelerinden en iyi biçimde yararlanmalarını sağlamaktır (Fidan ve Erden, 1998:61–62).

Şişman ve Turan (2002:4), okulların yaygın olarak tanımlandığı gibi üretimde bulunan birer örgüt olmalarının ötesinde, insanlardan meydana gelen sosyal sistemler ya da başka bir ifade ile insan toplulukları olarak ifade etmektedir. Tezcan (1992: 48–51) ise okulun toplumun kültür mirasını aktardığını, çocuğu toplumsallaştırdığını, topluma birlik ve dayanışma ruhu verdiğini, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı eleman yetiştirme gibi işlevleri yerine getirdiğini savunmaktadır. Bunu başarabilmek için okulun kendini sürekli olarak yenilemesi, ayrıca değişim sürecinde düzenleyici ve uyumlayıcı bir kurum olması gerektiğini vurgulamıştır. Taymaz' a (1995:1) göre “Bir toplumda, sosyal ve ekonomik çevrenin eğitsel ihtiyaçlarını karşılayan okul, eğitim sisteminin en önemli ögesi olarak görülür”. Eğitim sistem içerisinde okulun görevi öğrencilerine, istenilen davranışları kazandırma ve belli öğrenme yaşantılarının öğrencilerle yaşanmasını sağlamak için çevreyi düzenlemektir. Küçükahmet (2006: 55) eğitim kurumları içinde yer alan okulların, insana sadece bilgi ve beceri değil toplumsal sorumlulukları da öğrettiğini ortaya koymaktadır. Özçelik' e göre “Okul, belli programlar doğrultusunda işletilmekte olan bir davranış değiştirme kurumudur” (Özçelik,1982).

Fidan ve Erden okul sistemini, insanların belli yaş dönemlerinde gösterdikleri ortak davranış özelliklerine uygun olarak düzenlenmiş ve eğitim programları ile öğretim yöntemleri insan gelişiminin özelliklerine uygun olarak biçimlendirilmiş bir yapı olarak belirtmektedir. Okulun en basit tanımıyla eğitim-öğretim faaliyetleri için

oluşturulmuş mekân olduğunu ve okuldaki eğitimin formal eğitim olduğunu ifade etmişlerdir. Eğitim-öğretim etkinlikleri ise yıl içinde belirlenen günler ve çalışma saatleri ile belirtilmiştir. Okulun toplumdaki bireylerin eğitilmesi işlevini üstlenen kurumların ortak adı olduğu ve okullarda bir grup öğrenciye toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına göre önceden hazırlanan programlar doğrultusunda öğretim faaliyetleri sunularak, öğrencilerde istendik davranış değişikliği meydana getirilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir (Fidan ve Erden, 1998:5-47).

İçinde yaşadığımız çağ değişimin en fazla ve en hızlı gerçekleştiği bir çağdır. Çünkü ekonomide, sosyal alanda, kültürel yaşamda, siyasal ve toplumsal düzende ve teknolojik yapıda çok yeni gelişmeler yaşanmaktadır. Kùltürler, toplumlar ve ÷lkeler arasındaki sınırlar kalkmakta, eskiye göre daha yoğun ve daha hızlı bir etkileşim yaşanmaktadır (Erdoğan, 2002:1). Bu denli hızlı bir değişim sürecinde eğitim kurumlarının da durağan kalması olanaksızdır. Ayrıca eğitim kurumları, günümüz hızlı değişme sürecinde yeni gereksinimlerin karşılanmasında ve farklılaşan değerlerin yönetilmesinde kendisinden çok şey beklenen kurumların başında gelmektedir (Crowther, 1997; Aktaran:Gökçe, 2008:237). Eğitimin amacına, öğrenmenin doğasına, bilimsel bilginin değerine, okulların yapı ve işleyişine ilişkin ortaya çıkan yeni paradigmlar, değişen dünya ve toplum eğitimin çağdaş bir yorumunu zorunlu kılmaktadır. Eğitim sisteminin yakın geçmişte, yapılandırılmasına yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, temelde eğitimin çağdaş bir yorumunun yapılmaya çalışıldığı dikkati çekmektedir (Özden, 2002:13).

Eğitimin önemli organlarından biri olan okulların, çağdaş yorumlarının yapıldığı araştırmalardan birisi de OECD Eğitim ve Araştırma Merkezi (CERI)' nin çeşitli ÷lkelerde gerçekleştirdiği araştırmalardır. Bu araştırmalar gelecekteki okul modellerinin kesin olarak bilinmese de bazı alternatif modeller üretilebileceğini savunmaktadır.

OECD Eğitim ve Araştırma Merkezi (CERI) “Gelecekte Okullar Nasıl Olmalı?” adlı geleceğe yönelik analizinde, gelecekte olası okul yapılanmalarına

ilişkin altı eğitim senaryosu belirlemiştir (Istance, 2002:1). Üç ana grupta sınıflandırılan bu senaryolar, eğitimin bir toplumda genel olarak nasıl olması gerektiğini anlatmaktadır (Istance, 2002). Geleceğin okullarına ilişkin senaryolar zihinlerde iki soru uyandırmaktadır. Birincisi, “Mevcut durum hangi senaryo ile bağdaşmaktadır?”, ikincisi ise “Gelecekte olması muhtemel senaryolar hangisidir?”.

Küreselleşme ve bilgi toplumu dikkate alındığında dünyanın çeşitli ülkelerinde gerçekleştirilen geleceğin okulları çalışmaları ülkemizi de yakından ilgilendirmektedir. Bilgi toplumu değerlerinin baskın olan toplumlarda eğitim anlayışı ve okul sistemleri, insan kaynağının yeniden yönlendirilmesinde gelişmiş ve gelişmekte olan tüm toplumlarda geçmişe kıyasla çok daha farklı biçimde yapılandırılma zorunluluğu vardır (Sağ, 2003:24).

Çevrede meydana gelen değişikliklere duyarlı, gerekli kararları hızlı ve doğru biçimde alabilen, değişimin gereklerini en kısa zamanda programlara yansıtabilen bir okul kimliği geliştirmek temel ihtiyaç haline gelmiştir (Doğan, 1997; Aktaran:Balay, 2004:61-82). Eğitim kurumları olarak okullar, sürekli yeniliğe açık, bilginin üretildiği, kullanıldığı ve geliştirildiği, takım çalışması ile insana güven sağlayan, günün her saatinde kullanıma açık, toplumun yeni bilgi ihtiyaçlarının karşılandığı, öğrencide özgün ve yaratıcı düşünciyi geliştirmeyi, öğrenciyi hayata hazırlamayı amaçlayan çok işlevli bir yapıda olmak zorundadır (Numanoğlu, 1999:345).

“Eğitim bir yandan geçmişe bakmayı, ama ona takılmamayı, diğer yandan geleceğe bakarak, insanın yaratıcılığını keyifli bir arayış ve gezintiye çıkarır. Bu anlamda eğitim, insan ve toplum için bir yeniden inşa aracıdır. İnsanlık hızla yürüdüğü kaygan zeminde düşmeden yürümeyi, bunu başarabilmek için de sürekli değişen yol haritasını güncellemeyi öğrenmelidir” (Balay, 2004:78).

“Özellikle yeni bir bin yıla girerken kendini çarpıcı bir şekilde hissettiren bilgi çağına geçişle birlikte kültürde, ekonomide, uluslararası ilişkilerde, değerlerde çok önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimlerin en doğrudan yansıma bulacağı alan eğitimidir. Eğer birçok alanda hızlı bir değişim yaşanıyorsa

eğitimin de gerek anlayış düzeyinde gerekse uygulama düzeyinde değişmemesi beklenemez” (Erdoğan, 2005:52).

Eğitim reformuna kilitlenme bizi nasıl bir dünyada ve nasıl bir toplumda yaşamak istediğimizi ve özellikle de ne tür okullar istediğimizi sormaya yoğunlaştırır. Şüphesiz herkes ne olması gerektiği konusunda aynı görüşe sahip olmayacaktır. Geleceğin okul yapısını belirlemek ise öncelikle günümüzün okul yapısını betimlemek ile mümkündür. Daha sonraki ve önemli adım ise okul kurumunun önemli öğeleri olan yönetici ve öğretmenlerin nasıl bir okul istediklerinin ortaya konmasıyla sonuçlanacaktır. “Geleceğin okulları nasıl olmalı ?” sorusu, gündemden düşmeyecek önemli bir araştırma konusudur. Bilgi, bilim, teknoloji ve kültürel değişim okul yapılarını değişime zorlamaktadır. Okullar nasıl yapılandırılmalı ki; hem çağın gerisinde kalmasın hem de insanlar için okulların varlığının anlamı yitirilmesin.

Birçok ülkede, okulların mevcut durumda hangi anlayışı temele alarak nasıl yapıldığı ve gelecekte de okulun yapısının nasıl olacağına ilişkin araştırmalar yapılmasına rağmen; Türkiye’ de, bu çalışmada kullanılan senaryolara dayalı olarak gelecekte okulun yapılanmasının nasıl olacağına yönelik araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada bu boşluğu doldurmak amacıyla ilköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin gelecekte okulun nasıl yapılacağına ilişkin görüşleri araştırılmak istenmiştir.

1.2. Problem

İlköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin mevcut durumdaki ve gelecekteki okul yapılanmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin mevcut durumdaki ve gelecekteki okul yapılanmasına ilişkin görüşlerini saptamak, yorumlamak ve öneriler ortaya koymaktır.

1.4. Alt Problemler

1. Mevcut durumdaki okul yapılanmasına ilişkin ilköğretim okulu yönetici ve öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Gelecekteki okul yapılanmasına ilişkin ilköğretim okulu yönetici ve öğretmen görüşleri nelerdir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Son 15-20 yıllık dönem içerisinde bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmelerin meydana getirdiği bilgi patlaması yirmi birinci yüzyılın “enformatik yüzyıl” olacağını ortaya koymaktadır. İçinde yaşadığımız yüzyılın ortalarında başlayan, fakat özellikle son çeyreğinde yoğunlaşan paradigmatik değişimler, eğitim sistemini değiştirmeye zorlamaktadır, zorlamaya da devam edecektir (Özden, 2002:13). Eğitimin amacı ve okulların işleyişini yeniden tanımlamanın bir zorunluluk haline gelmesinin temelinde toplumsal yapıdaki inanç, değer ve tekniklerin değişmesi vardır. Bu değişimler yeni paradigmlar doğurmuştur (Eryaman ve Genç, 2007:90).

“Okul, toplum ve yaşanan çevrenin ihtiyaçlarını karşılayan bir kaynak merkezidir. Bu yüzden okul, çevre ve toplumun beklentilerine göre kendini geliştirmek zorundadır. Bu olgu çerçevesinde her alanda meydana gelen yeni gelişmeler

doğrultusunda okul etkinliklerinin yeniden planlanması yeni bin yılda önem taşıyacaktır” (Cerit, 2001:26).

Bugünün gelişen trendlerine cevap vermenin çok uzağında olan okulun yeni bir yüze ve kimliğe ihtiyacı vardır. Eğitimli insana şekil verecek kurum olarak okulun yapısı, işlevi, içeriği ve amaçları yeniden düşünülmelidir. Eğitimin gelecekte nerede olması, nasıl olması gerektiği konularının düşünülmesi geleceğin toplumlarının şekillenmesinde önceliklidir. Eğitim sisteminde değişim, sistemin en önemli parçası olan okulda başlamalıdır. Eğitim sisteminin ögesi olan okulların toplumun ihtiyacına ve günün şartlarına uyum sağlama isteği, okulların yapılarının değişmesini ve gelişmesini zorunlu kılmaktadır. İlköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin geleceğin okul yapısına ilişkin görüşlerinin alınacağı bu araştırmanın değişen dünya düzeninde, ülkemiz eğitim kurumlarının yeniden yapılanması sürecine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle yapılan araştırma, mevcut durumdaki ve gelecekteki okul yapısı hakkında elde edilen bilgilerin ortaya konması, bu alan ile ilgili öneriler sunması ve sağlayacağı katkılar açısından önemlidir.

1.6. Araştırmanın Sınırlıkları

1) Araştırma; 2008–2009 eğitim-öğretim yılında, Bolu ili merkez ilçede bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

2) Araştırmada elde edilen bulgular görüşme formu ile sınırlıdır.

1.7. Araştırmanın Sayıltıları

1) Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenler görüşlerinde samimi ve gerçek düşüncelerini ifade etmişlerdir.

1.8. Araştırmaya Ait Tanımlar

Okul: Eğitim ve öğretimi meslek edinmiş kişilerin, belirli yaş ve nitelikteki öğrencileri belirli bir program ve amaçlar doğrultusunda yetiştirdikleri, kendileri ve toplum için yararlı bireyler haline getirmeye çalıştıkları mekânlardır (Taşpınar,2006: 170).

Okul Yapılanması: OECD/ CERI tarafından yürütülen gelecek için eğitim projesinde yer alan mevcut durumdaki ve gelecekteki okul yapısı.

Yönetici: Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcıları.

Öğretmen: Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler.

Okul Senaryoları: OECD/ CERI' nin gelecek için eğitim projesinde bulunan altı okul senaryosu.

Bilgi Toplumu: Bilgi üretimi ve iletişiminin yaygınlaştığı, bilginin temel sermaye ve bilgi işi ile uğraşanların çoğunlukta olduğu, öğrenmenin hayatın bir parçası haline geldiği bir toplum yaşam biçimi (Cerit,2001: 15).

Network: Bilgisayar temelli iletişim ağı.

Gelecek İçin Eğitim Projesi: OECD/CERI' nin gelecek okul yapılarına ilişkin yürüttüğü proje.

Statüko: Geçmişten gelen geleneksel durum.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde kuramsal temeller başlığı altında; okul, okulun temel özellikleri, okula yönelik eleştiri, bilgi toplumunda eğitim, geleceğin okul projesi, geleceğin okul senaryoları alt başlıkları, ilgili literatür başlığı altında ise konu ile ilgili yurt içi ve yurt dışı araştırmalar yer almaktadır.

2.1. KURAMSAL TEMELLER

2.1.1. Okulun Tanımı

2000' li yıllarda eğitime olan yaklaşım, bakış açısı farklıdır. Eğitim, anne karnında başlayan ölüme kadar devam eden bir süreçtir. İnsan aile üyeleriyle, doğal çevresiyle, kitle iletişim araçlarıyla ile etkileşimde bulunurken birçok davranış öğrenir. Fakat bu öğrenmeler gelişigüze'dir. Bu tür öğrenmelere “gelişigüze öğrenmeler” denir. Kendine özgü bir kurum olan okulun önemli görevlerinden bir tanesi bu gelişigüze öğrenmeleri ortadan kaldırmaktır. Toplumlar insanları kendine özgü eğitim süreci içinde yetiştirirler, insanlara bir toplum bilinci vermek için eğitim sürecinin amaçlarını ve içeriğini belirleyerek onu kontrol altına almak için yüzyıllardır bir çabanın içindedirler. Böylece eğitim bir kamu hizmeti olarak

kurumsallaşmıştır. Bu durum eğitimin “okul” olarak kamusallaşmasına neden olmuştur (Nural, 2002:292).

Bir toplumun insan kaynağından en verimli şekilde faydalanması, insanların toplumsal amaçları doğrultusunda yetiştirmesi ancak onları planlı bir şekilde yetiştirmesi ile mümkün olur. Çağdaş toplumlar menfaatlerine uygun insanları kendilerine özgü bir eğitim süreci içinde yetiştirirler. Bu gerekçelerle eğitim süreci toplumlar tarafından kontrol altına alınmış, gelişigüzellikten kurtarılmış ve kurumlaştırılmıştır (Demirel ve Kaya, 2007:286). Eğitim denildiği zaman ilk akla gelen okul kavramı olmaktadır. Okul, bilgi ve kültürün genç kuşaklara sistemli bir şekilde aktarılmasında rol oynayan önemli bir kurumdur. Ancak günümüzde okul sadece bilgi aktaran bir kurum olma kimliğinde değildir. “Peki okul nedir?” (Nural, 2002:291).

Eğitim bilimi üzerine uzman olan bilim adamları okul olgusuna farklı bakış açılarından bakarak okulun farklı yönlerini ortaya koymuşlardır. Bu tanımlardan bazıları ise şöyledir:

Başaran’ a göre, “Okul, öğrencilerine, önceden tasarlanmış eğitsel amaçlara ulaştırmak için gereken davranışı (bilgi, beceri ve tutumu) planlı bir süreç içinde belli bir sürede kazandıran örgüttür. Öğrenmenin yaşam boyu olmasına karşılık okul, hedefleri, süresi, yöntemi belli, planlı bir öğretim yapar. Böyle bir öğretim nerede yapılıyorsa orası bir okuldur” (Başaran, 2006:139).

Taşpınar, “Okulu, eğitim ve öğretimi meslek edinmiş kişilerin, belirli yaş ve nitelikteki öğrencileri belirli bir program ve amaçlar doğrultusunda yetiştirdikleri, kendileri ve toplum için yararlı bireyler haline getirmeye çalıştıkları mekânlardır. Bir bakıma, bir sistem dâhilinde, kuramın uygulamaya geçirildiği ve aynı zamanda kuramlara kaynaklık eden alanlar” olarak belirtmiştir (Taşpınar, 2006:170).

Başaran' a göre, “Okul, toplumun eğitim kurumunun gerekmesinin büyük çoğunluğunu karşılayan önemli bir toplumsal birimdir. Okul, yüzyıllar süren bir gelişim sonucunda ortaya çıkmıştır” (Başaran, 1994:169).

Toprakçı' ya göre, “Okul, belirli bir mekânda, tanımlanmış bir rol yapısı ve belirli amaçlara bağlı olarak, belirli bir insan grubuna, belirli bir süre, planlı ve programlı eğitim-öğretim hizmeti sunan toplumsal bir örgüttür” (Aktaran: Nural, 2002:294).

Biehler ve Snowman' a göre, “Okul, önceden belirlenmiş eğitim politikalarına uygun olarak, eğitmek istediği bireylere, yeni davranışlar kazandıracak, istenmeyen davranışlarını azaltacak ya da kaldıracak yaşantılar hazırlayıp sunan toplumsal bir kurumdur” (Nural, 2002:292).

Gök' e göre, “Okullar bireylerin üretim sistemi ile doğrudan ilişkili mesleklere hazırlarlar; yani toplumun beşeri sermayesi okullarda üretilir” (Gök, 1999:1).

Yavuz'a göre, “Eğitim örgütleri olarak okullar, eğitimin işlikleridir. Okulların temel görevlerinden biri öğrenenlere gereksinim duydukları alanlarda eğitim hizmetleri sunmaktır” (Yavuz, 2004:46).

Demirel ve Kaya'ya göre, “Okul, öğrenciler için olumsuzluklardan arındırılmış onların ve toplumun gereksinimlerine en iyi bir şekilde hizmet veren kontrollü bir ortamdır. Okul, toplumun, bireylerinin toplumsal ve bireysel gereksinimlerini karşılamak amacıyla, onların eğitimlerini üstlenen kurumların ortak adıdır” (Demirel ve Kaya, 2007:286).

“Okul belli programlar doğrultusunda işletilmekte olan bir davranış değiştirme kurumudur. Okul kontrollü bir ortamdır. Okulda öğrenciye kazandırılacak bilgi, beceri, tutumlar önceden belirlenmiştir. Önceden belirlenmiş çerçeve programların yörenin ve öğrencilerin ortak gereksinimleri doğrultusunda konu alanı uzmanı olan öğretmenlerce planlanıp, programlaştırıldıktan sonra planlı bir biçimde düzenlenen öğretim etkinlikleriyle öğrencilere kazandırılır” (Nural, 2002:293).

“Okullar, eğitim sistemlerinin hem bir alt sistemi hem de temel sistemidir. Sistem içinde alınan tüm karar ve kararın gerektirdiği etkinlikler okul aracılığı ile çevreye yansıtılmaktadır. Okulun her türlü etkinliği, okulun bütün üyelerini olduğu kadar okulun toplumsal çevresini de etkilemektedir. Böylece, okulun toplumsal çevresi, eğitim sistemi ile ilk iletişimini ve etkileşimini okul aracılığıyla yapmaktadır. Bu nedenle birçok insanın eğitime olan ilgisi okula duyduğu ilgi ile eşdeğerde olmaktadır. Bu durum okulun sorumluluğunu ve eğitimsel anlamda yükünü çoğaltmaktadır” (Yavuz, 2004:47).

Sonuç olarak okul günümüzde:

- Belirli mekânlarda,
- Belirli bir insan grubuna,
- Belirli bir süre,
- Belirli bir programı olan,
- Belirli davranış, beceri ve bilgi kazandırmayı amaçlayan,
- Bireyleri kendine ve toplum için yararlı hale getirmeyi amaçlayan,
- Bilginin ve kültürün genç kuşaklara sistemli bir şekilde aktarılmasında rol oynayan ,
- Toplumun gereksinimlerine en iyi bir şekilde hizmet veren, kontrollü bir ortamdır.

2.1.2 Okulun Temel Özellikleri

Okul eğitim sisteminin en kritik ve en etkili alt sistemidir. Eğitim sisteminin bütünlüğü içinde belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi ya da amaçların eyleme dönüştürülmesi okul aracılığıyla olur, okullar birçok amaca hizmet ederler. Ama çoğunlukla, okulun temel amacının eğitilmiş insan yetiştirmektir (Yavuz, 2004:47).

Her kurum gibi okulun da var oluş nedeni olan belli bir amacı vardır. Okulların temel amacının öğrencilere önceden belirlenen hedefler doğrultusunda öğrenme yaşantıları düzenleyerek davranış değişikliği meydana getirmektir (Nural, 2002:295). Hesapçıoğlu (2001:399-405), okulun daima ikili bir görevi olduğunu belirtir: o bir yandan olduğu gibi olan, mevcut olan topluma hazırlamalıdır ve diğer yandan da gelecek kuşağa dünyayı yeniden yapılandırma, dünyanın şeklini değiştirme imkânını da vermelidir.

Okul adı verilen kurum, bireyleri belirli eğitim hedeflerine ulaşmak amacıyla oluşturulduğu için diğerlerinden ayrılır. Diğer toplumsal kurumların kültürlenme sürecine katılmaları büyük ölçüde kendiliğinden olup bittiği halde okul, toplumun kendi bireyleri için bilerek kültürlenme amacıyla kurup yönlendirdiği bir kurumdur (Yılman, 2006:124). Okul, öğretmenlerden, yardımcı personelden, denetmenlerden, uzmanlardan oluşan bir iç çevre ile aileler, siyasi partiler, iş çevresi, sendikalar, dernekler, ticaret odaları gibi toplumsal örgütlerden oluşan bir dış çevreden oluşur (Nural, 2002:294). Okul bu çevreden gelen beklenti ve istekleri göz önünde bulundurup değerlendirmeye almak durumundadır. Bunun sebebi okulun temel girdilerini çevreden alıp, çıktılarını yine bu çevrenin kullanımına sunmasıdır.

Okulda verilen eğitim diğer grupların eğitiminden çok farklıdır. Okulda kazandırılan davranışlar gelişigüzel taklit ile elde edilecek davranış etkinliklerinden çok uzaktır. Okulda verilen eğitim çok yönlüdür. Okulda gerçekleştirilen tüm iş ve uğraşların amacı öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak, onların kişisel gelişimlerini hızlandırmak, öğrenci toplumsal kalkınmanın gereksinim duyduğu bireylerin sahip olmaları gereken davranışlarla onları donatmaktır (Nural, 2002:296).

Bir toplumun sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılamada okul kurumu önemli bir rol oynamaktadır. Dünya üzerinde bir toplumda kabul gören sistem diğer bir toplumda kabul görmeyebilir. Bu sebepten dolayı okullar, içinde bulundukları toplumun siyasal, ekonomik ve kültürel yapısına göre şekillenmelidir.

2.1.3. Okula Yönelik Eleştiri

Okullar, sanayi devrimi ile birlikte hızla gelişmiştir. Sanayileşmede temel kavram fabrika olduğu için okullar da fabrika olarak görülmüş ve kitlesel eğitim hızlanmıştır, özellikle batıda, ortaçağda hâkim olan kilisenin yerini okullar almaya başlamıştır. Bu durum da okula yönelik eleştirileri artırmıştır (Taşpınar, 2006:276).

Okul kurumunun ortaya çıkışından itibaren pek çok bilim adamı okulu eleştirmiş, var olan okul sistemine alternatif okul modelleri geliştirmiştir. Aşağıda eğitim bilimcilerin okula yönelik eleştirileri ve buna karşılık geliştirdikleri alternatif okul modelleri yer almaktadır. Bu okullar bulundukları ülkenin eğitim sistemine bağlı olmayan alternatif okullardır. Yirminci yüzyılın başındaki çocuğa ilişkin düşünsel mimari birçok alternatif okul modelinin doğuşuna neden olmuştur. Bu okullar:

1- İngiltere’de Summerhill,

2-Kıta avrupalısında

a) Freinet okulları,

b) Jena plânı okulları,

c) Montessori-okulları,

d) Waldorf okulları,

3- ABD’de Proje okullarıdır (Hesapçıoğlu, 2006:32-33).

a) Reggio Emilia Okulları,

b) J. Dewey’nin Laboratuvar Okulu,

c) C.M. Mc Murry’nin Proje Yönetimi,

d) H. Parkhurst’un Dalton Plânını geliştirdiği okulu,

e) C.W. Washburn’un Winnetka Sistemi’ dir. (Dündar, 2007)

Illich’ e (1985) göre; okullar kaldırılmalı, bunun yerine öğrenim ağları denilen birimler oluşturulmalıdır. Okul, insanları gruplara ayırır. Bu gruplama işlemi sorgulanmayan üç varsayıma dayanır. Çocuklar okula aittir, çocuklar okulda öğrenir, çocuklara yalnız okulda bir şey öğretilir. Okullar ideolojik ve otoriteye bağlı

bireyler yetiştirmektedir. Okullar diploma, sertifika dağıtan kurumdur. Oysa öğrenmelerin çoğu okul dışında oluşmaktadır. Okul, bürokrasinin kurallarına göre oluşturulup işleyen bir kurumdur.

Paulo Freire’ e göre geleneksel eğitimde, yığmacı eğitim yöntemi vardır. Bankacı eğitim modeli de denilebilecek bu modelde öğrencinin öğrenme süreci içinde bir özne değil bilginin yerleştirildiği bir nesne olduğu düşüncesi söz konusudur (Başaran, 2006:144).

“Zorunlu Eğitime Hayır” adlı kitabıyla Katherine Baker okulun konformist ve insan beyninin çürüten bir kurum olduğunu öne sürer. Baker aynı zamanda okulu bir adaletsizlik olarak değerlendirir. Ona göre okul muhafaza edilen kültürü öğrencilere aktarır. Bu haliyle okul bire otoriteyi içselleştirmiş olur (Baker, 1991:21-43).

Feyerabend’ e göre eğitim, öğrencilere bazı kuram ve efsaneleri öğretmekle yükümlüdür. Ona göre eğitim çocukların hayal güçlerini, eleştirel düşüncelerini ve farklı üretim becerilerini geliştirmelidir. Oysa çağdaş eğitimin çocukları geliştirmekten çok köreltmekte, öğretmenler önder olarak tanıtılmakta ve dolayısıyla öğrenciler bu tür öğretmenler karşısında kapasitelerini tam olarak ortaya koyamamaktadırlar (Feyerabend, 1991).

Illich’ in, Freire’ nin, Baker’ ın okula yönelik olarak yaptıkları eleştirilerin ortak noktası eğitimin egemen sınıfa hizmet ettiği ve sürekli olarak da egemen sınıf yarattığı olarak tanımlanabilir (Erdoğan, 2005:51).

Neill , “Summerhill” adının verdiği “Özgürlük Okulu’nda” suç, umutsuzluk ve mutsuzluktan arınmış bir toplumsal ortam kurmaya çalışmıştır. Anti otoriter eğitimin temsilcilerinden biri olan Neill, “Özgürlük Okulu’nda” “yaşamak ve yaşamaya izin vermek” adında formülleştirdiği demokrasi anlayışının uygulamaya çalışmıştır (Bumin, 1985:162). 1921 yılında, Londra’ nın yüz mil kadar uzağında Suffolk’ un Leiston kasabasında kurulan Summerhill okulunda; öğrenciler kuralları öğretmenleri ile birlikte belirlemiş ve derslere isterlerse devam etmişlerdir.

Summerhill, okul kuruluş sistemleri içinde, gerçekten de özgürlüğü olması gerektiği gibi kurgulayan ender okullardan biridir (Neill, 1996).

Spring, yukarıdaki okul eleştirmenlerinin tezlerini tartışmış ve görüşlerini genelde özgürlük kavramıyla açıklamaya çalışmıştır. Spring, iki tür eğitimden bahsetmektedir. Bunlar:

1. Plan, düzen gibi kavramlar çerçevesinde okullar şekillenmekte ve buna göre toplum bir makine, insanlar da bu makinenin birer parçası olmaktadır.

2. Eğitimin amacı bireysel özerkliğin ve özgürlüğün artırılmasıdır (Spring, 1997).

Yeni eğitimin çocuktan hareket akımının temsilcisi olan Montessori eğitimin yeniden düzenlenmesi ve doğanın kurallarına dayanmasını savunmuştur. Yaşamın tümünü kapsayacak ve değiştirecek bir eğitim sisteminin gerekliliği söz konusudur. Bu çerçevede Montessori okullarında çocuğun görevi, kendinden, içinde yaşadığı çevreyle uyumlu, zamanına, yerine ve kültürüne uygun bir insan yaratmaktır. Montessori yönteminin özü, çocuğa önceden hazırlanmış bir çevrede kendi kendini geliştirebileceği şekilde hareket ve faaliyet özgürlüğü tanımayı amaçlayan, kendi kendine oluşan ve gelişen bir eğitim sistemi olmasıdır (Montessori, 1975:8-25).

2.1.4. Bilgi Toplumunda Eğitim

21. yüzyılda, bilgisayar ve iletişim alanındaki gelişmeler ve küreselleşme her alanda ülkelerin birbirlerine etkilerini gittikçe artırmıştır. Bu gelişmeler ülkemizi de sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan derinden etkilemeye başlamıştır. Bu etkileşimi sağlıklı bir şekilde yürütebilmek ancak eğitimle mümkündür (Oğuz, 2004:7).

Yeni yüzyıla geçişte değişimle beraber aktarılan değerler arasında, özellikle eğitimle ilişkileri açısından; küreselleşme ve bilgi toplumu üzerinde dikkatle durulması gerekmektedir.

Bilgi toplumu nedir? Bilgi toplumu oluşturmada eğitimin yeri neresidir? Bilgi toplumu eğitimi nasıl etkilemektedir? Sorularının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

2000' li yıllarla birlikte insanlık bir çağın sonu olduğu kadar toplumsal bir modelin de sonuna gelmiş bulunmaktadır. Bu sonla birlikte toplumların değerleri de değişmiştir. Sanayi toplumunun değeri olan ticaret ile elde edilen zenginlik ve teknolojiye sahiplik eski önemini kaybetmiştir. Yeni toplumun önemli ögesi ve yükselen değeri bilgidir (Nartgün , 2002:131). Bilgi toplumu olarak adlandırılan bu yeni dönem temelde hızlı bilgi artışı, yoğun ve yüksek teknoloji, bilginin temel güç ve ana sermaye olarak işlendiği bir dönemdir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte eğitimde yaşanan değişmelere ilişkin özet bilgiler Tablo 1'de verilmektedir (Aytaç, 1999:75).

Tablo 1: Değişen Eğitim Modeli

Ölçütler	Sanayi Toplumu Eğitim Modeli	Bilgi Toplumu Eğitim Modeli
Öğretmenin rolü	Her şeyi bilen öğretmen, bilgi aktarıcı, alanında uzman	Yönlendirici, yol gösterici öğretmen
Öğrencinin rolü	Dinleyici, edilgen, bireysel çalışma	Aktif, işbirliğine yatkın takım çalışması
Yöneticinin rolü	Yönetim lideri	Öğretim-yönetim lideri
Öğrenme yöntemi	Sınıfta öğrenme	Kişisel araştırma
Öğrenme şekli	Bireysel çalışmayla öğrenme	Takım çalışmasıyla öğrenme
Eğitim programları	Standart eğitim programları	Değişken eğitim programları
İşgören geliştirme	Hizmet-içi eğitim	Örgütsel öğrenme
Başarı ölçütü	Ezberlenmiş bilgi aktarımının esas alınması	Kavramları çok boyutlu olarak tanımlayabilme

Tablo 1'de görüldüğü gibi sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte eğitim modelleri önemli değişiklikler göstermektedir. Buna göre bilgi toplumuna geçişte, yol gösterici öğretmen, takım çalışmasıyla öğrenen öğrenci, öğretim-yönetim

liderliğine dayalı yöneticilik, kişisel araştırmaya dayalı öğrenme yöntemi, değişken eğitim programları, örgütsel öğrenme ve çok boyutlu kavramsal öğrenme ölçütü önemli hale gelmektedir (Balay, 2004:68).

Sanayi toplumundan bu yeni topluma, bilgi toplumuna geçiş ile ekonomik zenginlik, çok sermaye ve emeğe sahip olma yanında bilgiye, insan kaynaklarını geliştirmeye ve bu alana yatırıma sahip olma ile ölçülür olmuştur (Hesapçioğlu:32).

Bir toplumun bilgi toplumu niteliğinde olmasının iki nedeni vardır. Birinci neden, sistematik araştırma ve geliştirme çabalarından kaynaklanıyor olması iken ikinci neden, istihdam edilenlerin milli gelirdeki ve istihdamdaki payına bakıldığında, çoğunluğunun giderek bilgi sektörüne kaymasıdır (Çırnaz, 1997:215).

Bilgi toplumunun yükselen değeri arasında hızlı teknoloji dönüşümü, hızlı değişme ve gelişme, insan kaynağına ilgi, bilgiye dayalı organizasyonlar, öğrenen örgütler, bilgi insanı ve nihayet sürekli öğrenmeyi alışkanlık haline getirmesi gereken insan modeli yer almaktadır.

Geleceğin toplumu bir “Müzakere toplumu olacaktır; yani inanç, kişilik ve iletişimin mutlak olarak önemli olduğu yatay bir toplum olacaktır” (Dalin, 2000:31; Aktaran: Hesapçioğlu:55). Bir başka deyişle, öğretici bir toplumdan öğrenen bir topluma geçiş söz konusudur. Bununla beraber bilgi toplumunun bir gereği de bu toplum içindeki bütün bireylerin öğrenmeyi öğrenmeleridir (Hesapçioğlu:35).

Bilgi toplumu kavramını Türkiye açısından baktığımızda; günümüz bilgi toplumunda eğitim kurumlarının, öğrenen birer organizasyon olmaları, değişme ve gelişmeyi sistemin ayrılmaz birer parçası haline getirmeleri, otoriteden birlikte yönetime, merkezi yönetimden yerel yönetime, sınıf ve okul duvarları ile sınırlı olmayan yani yaşam boyu eğitim anlayışına geçmeleri gereklidir (Fındıkçı, 2004:18).

Türk eğitim sistemi, tarihî ve kültürel mirasının getirdiği şartlarla birlikte dünyada yaşanan değişimden bağımsız olarak düşünülemez. Çağın eğitim koşulları ne ise, Türk eğitim sistemi de millî ve manevî değerlerini koruyarak bu değişime ve koşullara uymalıdır. Eğitim kurumları, toplumun sosyal ve kültürel isteklerine cevap verecek demokratik ve katılımcı bir yaklaşımla, işlevsel bir şekilde yeniden yapılanmalıdır (Oğuz, 2004:7).

2.1.5. Geleceğin Okulu Projesi

OECD'nin Eğitimde Araştırma ve Yenileştirme Merkezi (CERI) bölümünün yürüttüğü çalışmalardan birisi “Geleceğin Okul Yapısı” adlı çalışmasıdır.

Giderek globalleşen bir dünyada yaşıyoruz. Bu durum bazı güçlükleri ve sorunları beraberinde getirmektedir. Ama bu globalleşme süreci aynı zamanda diğer ülkelerden ortak çıkar alanlarımızla ilgili dersler almamıza olanak verir. Bununla beraber, farklı ülkelerde verilen eğitimle ilgilenen kişilerin yeni gelişmeleri anlamasını ve başarılı uygulamaları tanımlamasını mümkün kılmaktadır (OECD, 2007:2).

OECD Eğitim Araştırma ve Yenilikleri Merkezinin (CERI) en önemli projelerinden biri “Gelecek için Öğretim Projesi”dir. Bu proje eğitim alanında geleceği düşünme anlayışının uluslar arası gelişimi için bir ortam sağlamış ve bir dizi yayın yayınlamıştır (OECD, 2003:3). 1997–2001 yıllarında, OECD/CERI “gelecek için eğitim” konulu çalışmasının ilk aşamasını gerçekleştirdi (Cogan, 2003:2). Bu yeni aşamaya kadar, proje üç alanda ilerledi: a) ana trendlerin tanımlanması ve gelecek için öğretim senaryolarının oluşturulması, b) yeniliklerin ve networklerin incelenmesi, c) öğretimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin rolünün açıklığa kavuşturulması (OECD, 2003:4).

Gelecek için Eğitim Projesi; geleceğin düşünülmesi açısından çok zengin bir iç görüş, eğitim, öğrenme, bunların gelecekte alacakları biçimler ve geleceğin şekillendirilmesine nasıl katkı sağlayacağına ilişkin uzman analizi, vaka incelemesi, ülke raporları ve yayınlarının doğmasını sağlamıştır (OECD, 2007:2).

OECD/CERI Gelecek için Eğitim Projesi' nin hedef kitlesi; eğitim politikaları ve uygulamanın tüm paydaşları şunlardır:

- Eğitim bakanlıkları ve devletin diğer düzeylerdeki ilgili kuruluşları,
- Ulusal ve uluslar arası kuruluşlar,
- Mesleki networkler ve kurumlar,
- Uygulayıcılar- okul liderleri ve öğretmenler,
- Ebeveynler dahil olmak üzere, eğitimle ilgisi olanlar.

Bu hedef kitleleri birbirine bağlayan şey okullar, öğrenim ve sistemlere olan ilgileri ve bunlar üzerindeki etkileridir (OECD, 2007:2).

CERI çalışmalarına 1990'ların sonunda başlamıştır. Odak noktası okullar ve eğitim olmuştur. Öğretimin geleceğine ilişkin çalışmaların kökeni OECD'nin 1996 yılında üye ülkelerin Eğitim Bakanlarıyla, yaşam boyu öğrenme konusunda yaptığı toplantıya uzanmaktadır. Bakanlar okulların yaşam boyu öğrenmenin temelini oluşturduğunun altını çizmiştir ve OECD'den öğretim için farklı vizyonların değerlendirmesini rica etmiştir. Proje Kasım 1997 yılında Hiroşima'da düzenlenen resmi bir konferansta resmen açılmıştır. Gelecek İçin Eğitimin amacı bir çok ülkede farklı durumlardaki insanların eğitim için alternatif gelecekler düşünmesini sağlayacak araç ve çerçeveler üretmektir (OECD, 2007:4).

Ülkelerden bu konuda çalışmak yapmak üzere bir uzman görevlendirmeleri ve bir rapor yazmaları istenmiştir. Yapılacak araştırmalardan elde edilecek sonuçlar ana kanıt tabanını oluşturacağından, bu uzman bir üniversiteden veya araştırma kuruluşundan seçilmelidir. Araştırma sonuçlarının bir kısmı, ülke genelinde temsil

becerisi olan araştırmalardan ve anketlerden gelecektir. Ancak ilgili araştırmaların çoğu bölge, il veya yerel düzeyde gerçekleştirilmiş araştırmalar olacaktır. Bulguların sunumu bu nedenle kapsam ve genellenebilirlik açısından nitelikli olmalıdır. Ayrıca ülke raporları uluslar arası sentez raporu için, OECD’ nin diğer uygun kaynaklarından gelecek kanıtlarla beraber, çok önemli bir kaynak malzeme işlevi görecektir. OECD bu ülke raporlarını sonuçlandıktan sonra yayınlamayı ve Gelecek için Öğretim projesinin faaliyetlerinin dokümantasyonunu sağlamayı planlamaktadır (Istance, 2003:3).

Ülke raporları; her biri farklı bir soru dizisini ele alan ve aşağıda belirtilen bölümler etrafında çerçeveslendirilmiştir. Bu sorular aynı zamanda araştırmanın nasıl yapılacağını şekillendirmektedir.

1.Toplumda Öğretim Talebi ve Öğretime İlişkin Görüşler: Talep eğitim konusunda yapılan tartışmaları nasıl etkiler? Okullar toplum tarafından nasıl kabul edilir ve beklentiler gereğince karşılanıyor mu?

2.Ebeveynlerin Tutum ve Beklentileri: Ebeveynlerin okullardan beklentileri nelerdir ve bunlar ne ölçüde karşılanmaktadır?

3.Öğretim Sürecine Katılım: Öğretimde karar verme süreçleri dış etkilere ne ölçüde açıktır? Yerel yönetim ve günlük etki nasıldır? Kim bu etkiyi gösterir?

4.Öğrencilerin Seçimleri ve Değerleri: Genç insanların istekleri ve beklentileri hakkında neler biliyoruz? Öğretim sistemi bunların ne kadarını karşılıyor?

5.Okul Sistemlerinin Yapısındaki Çeşitlilik ve Müfredat Üzerindeki Etki: Öğretimin arzında tanınan talep çeşitliliği ne boyuttadır? Talep çeşitliliğinin örgün eğitimin içeriği üzerindeki etkisi nedir? (Istance, 2003:5)

2.1.6. Geleceğin Okul Senaryoları

OECD/Eğitim ve Araştırma Merkezi (CERI) “Gelecekte Nasıl Okullar Olmalı?” adlı geleceğe yönelik bir analizi tamamlamaktadır. OECD, Eğitim ve Araştırma Merkezi vasıtasıyla önümüzdeki 10 ila 15 yılda farklı güç ve konularla şekillendirilebilecek eğitim için bir dizi senaryo geliştirmiştir. Bu analizle aydınlatılan başlıca trendlerin bazılarını ele almaktadır ve özellikle geleceğin altı eğitim senaryosunu belirlemektedir (Istance, 2002:1).

Senaryo gelişimi Gelecek için Öğretim Projesinin merkezinde yer almaktadır. Senaryolar kendi içlerinde “içsel olarak tutarlı ve uyumlu” bir nitelik gösterir ve varsayımsal geleceğin tanımlarını sunar, geçmiş, şuan ve geleceğin gelişimiyle ilgili belirli perspektifler sunmaktadır. “Varsayımsal” kelimesi kritik bir önem taşımaktadır. Senaryoların tamamıyla gerçekçi olması beklenmez, ama hangi yönde ilerleyeceğimizi ve bu yolu nasıl etkileyebileceğimizi tanımlaması gerekmektedir (OECD, 2007:9).

Bu senaryoların amacı öğretimin gelecekle yıllarda nasıl olacağı ve politikanın bu gelecekleri şekillendirmekte üstleneceği potansiyel rolün daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Senaryolar geleceğin “çıktı/sonuç odaklı” kesitleridir ve belirli gelişim rotalarını tahmin eder. Bu sonuçlar yeni gelişmeler meydana getirebilir, yeni gelecekler için başlangıç noktası teşkil edebilir (OECD, 2007:22).

Senaryolar alternatifleri daha da belirgin hale getirerek bunların değerleri, neyi istediğimiz veya istemediğimiz; devam eden trendler ve politikalar bağlamında daha fazla veya daha az istenen seçimlerin ne kadar olası olduğu ve 2020’ye kadar bunların doğru tahminler ortaya koyup koymadığı hakkında düşünmemize yardımcı olur (Istance, 2002:4).

Gelecek için Öğretim senaryoları eğitimin farklı paydaşları (öğretmenler, ebeveynler, politika yapıcılar) tarafından kullanılması için, öğretimin muhtemel

geleceğini keşfetmek için tasarlanmıştır. Bu senaryolar ilköğretimi ve orta öğretimi kapsar. Senaryolar gelecekte 15- 20 yıl sonrası için kurulmuştur. Bu süre önemli değişimlerin ortaya çıkması için yeterli bir süredir (OECD, 2007:22).

Tüm senaryolar kişinin gelecekle ilgili konulara farklı yerlerden bakabilmesini sağlamak için beş-boyutlu bir çerçeve sunar (Cogan, 2003:3):

1. Tutumlar, beklentiler, politik destek
2. Hedefler ve fonksiyonlar
3. Kurumlar ve yapılar
4. Jeopolitik boyut
5. Öğretmen işgücü.

Boyut sayısı elde edilen amaca göre uyarlanabilir, ama aynı boyutu her bir senaryoda tutmak kıyaslamayı kolaylaştırır. Gelecek için öğretim senaryolarının ne olduğunu anlamak kadar, ne olmadığını anlamak da önemli olmaktadır. Bunlar geleceği mümkün olduğunca tahmin etmeyi amaçlayan tahminler değildir. Tahminlerin kaçınılmaz sonu başarısızlıktır ve bu amaç değildir. Geleceği düşünmenin değeri yeni olanakları düşünmek ve değişimle ilgilenmek için zihinleri açmaktır. İkinci olarak, bu senaryolar diğerlerinin kendi vizyonlarını açıklamak amacıyla kullanabileceği vizyonlar değildir. Bunlar hoşlandıklarımız ve hoşlanmadıklarımız dahil olmak üzere, geleceği düşünmek muhtemel özelliklerin tanımıdır (OECD, 2007:23).

Senaryolar şu soruları uyandırır:

- a) Gerçekleşme olasılığı nedir?
- b) Ne kadar istenir bir durum? (OECD, 2001:1)

Tablo 2’ye göre altı senaryo üç ana grupta düzenlendi (OECD, 2001:2).

Tablo 2: Senaryo Grupları

Statüko Korunuyor Senaryoları	Yeniden Öğretim Senaryoları	Okulsuzlaşma Senaryoları
Senaryo 1: “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”	Senaryo 3: “Temel sosyal merkezler olarak okullar”	Senaryo 5: “Öğrenen network ve network toplumu”
Senaryo 2: “Piyasa modelinin genişletilmesi”	Senaryo 4: Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar”	Senaryo 6: “Öğretmen akını – erime senaryosu”

Senaryoların ayrıntılı analizleri aşağıdaki bölümde yer almaktadır.

2.1.6.1. Statüko Korunuyor (Mevcut Durumu Korumaya Çabalamak)

“Mevcut durumu” koruma senaryoları ile mevcut sistemlerin temel özellikleri gelecekte kamu seçiminden veya temel değişimi uygulama konusunda başarısız olmaktan korunabilir. Senaryo 1’de, gelecek şimdinin kademeli bir şekilde gelişmiş haliyle güçlü olmaya devam eden okul sistemleri ile karşımıza çıkmaktadır; 2. senaryoda piyasa modelinin genişletilmesi okul sistemlerinin yeniden şekillenmesine neden olmaktadır (Istance, 2002:4).

2.1.6.1.1. Senaryo 1: Güçlü Bir Bürokratik Yapı Sergileyen Okul Sistemleri

Geleceğin okul senaryolarından biri olan senaryo 1’de okul sistemi güçlü bir bürokratik yapıdadır. Bu okullarda eğitim, özellikle de öğretim politikleşmiştir. Eğitim ve öğretim parti politikalarının ön sıralarında yer almaktadır. Okullar sürekli olarak çağı yakalayamamakla, değişim hızlarının ağır olması nedeniyle eleştirilmektedir. Eleştirilen diğer bir nokta da okulların aşırı derecede bürokratik olmalarıdır. Aileler, işverenler ve medya sürekli olarak okulların içinde bulunduğu durumu eleştirmektedir. Fakat bunların çoğu, aslında radikal değişimlere karşıdır. Aile ve toplum gibi diğer ana sosyalleşme alanlarında ortaya çıkan sorunlar nedeniyle, okullara sürekli olarak yeni görev ve sorumluluklar yüklenmektedir. Bu okul sisteminde diplomalar resmi sertifika olmaktan öteye geçememekle beraber ekonomik ve sosyal yaşamın birer pasaportu olarak görülmektedir. Okullarda, dikkatler müfredata odaklanmıştır. Belirli standartlara ulaşmayı veya tektip eşitlik yaratmayı amaçlayan ortak bir müfredat ve değerlendirme sistemi kullanılmaktadır (OECD, 2001:3-5).

Öğretmenler eğitim-öğretimde geleneksel öğretim metodlarını kullanmaktadır. Öğretmenler bunun yanında sınıf içerisinde baskın olan unsur olmaya devam etmektedir. Çoğu memur kadrosunda olan öğretmenler güçlü sendika ve derneklerle ilişki halindedir. Öğretmenlerin mesleki gelişimine önem verilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin sistem içinde tutulmaları da önemlidir çünkü öğretmen sayılarında sorunlar yaşanmaktadır (OECD, 2001:3-5).

Bürokratik okul sistemi senaryosu tutumlar, beklentiler, politik destek, hedefler ve fonksiyonlar, kurumlar ve yapılar, jeopolitik boyut, öğretmen işgücü başlıkları altında aşağıdaki Tablo 3’ te irdelenmektedir (OECD, 2001:3-5).

Tablo 3: Güçlü Bir Bürokratik Yapı Sergileyen Okul Sistemleri

Senaryo 1: Güçlü Bir Bürokratik Yapı Sergileyen Okul Sistemleri	
Tutumlar, beklentiler ve politik destek	Eğitim, özellikle öğretim, politikleşmiştir ve parti politikalarının ön sırasında yer almaktadır. Ailelerin, işverenlerin ve medyanın sürekli olarak okulların durumunu eleştirmesine rağmen, bunların çoğu aslında radikal değişime karşıdır. Yerel eğitime karşı geliştirilmiş olan tutumlar ülke genelindeki eğitime geliştirilmiş olanlardan daha olumludur.
Amaçlar ve İşlevler	Dikkatler müfredata odaklanmıştır. Ülkelerin çoğu, standartları güçlendirmeyi veya daha tek tip eşitlik yaratmayı veya her ikisini de amaçlayan ortak bir müfredat ve değerlendirme sistemi kullanılmaktadır. Resmi sertifikalar ekonomik/sosyal yaşamın pasaportu olarak görülür. Daha büyük sayılarda ve daha çeşitli “iler yaştaki genç” ilköğretimde yer alır. Okulda daha uzun kalmak norm olmaya devam eder. Politika genelindeki eşitsizlikler çaba gerektirir.
Kuruluşlar ve Yapılar	Okulların ve okul sistemlerinin güçlü bürokratik yapısı varlığına devam eder. Öğretmen sınıfta baskın olmaya devam eder. Ancak sınıflara belirli bir ölçüde yenilikçi yaklaşımlar getirilmesi ve okulların öğrenme kuruluşlarına dönüşmesi söz konusudur. Okullarda ICT kullanımı giderek artmaktadır, ama öğretim ve öğrenimin örgütsel yapılarında radikal değişiklikler olmamıştır.
Jeopolitik Boyut	Ulusun (veya federal sistemlerdeki eyalet) hala politik otoritenin ana yörüngesini oluşturmaya devam etmesi. Şirketler dünyasının, medyanın ve multi-medya kuruluşlarının eğitim piyasasıyla ilgilendiklerini belirtmiş olması ve etkilerinin zayıf olması. Eğitimin başarısına ilişkin olarak düzenlenen uluslararası anketler dahil olmak üzere globalleşmenin yarattığı baskı.
Öğretmen İş Gücü	Çoğu memur kadrosunda olan öğretmenler. Birçok ülkede güçlü sendika ve dernekler ve merkezi sanayi ilişkileri. Birçok ülkede mesleki statü ve ödüller problemlidir. Profesyonelliğin “sanat” tarafı güçlü kalmıştır. Mesleki gelişime verilen önem ve öğretmenlerin tutulmasına gösterilen özen artmaktadır. Bunun nedenlerinden biri öğretmen sayısında yaşanan sorunlar ve yaşlanmadır.

2.1.6.1.2. Senaryo 2: Piyasa Modelinin Genişletilmesi

Bu senaryo eğitimde, piyasa yaklaşımlarının yayılacağını varsaymaktadır. Okullar, piyasanın özelliklerini taşımaktadır ve seçimler önem kazanmaktadır. Kimin eğitim hizmeti verdiği, nasıl verdiği, hangi seçimlerin yapıldığı, kaynakların nasıl dağıtıldığı önemli olacaktır. Bir başka deyişle devlet müşterilerinin memnuniyetsizliği nedeniyle artık okul işletmeyecektir. Toplumun genelinde okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizlik, kamu eğitiminin değerine olan inancın önemli ölçüde azalmış olması okul sistemlerinin yeniden şekillenmesine neden olur. Senaryo 2’de okullar ortadan kalkmaz, fakat okullar eğitim sistemlerinin çeşitliliğinin, özelleştirmenin ve kamu/özel ortaklığının bir parçası haline gelir. Okullar eğitim için piyasa modelinin uzantıları olarak gelişir. Hükümetler çeşitliliği ve rekabeti teşvik eder. Değişim, tüketici talepleriyle ve kullanılan bilgiyle hız kazanır. Okulların kamu kurumlarınca izlenmesi, yeni sağlayıcılar girişimci yönetim biçimleri getirdikçe azalır. Senaryo 2’de, yerleşik müfredat yapıları azalmaktadır. Müfredatlar çeşitlilik göstermektedir. Piyasa modelini temel alan okullar, toplumun taleplerine yanıt vererek kültürel ve dini değerlerli daha fazla yansıtmaktadır. Olası bu senaryo, okulların geleceği için yenilikleri ve dinamizmi beraberinde getirmektedir. Bunun yanında büyük eşitsizlik ve dışlanma da ortaya çıkmaktadır. Bu senaryo ile öğretmenlerin kariyerlerinde birbirleri ile kıyaslanması söz konusudur. Ayrıca öğretmenler için büyüyen bir uluslar arası piyasa oluşmaktadır (OECD, 2001:5).

Piyasa modelinin genişletilmesi senaryosu aşağıda yer alan Tablo 4’te özetlenmektedir (OECD, 2001:7-8).

Tablo 4: Piyasa Modelinin Genişletilmesi

Senaryo 2:Piyasa Modelinin Genişletilmesi	
Tutumlar, Beklentiler ve Politik destek	Kamu eğitiminin değerine olan inancın önemli ölçüde azalmış olması. Vergi mükelleflerinin eğitime verilen finansmana karşı isyan etmeleri. Farklı ve çelişkili tutumların ifade edilmiş olması. Öğretmen sendikalarının daha ileri özelleştirme dalgasına karşı koyamaması. Sosyal, istihdam ve kültürel politika alanında genişletilmiş rekabete destek veren bir politik kültür. Eksiklikleri ne ölçüde başarıyla tamamladıklarına dayanan yeni piyasa çözümlerinin istikrarı.

Amaçlar ve İşlevler	Farklı göstergelerin ve akreditasyon düzenlemelerinin piyasa işlemleri açısından çok önemli bir hale gelmesi. “etkinlik” ve “kalitenin” ana kriterlere dönüşmesi. Programlarda ve eğitimin sunulmasında yerleşik müfredat yapılarının azalması. Bilgi ve becerilere odaklanılmasının yanı sıra, değerler ve riske karşı tutum, işbirliği ve çok çalışma gibi tutumların büyük önem kazanması ve sonuç olarak kabul edilmesi. Piyasa odaklı öğretimin, talebe yanıt vererek, kültürel/ dini değerleri daha fazla yansıtması. Bilgi, yönlendirme ve pazarlama (bir kısmı kamu tarafından organize edilen) üzerinde daha büyük vurgu. Büyük eşitsizlik ve dışlanmanın önemli ölçüde tolere edilmesi. Öğrenen gruplarının daha homojen bir yapıya sahip olma ihtimali. Yaşam boyu öğrenmenin bir çok kişi için norm haline gelmesi. Okula devam etmenin açık sınırlarının çeşitlenen eğitimsel kariyerler karşısında anlamını yitirmesi.
Kuruluşlar ve Yapılar	Özelleştirme, kamu/özel ortaklığı, belgelere dayanan (Voucher) sistemler ve çeşitlilik gösteren yönetim normudur. Bireyselleşme ve evde öğretim yeni yeni ortaya çıkmaktadır. Kurumsal biçimlerin daha fazla denenmesi. Mevcut birçok programın ortadan kalkması. Piyasa modelleri daha çok ortaöğretim için geliştirildiğinden, ilköğretim ve ortaöğretim arasında büyüyen farklar. Piyasalar hem çocuk bakımı ve kültür alanında, hem de istihdamla ilgili öğrenme alanında gelişir. Tüm taraflar somut kazançları algılayınca networkler oluşacaktır. Aksi takdirde, rekabet işbirliğini engeller. Telif hakları akut durumdadır.
Jeopolitik Boyut	Merkezi hizmet sağlayıcıların ve kamu eğitim makamlarının rollerinde önemli bir küçülme. Bu makamlar hala eğitimi denetlemektedir, ama geleneksel “yönetim” ve “gözetim” rolleri hafiflemiştir. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde, uluslararası sağlayıcılar ve akreditasyon kuruluşları daha güçlü hale gelmiştir.

Öğretmen İş Gücü	Daha az belirgin bir iş gücü, çok çeşitli profillere sahip yeni meslek uzmanları kamu, özel, tam zamanlı, yarı zamanlı. Potansiyel kalite sorunları. Yeni “öğretmenler” ikamet açısından arzu edilebilir ve/veya öğrenme piyasası olanaklarının mevcut olduğu yerlerde hazır olacak. Aksi taktirde öğretmen yokluğu ve piyasa uyum hızı sorunları. Öğrenme piyasasında çalışan meslek uzmanları için eğitim ve akreditasyonun ortaya çıkması. Yeni piyasalar bütünleşene dek geçiş problemleri.
-----------------------------	--

2.1.6.2. Yeniden Okullaşma Senaryoları

“Yeniden okullaşma” senaryoları okullar ve diğer başarılar için geniş bir tanınma ve başlıca yatırımları göz önünde bulundurur ve bunlar kalite ve eşitliğe uyarlanmış yüksek bir öncelik ile profesyonelleri kapsar. Senaryo 3’ te toplumlarda sosyalleşme hedeflerine ve okullara odaklanılmıştır, hâlbuki Senaryo 4’ te güçlü bir bilgi oryantasyonuna odaklanma söz konusudur (Istance, 2002:5).

2.1.6.2.1. Senaryo 3: “Temel Sosyal Merkezler olarak Okullar”

Geleceğin okul senaryolarından biri olan senaryo 3’te, okullar kamunun yararına hizmet etmektedir. Böylece okulların genel statüsü ve aldığı destek giderek güçlenmektedir. Okulların toplumsal, sosyal yönüne ağırlık verilmektedir. Bu senaryoda, okulların sosyal bölünmeye karşı en güçlü siper olduğu yönünde yaygın bir inanç vardır. Bu okulların “alçak duvarları” ve “açık kapıları” vardır ve toplu görevlere ve toplumla ilgili görevlere büyük önem verilmektedir. Okulların çevresindeki yüksek duvarların alçalması; öğrenci çeşitliliğini, nesiller arası kaynaşmayı ve gençler-yetişkinler tarafından ortak olarak düzenlenecek faaliyetleri

artırmaktadır. Genel olarak, okullar öğrencilerin bilgisinin, becerilerinin, tutumlarının ve değerlerin, bilişsel ve bilişsel olmayan temellerin oluşturulmasına daha fazla odaklanır. Kamunun okullara olan güveni yüksektir. Ayrıca okullara verilen yüksek kamusal finansman kaynakları okulların kullanımına açıktır. Toplumun anahtar merkezleri olarak okullara yapılan büyük yatırımlar artan kalite ve eşitlikle, ayrıca, geniş kapsamlı başarıların hak edilmiş tanınmasıyla sonuçlanır. Bu senaryo, okulların bilgi aktarmaya devam etmesinin yanı sıra vatandaşlık gibi sosyal ve kültürel sonuçlar üzerinde daha fazla yoğunlaşılmasını sağlar. Senaryo 3, daha yaygın eğitim düzenlemeleri ile yaşam boyu öğrenme güçlü bir şekilde tanınmaktadır. Bu senaryo zenginler de, fakirler de dâhil olmak üzere tüm topluluklarda yüksek standart ve kaliteli öğrenme ortamları yaratmayı amaçlamaktadır. Böylelikle eşitsizliğin azalması söz konusu olacaktır (OECD, 2001:9).

Temel sosyal merkezler olarak okullar senaryosu Tablo 5’te özetlenmektedir (OECD, 2001:9-12).

Tablo 5: Temel Sosyal Merkezler olarak Okullar

Senaryo 3: Temel Sosyal Merkezler olarak Okullar	
Tutumlar, Beklentiler ve Politik Destek	Kamu eğitiminin hedefleri ve değeri üzerinde geniş politik ve kamusal mutabakat ve cömert finansman kaynakları. Yüksek güven uyandıran politika, makamlar, öğretmenler, işverenler ve okullarla işbirliği yapan diğer toplumsal gruplar. Okulların toplumsal faaliyet ve dayanışma merkezleri olarak yaygın olarak tanınması. Güzergahlar ve ortaklıkların geliştirilmesi özgürlüğü için medyanın verdiği destek.

Amaçlar ve İşlevler	Okulların bilgiyi aktarmaya, yasallaştırmaya ve akredite etmeye devam etmesi, ama vatandaşlık gibi sosyal ve kültürel sonuçlar üzerinde daha fazla yoğunlaşılması. İş gücü piyasasında oluşan yeterlilik tanıma sisteminin çok çeşitli versiyonlarının çıkması ve bu durumun okulları “yeterlilik/egitim akredite etme” baskısından kurtarması. Yaşam boyu öğrenmenin daha açık olması. Daha uzun okul kariyeri trendinin tersine dönmesi, ama okul devamlılığı ve devamsızlığı arasındaki sınırların daha az belirgin olması. Eşitsizliğin azalması. Çeşitliliğin ve güçlü sosyal bağlılık hedeflerinin daha net bir şekilde tanınması.
Kuruluşlar ve Yapılar	Daha az bürokratik ve daha çok çeşitlilik arz eden yeni okul biçimleri ile güçlenen belirgin okullar. Okulların çevresindeki yüksek duvarların genel olarak alçalmasının öğrenci çeşitliliğini, nesiller-arası kaynaşmayı ve gençler-yetişkinler tarafından ortak olarak düzenlenecek faaliyetleri artırması. İlköğretim ve orta öğretim arasındaki ayrımların yumuşaması ve her yaştan öğrencisi olan okulların yeniden ortaya çıkması. Öğrenciler, ebeveynler, toplumlar ve diğer paydaşlar arasındaki network kurma faaliyetlerine verilen önem nedeniyle bilgi ve eğitim teknolojilerine verilen önemin artması.
Jeopolitik Boyut	Güçlü bir yerel boyut. Güçlü merkezi çerçeveler, sosyal altyapısı zayıf olan toplumlarla özellikle ilgilenilmesi çeşitli gruplara, girişimlere, vb. daha büyük bir rol veren yeni yönetim biçimlerinin geliştirilmesi. Uluslar arası bilinç ve paylaşım güçlü, ancak ulus-üstü kontrol zayıf. Teknolojik ilerleme ve dijital bölümlerin daralmasının sana toplumlar yaratması ve öğrencilere global dünya ile iletişim kurma olanağını vermesi.
Öğretmen İş Gücü	Sadece yaşam boyu sürecek bir kariyerde değil, çeşitli sözleşme bazlı düzenlemeler ve şartlar altında yüksek statülü öğretmenler çekirdeğinin oluşması. Diğer meslek uzmanlarına, toplum liderlerine, ebeveynlere, çeşitli öğrenme bağlam ve ortamlarında önemli bir rol verilmesi. Öğretmenlik mesleğinin genelde diğer toplumsal görevlerle ve sorumluluklarla birleşmesi.

2.1.6.2.2. Senaryo 4: “Odak Öğrenme Kuruluşları Olarak Okullar”

Bu senaryo ile okullar bir bilgi gündemi çevresinde yeniden hayat bulmuştur. Deney ve yenilikler öğrencilerin akademik yeterlilik veya sanatsal yetenekler kazanmasına olanak vermektedir. Okullar, bireysel ihtiyaçları karşılayan ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eden yoğunlaştırılmış öğrenme kurumları olarak gelişirler; temel olarak sosyal sonuçlardan çok bilgiye odaklanırlar; okullar iyi kaynakları olan, araştırma ve geliştirmeye vurgulayan, üçüncü eğitim kurumlarıyla ağ kuran ve en iyi uygulamayı ve en modern tesisleri geliştirmede uluslar arası iletişim kuran kurumlardır. Senaryo, kamudan yüksek derecede destek gören ve cömert finansman kaynakları ile finanse edilen güçlü okullar ve program ve metod geliştirme konusunda serbesti öngörmektedir. Okullar onları destekleyen kesimi kaybetmemek için çok çalışıp ve okul duvarlarını alçaltmaktadır. Kamunun çıkarına hizmet veren” bir etmen olarak, eğitimin üzerinde parti politikalarının mutabakata varmışlardır. İleri derecede talepkar müfredatlar tüm öğrenciler içindir. Daha fazla uzmanlık yaratılmaktadır (sanat, teknoloji ve diller için). Ama tüm öğrencilerden daha fazla öğrenme yaşantıları beklenmektedir (OECD, 2001:13).

Senaryo 4’te okul diplomaları ilk üç senaryoda olduğu gibi, para birimi işlevi görmeye devam etmektedir. Okullar yoğun rehberlik ve danışma hizmeti düzenlemektedir. Okullarda görev alan tüm personel için yönetim becerilerine daha fazla önem veren ekip odaklı örgütler oluşturulmaktadır. Okullar öğrenme, öğretme, üretim, aracılık ve bilginin kullanımı süreçlerine ilişkin yoğun ilgi göstermektedir. Araştırma ve geliştirme alanında önemli yatırımlar yapılmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileri hem bir öğrenme, analiz ve iletişim aracı olarak güçlü bir şekilde gelişmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojik ilerleme öğrencilere global dünya ile iletişim kurma olanağını vermektedir. Bu senaryoya giderek yaklaşan ülkeler, dünya liderleri olarak dünyanın ilgisini çekmektedir. Okulların büyük çoğunluğu “öğrenme kuruluşu” değerine sahiptir. Bunlar herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluşlardır. İyi ödül ve şartlarla çalışan yüksek nitelikli öğretmenler mevcuttur. Öğretmenlerin yüksek motivasyona sahip olması beklenmektedir.

Öğretmenlik, farklı uzmanlıklar kullanan ve hareket serbestisi içermesine karşılık, senaryo 3 karşılaştırıldığında daha belirgin bir meslek olmaya devam eder (OECD, 2001:13).

Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar senaryosu Tablo 6’ da özetlenmektedir (OECD, 2001:14-16).

Tablo 6: Odak Öğrenme Kuruluşları Olarak Okullar

Senaryo 4: Odak Öğrenme Kuruluşları Olarak Okullar	
Tutumlar, Beklentiler ve Politik Destek	“Kamunun çıkarına hizmet veren” bir etmen olarak, eğitimin üzerinde parti politikalarının mutabakata varmış olması. Finansman dâhil olmak üzere, kamunun okullara verdiği yüksek destek. Daha az donatılmış okullar ile donatılmış okullar arasındaki uçurumun giderilmesine yönelik atılmış adımlar öğrenme fırsatları genişletmemiştir. Eğitimli sınıflar ve medya okulları destekler ve okulların kendi programlarını bireyselleştirmesi için gereken ortamı yaratır. Okullar onları destekleyen kesimi kaybetmemek için çok çalışır ve okul duvarlarını alçaltır.
Amaçlar ve İşlevler	İleri derecede talepkar müfredatlar tüm öğrenciler içindir. Daha fazla uzmanlık yaratılmıştır (sanat, teknoloji ve diller için). Ama tüm öğrencilerden daha fazla öğrenme karışımı beklenir, uzmanlar dahil olmak üzere. Okul diplomaları, diğer yeterlilik tanıma biçimlerinin, yenilikçi değerlendirme gelişmeleri, sertifikasyon, çeşitli yetenekler için hazırlanmış beceri tanıma biçimlerinin varlığına rağmen, okul diplomaları para birimi işlevi görmeye devam etmektedir. Yaşam boyu öğrenme işlevi yaşam boyu öğrenme içi temel rolünün açıklanması ve uygulanması suretiyle daha açık hale getirilmiştir. Yoğun rehberlik ve danışma hizmeti düzenlemeleri. Yüksek kalite fırsatlarının eşitliğine büyük yatırımlar yapılması.

Kuruluşlar ve Yapılar	Belirgin profilleri olan, “öğrenme kuruluşları” olarak güçlü okullar. Tüm personel için yönetim becerilerine daha fazla önem veren ekip odaklı örgütler. Ekip çalışması yaklaşımları normu oluşturur. Öğrenme, öğretme, üretim, aracılık ve bilginin kullanımı süreçlerine ilişkin yeni bilgiye yoğun ilgi gösterilmesi. Araştırma ve geliştirme alanında önemli yatırımlar. Yaş, sınıf ve beceri karışımlarında çeşitlilik, her yaşa ve okul/üçüncül karışımlar. Bilgi ve iletişim teknolojileri hem bir öğrenme, analiz ve iletişim aracı olarak güçlü bir şekilde gelişmiş. Okullar, üçüncül eğitim ve bilgi sanayileri arasındaki bağlantılar yaygın.
Jeopolitik Boyut	Güçlü merkezi çerçeveler, sosyal altyapısı zayıf olan topluluklarla özellikle ilgilenilmesi Öğrenci ve öğretmenlerin uluslararası düzeyde networkleşmesi. Güçlü bir yerel boyut, yeni yönetim biçimlerinin geliştirilmesi. Teknolojik ilerleme ve dijital bölümlerin daralmasının sana topluluklar yaratması ve öğrencilere global dünya ile iletişim kurma olanağını vermesi. Bu senaryoya giderek yaklaşan ülkeler “dünya liderleri” olarak dünyanın ilgisini çekmektedir Çok uluslu ve ulusal şirketlerin okullarla önemli ölçüde ilgilenmesi. Eşitsizliklerin kapatılmasına büyük önem verilmektedir.
Öğretmen İş Gücü	İyi ödül ve şartlarla çalışan yüksek nitelikli öğretmenler Öğretmenlik daha az sayıda kişi bir ömür süren bir meslek, öğretmenlik hayatına girenler ve çıkanlar Daha fazla sözleşme çeşitleri, ama herkes için iyi ödüller mevcut Personel alma düzeylerinde yaşanan önemli artışın öğrenme, öğretme, mesleki gelişim ve araştırmada daha fazla yenilik yapılmasını sağlaması. Hızlı piyasa uyumun zor olması, yeni oluşan akreditasyon düzenlemelerinin yeni meslek uzmanlarını öğrenme piyasasına sokması.

2.1.6.3. Okulsuzlaşma Senaryoları

Okullar için yüksek statü ve bol kaynaktan ziyade birçok önemli oyuncunun memnuniyetsizliği, okul sistemlerinin daha büyük veya daha düşük bir derecede olmasına yol açar. Senaryo 5’ te işbirliği networklarının yeni formları, senaryo 6’ da akut öğretmen açığı ile tetiklenen temel bir sistem krizi bulunmaktadır (Istance, 2002: 6).

2.1.6.3.1. Senaryo 5: “Öğrenen Network ve Network Toplumu”

Okulların, eşitsiz sosyal ve ekonomik yapıları gereğinden fazla yansıttığı ve ekonomik yaşamla uyum içinde olmadığını öne süren farklı eleştiri kaynakları bu senaryoda temellenmektedir. Okul adı verilen kuruma karşı duyulan yaygın memnuniyetsizlik mevcuttur. Toplumun memnuniyetsizliği sonucu kendilerine özgü kimlikleri yitirmektedirler. Okulların bürokratik olması, farklılık gösteren topluluklara öğrenme hizmeti sunamaması okul sisteminin çözülmesine neden olmaktadır. Okulların çözülmesiyle birlikte kurulu müfredat yapıları da azalmaktadır. Mevcut okul sistemlerine duyulan memnuniyetsizlik, değişim ihtiyacını destekleyen okul kurumlarının hızla bırakılmasına yol açmaktadır İnternet ve hızla gelişen ucuz ama güçlü ICT (bilgi ve iletişim teknolojilerinin) biçimleri ile açılan olasılıklarla harekete geçmiştir. Sonuç okul sistemlerinin kurumsal yapısının radikal bir şekilde çözülmesidir. Böylece network toplumu ortaya çıkmaktadır (OECD, 2001:17).

Öğrenciler için öğrenmek ne “okul” denen belirli mekânlar, ne de “öğretmen” adı verilen meslek uzmanları ile sınırlıdır. “Network toplumunda”ki öğrencilerin günden güne sosyalleşmesi ve öğrenme düzenlemelerinde çok daha çeşitli dini, kültürel ve topluluk sesleri duyulmaktadır. Güçlü ve ucuz, geniş olanakları ile hızlandırılmış öğrenme networkları okulların bırakılmasına yol açmaktadır. Kurumsuzlaşma hatta okul sistemlerinin kaldırılması ortaya çıkan

“network toplumunun” bir parçasıdır. “Öğretmenler” olarak tanımlanan belirli mesleğe sahip olanlara artık güven söz konusu değildir: öğretmen ve öğrenci, ebeveyn ve öğretmen, eğitim ve toplum arasındaki sınırlar bulanıktır ve bazen bozulur (OECD, 2001:17).

Öğrenen network ve network toplumu senaryosu aşağıdaki Tablo 7’ de özetlenmektedir (OECD, 2001:18-20).

Tablo 7: Öğrenen Network Ve Network Toplumu

Senaryo 5: Öğrenen Network Ve Network Toplumu	
Tutumlar, Beklentiler ve Politik Destek	Okul adı verilen kuruma karşı duyulan yaygın memnuniyetsizlik. Okulların bürokratik doğası ve kompleks ve farklılık gösteren toplulukların ihtiyaçlarına göre uyarlanan öğrenme hizmeti sunma becerisine sahip olmaması. Eğitimli sınıfların, diğer toplulukların, çıkar gruplarının ve dini grupların okullardan çıkması ve bunun politik partiler, medya ve multimedia şirketlerince desteklenmesi. “Network toplumuna” doğru gerçekleşen genel gelişmelerle aynı doğrultuda ortaya çıkan yeni özel, gönüllü ve topluluk finansmanı düzenlemeleri.
Amaçlar ve İşlevler	Okulların çözülmesiyle birlikte kurulu müfredat yapılarının azalması. Farklı değerler ve tutumlar için kilit rol. Okulların terk edilmesiyle beraber, “Çocuk bakımı” düzenlemelerine yeni bir dikkat gösterilmesi. Bunların bazıları spor bazlı, bazıları ise kültürel topluluk faaliyetleridir. Çeşitli yeterlilik ölçütlerinin ne ölçüde hakim “para birimine” dönüşebileceği. “Para birimine” dönüşebildikleri ölçüde, ICT yoluyla bilgi, rehberlik, pazarlama, yeni yeterlilik tanıma yöntemleri üzerinde güçlü bir vurgu yapılır. Network toplumuna katılanlarla katılmayanlar arasında muhtemelen büyük eşitsizlikler ortaya çıkacaktır.

Kuruluşlar ve Yapılar	Öğrenmenin çoğu bireyselleşmiş bazda ve öğrenenler, ebeveynler ve meslek uzmanları network üzerinden gerçekleşir. Yazılım piyasasının ortaya çıkması ile, ICT öğrenme ve network oluşturma faaliyetleri için çok daha fazla kullanılmaya başlanır. Bazı okullar hayatta kalmayı başaracaksa, bunların birincil düzeyde mi, ikincil düzeyde mi (ileri bilgi ve iş gücü piyasası girişine odaklı olarak) gerçekleşeceğini tahmin etmek güçtür. Bazı devlet okulları “dijital bölme”, topluluk networkleri veya bol kaynaklı okullar tarafından dışlananlara veya hizmet vermeye devam eder.
Jeopolitik Boyut	Topluluk oyuncularını ve agresif medya şirketleri ulusal sistemlerde okulların ortadan kalkmasına yardım eden taraflardan biridir. Ulusal boyutlardan taviz vermek pahasına, yerel ve uluslararası boyutlar güçlendirilir. Sistemler ve okullar dağıldığı için, uluslararası ölçümler ve güvenilirlik daha az ilgili olsa da, yeni uluslar arası akredistasyon biçimleri ortaya çıkabilir. “Dijital bölme” ve piyasa düzenlemelerini birleştirmek, geriye kalan kamu okullarının denetlenmesiyle birlikte, kamu makamlarının ana görevi haline gelir. Eğer bu düzenlemeler yeterli beceri bazını sağlamazsa ve devlet okulları yeniden kurma konusunda gönülsüz davranırsa, işveren grupları daha aktif hale gelebilir.
Öğretmen İş Gücü	Öğretmen, öğrenci, ebeveynler, eğitim ve toplum arasındaki sınırların belirsizleşmesi ve ortadan kalkması. Öğrenme networklerinin yeni öğrenen kümelerini algılayan ihtiyaçlara göre bir araya getirmesi. Özellikle de network piyasasındaki büyük oyuncuların istihdamı altında, yeni öğrenme uzmanlarının ortaya çıkması.

2.1.6.3.2. Senaryo 6: “Öğretmen Akını – Erime Senaryosu”

Senaryo 6’da halk ve medya okulların kötüleşen ortamından ve düşen standartlarından memnun değildir. Öğretmen istihdamında kriz yaşanmaktadır. Okullar, yaşlanma dolayısıyla yaşanan emeklilikler, düşük moral ve yeni mezunlar için daha cazip fırsatlar nedeniyle nitelikli öğretmen eksikliğinden dolayı bir krizle (erime) karşı karşıya kalmaktadır. Krizin nedeni çok sayıda öğretmenin kariyerlerinin başında, ortasında veya emeklilik yaşında sistemden çıkmaları ve yeni öğretmenlerin az sayıda nitelikli işçisi bulunan küçük bir piyasaya girmesidir. Kriz çok geç fark edilir. Bu durumu düzeltmek için alınan politika önlemlerinin sonuçlarını vermesi uzun zaman alır. Krizin derinliği farklı sosyo-coğrafik alanlar arasındaki eşitsizliği büyütür. Yerleşik müfredat yapılarının yoğun baskı altında bulunmaktadır. Müfredat gözden geçirilmektedir. Senaryo 6’da yaşanan öğretmen krizinde neticesinde zengin ebeveynler kamu eğitimini bırakıp, özel eğitim kuruluşlarına yönelir. Hem ikamet yeri, hem de sosyal ve kültürel açıdan farklı gruplar arasındaki eşitsizlikleri daha da artırmaktadır (OECD, 2001:20).

ICT (bilgi ve iletişim teknolojileri), teknoloji ve medya şirketleriyle öğretmenlerin yerini almaktadır. ICT şirketlerinin aktif katılımı söz konusudur. Öğrenme ortamlarında; derslerin, öğrenci gruplaşmalarının, evde öğrenme, ICT’den oluşan bir karışımın ortaya çıkmaktadır. Arz odaklı eğitimden, talep odaklı eğitime geçiş yapılmaktadır. Bu senaryoda emekli öğretmenleri okullara geri getirmek için girişimlerde bulunmaktadır. Öğretmenlere verilen ödüllerin artmakta, evde öğretmenlik piyasasının ortaya çıkmaktadır. Yarı profesyoneller için, üzerinde uzlaşılacak bir kalitede, öğretmenlik pozisyonlarının açılmaktadır (OECD, 2001:21).

Öğretmen akını – erime senaryosu aşağıdaki Tablo 8’ de özetlenmektedir (OECD, 2001:22-24).

Tablo 8: Öğretmen Akını – Erime Senaryosu

Senaryo 6: Öğretmen Akını – Erime Senaryosu	
Tutumlar, Beklentiler ve Politik Destek	Halkın ve medyanın okulların kötüleşen ortamından ve düşen standartlarından memnun olmaması ve öğretmen istihdamında kriz yaşanması. Öğretmen istihdamının ölçeği ve uzun vadeli doğası ve değişimlerin önündeki kültürel ve/veya köklü engeller göz önünde bulundurulduğunda, politika çözümlerinin yetersiz kalması. Krizin ya eğitim konusundaki politik çatışmayı, ya da acil stratejiler üzerindeki uzlaşmayı artırması.
Amaçlar ve İşlevler	Yerleşik müfredat yapılarının yoğun baskı altında olması ve nitelikli öğretmenlerin zor bulunması. İlk tepkinin tasarruf olduğu durumlarda, sınavlar ve güvenilirlik mekanizmaları standartların düşmesini engellemek amacıyla güçlendirilmesi. Öğretmen açığının yaygın değişimi harekete geçirdiği durumlarda, daha fazla sonuç ve talep odaklı ve daha az arz odaklı, daha fazla program merkezli müfredatlarda revizyonlar yapılır. Buna paralel olarak, yeni değerlendirme yöntemleri geliştirilir. Hem ikamet yeri, hem de sosyal ve kültürel açıdan bölünmüş gruplar arasındaki eşitsizliklerin daha da artması. Durumdan en kötü şekilde etkilenen yerlerdeki zengin ebeveynler kamu eğitimini bırakıp, özel eğitim kuruluşlarına yönelir.
Kuruluşlar ve Yapılar	Öğretmen yokluğuna çeşitli kurumsal tepkiler verilir. Bazı durumlarda okullar geleneksel metotlara geri döner. Diğer okulların üçüncül eğitim, şirket ve topluluklardan uzmanlık alarak, duruma yenilikçi bir yaklaşımla karşılık vermesi. Öğrenme ortamlarının, derslerin, öğrenci gruplaşmalarının, evde öğrenme, ICT'den oluşan bir karışımın ortaya çıkması. ICT'nin teknoloji ve medya şirketleriyle öğretmenlerin yerini alması. ICT şirketlerinin aktif katılımı. İleri derecede aktif yenilikçi ve geleneksel kullanımlar arasında yaygın uçurumlar.

Jeopolitik Boyut	Krizin önce merkezi makamları güçlendirmesi, ama onların konumlarının krizin süresine orantılı olarak zayıflaması. Kriz yaşamayan toplulukların kendi özerkliklerini artırmak suretiyle, kendilerini korumaları. Şirketlerin ve medyanın öğrenme piyasasındaki çıkarlarının yoğunlaşması, yeni alternatiflerin önerilmesi. Ülkeler arasında dayanışmanın, öğretmen kiralama ve ödünç alma sisteminin güçlenmesi Öğretmen kıtlığı arttıkça, dayanışmanın azalması, koruyucu önlemlerin artması ve bazı ülkelerin sınırlı sayıdaki nitelikli öğretmen havuzu için rekabete girmesi.
Öğretmen İş Gücü	Kıtlıkla baş etmeye yönelik önlemlerin bir parçası olarak, öğretmenlere verilen ödüllerin artması. En çok etkilenen alanlardaki kronikleşmiş problemlerle birlikte azalan öğretmen sayısının bir sonucu olarak öğretme şartlarının kötüleşmesi. Özellikle emekli öğretmenler olmak üzere, eğitilmiş öğretmenleri okullara geri getirmek için girişimlerde bulunulması, yarı-profesyoneller için, üzerinde uzlaşılacak bir kalitede, öğretmenlik pozisyonlarının açılması. Bazı ülkelerde kıtlık ciddileştikçe, öğretmen işgücünün rolü ve sendikaların/derneklerin (sayılarının azlığına rağmen) rollerinin artması. Bazı ülkelerde, yerleşik anlaşmalar ve kariyer yapılarının hızla zarar görmesi. Okullar öğretme süresini kısalttıkça, yarı-profesyonel “çocuk bakma” işleri için birçok pozisyon yaratılması. Evde öğretmenlik mesleğinin ortaya çıkması ve alt gelir grubundan ailelere devletin yardım etmesi.

2.2. GELECEĞİN OKULU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.2.1. Yurt İçindeki Araştırmalar

Yurt içinde yapılan araştırmalardan bazıları Türk eğitim sisteminin sorunları ve bu sorunların çözümü için önerilerde bulunan çalışmalardır. Geleceğin okul yapısının nasıl olacağına ilişkin çalışmalar somut birer çalışma olmayıp öneri niteliğinde kalmaktadır. Yapılan araştırmalardan bazıları ise geçmişten günümüze farklı eğitim sistemlerini ve alternatif okul modellerini kronolojik olarak sunan kuramsal çalışmalardır.

Çalışmalardan biri Dünder (2007), tarafından gerçekleştirilen alternatif eğitim sistemleri ve alternatif okul modeli çalışmasıdır. Bu araştırmada, literatürde “alternatif eğitim” olarak adlandırılan paradigmanın beslendiği felsefi temeller ve bu felsefi temellerle şekillenen okul uygulamaları ortaya konulmuştur. Tüm dünyada alternatif olarak kabul edilen Proje Okulları denemeleri, Serbest Gestalt Okulları, Özgür Okullar ve bunları temsilen Summerhill Okulu, Demokratik Okullar, Montessori Okulları, Waldorf Okulları, Serbest/Bağımsız Alternatif Okul türleri incelenmiştir.

Öz (2008)’ ün araştırmasında ise Amerika’da ve çeşitli ülkelerde bir alternatif eğitim uygulaması olarak yaygınlaşan “kişi merkezli eğitim” ele alınmaktadır. Bu çalışmada Amerika’da yürürlükte olan eğitim sistemi, kişi merkezli eğitimin bu sistem içinde gelişmesinin anlamı, kişi merkezli eğitimin içinde geliştiği toplum ve uygulayıcı bireyler üzerinde gerçekleştirdiği değişimler, eğitimde tüm düzenleme ve uygulamaların bireyin merkeze alınması suretiyle gerçekleştirilmesinin önemi üzerinde durulmaktadır.

Fındıkçı’ ya göre (2004:149), hangi statü ve kademe olursa olsun okulların öğrenen kurumlar olması gerekli hatta zorunludur. Okul, bilgi toplumunun bilgi

insanını yetiştirme gayreti içinde olmalıdır. Öğrenen okul, öğrencilerin aktif olduğu, öğretme değil, öğrenme etkinliklerinin ön planda olduğu okuldur.

Cafoğlu' na (1998:839-840) göre, okullar sürekli eğitim merkezleri olarak toplumun bütün kesimlerine hitap edecek bir yapıya kavuşturulmalıdır. Enformasyon toplumunun özelliği olan hızlı değişim, bireylerdeki bilginin çok daha kısa sürede eskimesine yol açacağı için artık toplumun üyelerinin yeni bilgi gereksinimlerinin karşılandığı merkezler olarak okulların buna göre yapılanması ve günün her saatinde kullanıma açık olması gerekmektedir.

Bilgi çağının okulları Erdoğan'a göre (1998: 870-876), şu temel özelliklere sahip olacaktır:

- 1) Tarım-sanayi okulundan bilgi okuluna,
- 2) Herkese hitap eden okullar,
- 3) Bireysel öğrenme alışkanlığının geliştirildiği okullar,
- 4) Eleştirel düşünen bireylerin yetiştirildiği okullar,
- 5) Teknoloji ve bilgisayar alışkanlığının kazandırıldığı okullar,
- 6) Eğitim ile medya ilişkisinin kurulduğu okullar,
- 7) Küreselleşme eğitiminin verildiği okullar.

Çağlar (2001:84-87), 21.yüzyılın okulunun, öğrenciye kendi gereksinim duyduğu bilgileri oluşturma ve bilgi iletişim araçlarını kullanma becerileri kazandırmayı hedeflemek durumunda olduğunu belirterek, geleceğin okulunda örgütsel dönüşümün sektörel dönüşümle nitel bir düzeye ulaşacağını iddia etmektedir.

Taşpınar (2006:278), eğitim ve okulun geleceğini şöyle açıklamaktadır: Bilgi toplumunda sürekli öğrenme kaçınılmaz hale gelmiştir. Yaşam boyu öğrenme önem kazanmış, bilgilerin geçerlilik süresi kısalmış buna karşın bilgi üretimi aşırı hızlanmıştır. Bunun için öncelikle öğretimin öğrenci merkezli olması, öğrenenlerin daha derin ve çeşitli olan öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması, teknolojik

değişikliklerle iç içe yaşamayı benimsemiş, değişikliklere direnmeyen, yaratıcı düşünce ve zekasını sonuna kadar kullanan sürekli öğrenmekten hoşlanan kişiler yetiştirilmeli, okul ve öğretmenler buna göre kendilerini hazırlamalıdır.

Balay'ın (2004:61-82) çalışmasında; eğitim sürecinde değişim, değişim sürecinde eğitim programları, okul, okul yöneticileri, öğretmen ve öğrenci konuları üzerinde yoğunlaşmış ve bunların eğitime yansısı biçimi tartışılmıştır. Öğrenme okul duvarlarını aşacak, coğrafi ve kültürel sınırlar öğrenmede engelleyici olmaktan çıkacak, üniversiteler öğretmen yetiştirme programlarını yeniden gözden geçirecek, bireylerin birden fazla dili öğrenip konuşabilmesi önemli hale gelecektir. Bireylerin sorunları tek başlarına çözme yeteneklerinde zayıflama olacağından, işbirliği ile öğrenme ve sorun çözme önemli hale gelecek, mevcut sorunlar, tek disiplinden değil, çok disiplinli bir yaklaşımla, farklı alanlardan kazanılan bilgi, kavram ve yeteneklerin eşgüdümlemesi ile çözümlenecektir.

Bacanlı' ya (1999:1) göre geleceğin eğitimi için en azından üç seçenek olduğu söylenebilir:

1. Bireyselleştirilmiş öğretim: Öğretim sürecinin her öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyaç ve yeteneklerini karşılayabilecek şekilde kişiselleştirilmesi.

2. İnsancıllaştırılmış öğrenme: Öğrenmeyi nasıl öğrenebileceği ve kullanabileceği ve kendisi ve çevresi üzerinde nasıl hâkimiyet kazanabileceğinin, bilişsel bilgi işleme becerileri kadar kişiler arası iletişim ve değer açıklama becerilerinin öğretilmesi.

3. Meslek eğitimi: Öğrencileri doyurucu bir hayata ve mesleğe hazırlayabilmek için, onlara birinci elden iş yaşantılarının sağlanması.

2.2.2. Yurt Dışındaki Araştırmalar

Geleceğin okuluna ilişkin yapılan literatür taramasında, konu ile ilişkili olan yurt dışı kaynaklı pek çok çalışma ile karşılaşılmaktadır.

Yurt dışında geleceğin okulu ile gerçekleştirilen çalışmalardan bazıları OECD bünyesinde yer almaktadır. OECD/CERI'nin yürüttüğü Gelecek İçin Öğretim Projesinin bir parçası olarak “öğretime talebinin anlaşılması” konusunda ülke raporlarının hazırlanması için bir çağrı işlevini taşımaktadır. CERI'nin uluslararası Yürütme Kurulu 2003 yılında bu çalışmanın projenin önemli bir parçası haline gelmesine karar verdi ve Nisan 2003 tarihinde yaptığı toplantıda bunun nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin tavsiyelerde bulunmuştur. Bu proje eğitim alanında geleceği düşünme anlayışının uluslararası gelişimi için bir ortam sağlamış ve bir dizi yayın yayınlamıştır. Bu yeni aşamaya kadar, proje üç alanda ilerledi:

- a) Ana trendlerin tanımlanması ve gelecek için öğretim senaryolarının oluşturulması,
- b) Yeniliklerin ve networklerin incelenmesi,
- c) Öğretimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin rolünün açıklığa kavuşturulması (OECD, 2003:3).

Geleceğin okulu ile ilgili diğer bir çalışma ABD’de bulunan Minnesota Üniversitesi’nden John J. Cogan ve Avustralya’da bulunan Western Sydney Üniversitesi’nden Neil Baumgart tarafından hazırlanmıştır. OECD/CERI Gelecek İçin Eğitim projesi tarafından geliştirilen senaryolar temelinde, Pasifik Çemberi Konsorsiyumu (Pasific Circle Consortium/PCC) tarafından gerçekleştirilen Asya-Pasifik araştırma projesine altyapı oluşturmuştur. Asya-Pasifik bölgesinde farklı senaryoların olabilirliği ve istenilmesi ile ilgili olarak eğitim liderleri tarafından ifade edilen görüşler hakkında bazı önemli bulgular sunar ve detaylı mülakatlarla bu

çalışmanın devamı olacak olan bir araştırmanın taslağı belirlenmiştir. İlk çalışmanın sonuçlarından biri, gelecek 15-25 yıla ilişkin olarak eğitim konusunda 6 OECD/CERI senaryosunun geliştirilmesi olmuştur (OECD, 2003:1).

Asya-Pasifik Bölgesi’ nde eğitim politikası yapıcılar üzerine son zamanlarda yapılan bir araştırma , “Yarının Eğitimi” çalışmasının ilk aşamasında OECD/CERI tarafından hazırlanan gelecek eğitim senaryolarından yararlanmıştır. Örnekler, Asya-Pasifik Bölgesindeki dört toplumdan verilmiştir. Yeni Zelanda, Avustralya, Hong Kong SAR (Özel İdare Bölgesi) ve Tayvan. Çalışma, Minnesota Üniversitesi’ nden Profesör John Cogan ve Hiroşima Üniversitesi’ nden Profesör Akira Ninomiya tarafından yönetilmiştir. Profesörler, çalışmada ilerlemek için PCC ve OECD’den destek almışlardır. Beş farklı bölgeden 11 toplum katılmıştır. Araştırmaya katılanlardan, isimleri verilmemiş 6 senaryoyu öncelikle istenirlikleri bakımından, daha sonra da kendi eğitim ortamlarında olabilirlikleri açısından sıraya koymaları, en sonda da genel bir sıralama yapmaları istenmiştir (Mutch, 2004:3-4).

Aşağıdaki Tablo 9’da çalışmaya katılan toplumlar yer almaktadır (Mutch, 2004:3-4).

Tablo 9: Asya-Pasifik Çalışmasına Katılan Toplumlar

Bölge	Toplum
Okyanusya	Yeni Zelanda Avustralya
Güney Doğu Asya	Tayland Vietnam
Doğu Asya	Hong Kong SAR Çin Anakarası Tayvan
Kuzey Doğu Asya	Japonya Kore Cumhuriyeti
NAFTA	ABD Meksika

Toplumlar arasında, en belirgin olarak da Okyanusya ve Kuzey Amerika'daki toplumlar arasında ve Güney Doğu, Doğu, ve Kuzey Doğu Asya arasındaki toplumlar arasında, çok küçük farklılıklar olmasına rağmen, bulgulardan ortaya çıkan şaşırtıcı derecede yüksek düzeyde bir fikir birliğidir. En fazla arzu edilen senaryolar yeniden eğitimle ilgili olan, yani sırasıyla, senaryo 4:öğrenim kuruluşları ve senaryo 3:sosyal merkezlerdir. En düşük olasılığa sahip senaryo ise senaryo 6:erime senaryosudur. Bunun aksine, cevap verenler, bu arzu edilen senaryoların nispeten düşük bir gerçekleşme olasılığının olduğunu düşünmüşler ve gerçekleşmesi en olası olarak düşünülen senaryo 1 (bürokratik)'tir. En olası olarak düşünülen ikinci senaryo ise, eğitime piyasa yaklaşımını vurgulayan okulsuz eğitim senaryosuydu. Ancak bu senaryo, Doğu Asya ve Kuzey Doğu Asya'da diğer bölgelere nazaran daha yüksek derecelendirilmesine rağmen, Senaryo 1 (bürokratik) kadar yüksek derecelendirilmemiştir (Mutch, 2004:3-4).

Aşağıda yer alan Tablo 10'da Asya Pasifik Çalışmasına katılan toplumların arzu ettikleri ve en olası gördükleri senaryolar özetlenmektedir (Mutch, 2004:4).

**Tablo 10: Asya-Pasifik Çalışmasına Katılan Toplumların
Arzu Ettikleri ve En Olası Gördükleri Senaryolar**

Toplum	Arzu edilen	Olası
Yeni Zelanda	4	1
Avustralya	4	1
Tayland	4	1
Vietnam	4	1
Hong Kong	3	2
Çin Anakarası	4	3
Tayvan	4	4
Japonya	4	1
Kore	4	2
Meksika	3	1
ABD	4	1

OECD/CERI tarafından yürütülen diğer bir araştırma Hollanda’ da gerçekleştirilmiştir. Hollanda, Rotterdam Konferansında katılımcılar tarafından bürokratik statüko senaryosunu yani Senaryo 1’in gerçekleşmesinin mümkün ama arzu edilmez nitelikte olduğunu düşünülmüştür (OECD, 2001:25).

Geleceği Yaratma Projesi, Güney Avustralya toplumunun gelecekteki ihtiyaçlarının karşılanmasının hangi yollarla sağlanabileceğini düşünmek için bir mekanizma sunmuştur. Geleceği Düşünme Projesi tahminleri inceleyen ve liderlere yeni dönemlerde liderlik için gereken kapasiteyi bilme ve edinme fırsatı veren liderlik öncüleri programlar dizisinden oluşan program tüm liderlere açıktır ve bir günlük yaratıcı konuşma seansları olarak tasarlanmıştır. Geleceği düşünme faaliyeti “Eğitim Çalışmaları” adlı devrimsel reform girişiminin önemine ışık tutmaktadır. Eğitim çalışmaları devlet eğitim sisteminden faydalanan çocuklara daha iyi seçenekler ve fırsatlar sunmayı amaçlamıştır. Program tüm okulları, anaokullarını ve doğumdan 12 yaşına kadar olmak üzere, Güney Avustralya Eğitim ve Çocuk Hizmetleri Bakanlığı tarafından verilen eğitim ve çocuk hizmetlerini kapsamaktadır (OECD, 2006:2).

Istance, “Gelecek İçin Eğitim – Trendler, Senaryolar ve Yaşam Boyu Öğrenme” çalışmasında; geliştirilen okul senaryolarının yaşama boyu öğrenme konusuyla ilişkisini açıklamaktadır. Istance’ a göre eğitimde önceden olduğundan daha fazla katılım varken, çoğu ülkede yaşam boyu öğrenme ile ilgili olarak istenen hedef halen uygulanmaktan çok uzaktadır (Istance, 2002:7-8). Bir yandan okulun “Odaklanılmış öğretim merkezi” olarak eğitim sisteminin tüm yapısı ve büyüklüğü içinde temel değişiklikler olmaksızın gerçek dışı ve pahalı bir seçenek olabileceği söz konusuysa, diğer yandan “temel sosyal merkezler olarak okulun” sosyal eşitsizlikleri üretme riskini ortaya koyduğuna işaret edilmek istenmiştir (OECD, 2003:9). Okullar, “Mevcut Durumun Korunmasına Çabalamak” kısmında anlatılan modele ve önermelere bağlı olmaya devam ettiği sürece, yaşam boyu öğrenme için temel oluşturma kapasiteleri sınırlı kalmaya mecburdur. Herkes için yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirmek, güçlü bilgi ve sosyal meseleler ile birlikte ilk aşamalarda “okula dönmek” için bir çağrı olabilir. Ancak sonraki yıllarda daha çok

okulsuzlaşmaya ihtiyaç olabilir ve bu da piyasalar, uzaktan eğitim, toplum networkları ve gayri resmi eğitim ile bunun yanında kamu makamlarına olanak sağlar. Hangi yol seçilirse seçilsin, eğitim dünyasının uzun vadeli değişime ümit veren bir isteklilik ve düşünceyi içermesi muhtemeldir (Istance, 2002:7-8).

Geleceğin okulu ile ilgili yurt içi ve yurt dışı araştırmaların en yaygınları yukarıda sıralanmıştır. Aktarılan bu çalışmalar “geleceğin okul yapısı” konulu tez çalışmasına ışık tutacak niteliktedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma alanı, araştırmacının rolü, verilerin toplanması, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlik konuları yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında niteliksel veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniği, bireylerin iç dünyasına girmesi ve görüşleri onların bakış açısıyla anlatması nedeniyle tercih edilmiştir. Bütün görüşmelerde kullanılmak üzere araştırmada veri toplamayı kolaylaştırılacak sorularla bir görüşme formu yazılmıştır.

3.2. Araştırmanın Alanı

Bu araştırmanın çalışma alanını, 2008–2009 eğitim-öğretim yılında Bolu ili Merkez ilçe sınırlarında bulunan 18 resmi ilköğretim okulunda görev yapan yöneticiler ve öğretmenler oluşturmaktadır.

Bolu ili Merkez ilçede bulunan resmi ilköğretim okullarının içinde bulunduğu çevrenin kalkınmışlığı, öğrenci ailelerinin ekonomik durumu, velilerinin eğitim düzeyleri göz önünde bulundurularak üst, orta ve düşük olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

Araştırmanın alanı, Bolu ili Merkez ilçede bulunan 18 ilköğretim okulunu kapsamaktadır. Sosyo-ekonomik açıdan üst seviyede 4 ilköğretim okulu, orta seviyede 8 ilköğretim okulu, düşük seviyede 6 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okullara alfabetik kod adı verilmiştir. Sosyo-ekonomik çevresi üst seviyede olan okullarda görev yapan 5 yönetici, 39 öğretmen olmak üzere 44 görüşmeci katılmıştır. Sosyo-ekonomik çevresi orta seviyede olan okullarda görev yapan 9 yönetici, 39 öğretmen olmak üzere 48 kişiyle görüşülmüştür. Sosyo-ekonomik çevresi düşük seviyede olan okullarda görev yapan 6 yönetici, 39 öğretmen olmak üzere 45 görüşmeci katılmıştır. Araştırmanın tamamını oluşturan görüşmeci sayısı ise 20 yönetici, 117 öğretmen olmak üzere 137'dir.

Araştırmada geleceğin okul yapılanmasına ilişkin öğretmen ve yöneticilerin algılarının belirlenmesi amaçlanmış olması nedeniyle; bu konuda çok çeşitli öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinin alınmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Bu yüzden bu çalışmada maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemede amaç probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede artırmaktır (Şimşek ve Yıldırım, 1999).

3.2.1. Araştırmaya Katılan Yöneticilere Ait Bilgiler

Tablo 11' de araştırmaya katılan ilköğretim okulu yöneticilerinin kıdem yıllarına ve cinsiyetine ait bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 11: Yöneticilere Ait Bilgiler

YÖNETİCİLER									
1-5 YIL		6-10 YIL		11-15 YIL		16-20 YIL		21 VE ÜSTÜ	
3		3		4		3		7	
K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
1	2	1	2	1	3	2	2	0	7

3.2.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Bilgiler

Aşağıda yer alan Tablo 12’de araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdem yıllarına ait bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 12: Öğretmenlere Ait Bilgiler

ÖĞRETMENLER									
1-5 YIL		6-10 YIL		11-15 YIL		16-20 YIL		21 VE ÜSTÜ	
26		25		22		19		25	
K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
17	9	15	10	10	12	6	13	12	13

3.2.3. Araştırmaya Katılan Okullara Ait Katılımcı Bilgileri

Tablo 13’ te araştırmanın alanını oluşturan okullara ait katılımcı bilgileri yer almaktadır.

Tablo 13: Araştırmaya Katılan Okullara Ait Katılımcı Bilgileri

OKUL GRUPLARI	OKUL KODLARI	KATILIMCI YÖNETİCİ	KATILIMCI ÖĞRETMEN	TOPLAM KATILIMCI
Sosyo-ekonomik çevresi üst seviyede olan okullar	A OKULU	5	39	44
	B OKULU			
	C OKULU			
	D OKULU			
Sosyo-ekonomik çevresi orta seviyede olan okullar	E OKULU	9	39	48
	F OKULU			
	G OKULU			
	H OKULU			
	I OKULU			
	İ OKULU			
	J OKULU			
	K OKULU			
Sosyo-ekonomik çevresi düşük seviyede olan okullar	L OKULU	6	39	45
	M OKULU			
	N OKULU			
	O OKULU			
	Ö OKULU			
	P OKULU			
TOPLAM		20	117	137

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanmasında, görüşme yöntemi kullanılmıştır. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlamıştır (Aktaran: Şimşek ve Yıldırım, 2005:119).

Geleceğin okul yapısına ilişkin senaryoların hazırlanmasında OECD/CERI’ nin “Geleceğin Okulları Nasıl Olmalı Projesi” kapsamında yer alan altı senaryodan

yararlanılmıştır. Elde edilen senaryolar yönetici ve öğretmenlerin rahatça anlayabilecekleri bir şekilde tasarlanmıştır. Senaryolar, “Statüko Korunuyor Senaryoları, Yeniden Öğretim Senaryoları, Okulsuzlaşma Senaryoları” olmak üzere üç ana gruptan oluşturulmuştur.

1) Statüko Korunuyor Senaryoları: Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri ve Piyasa modelinin genişletilmesi senaryolarından meydana gelmektedir.

2) Yeniden Öğretim Senaryoları: Temel sosyal merkezler olarak okullar ve Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar senaryolarından oluşmaktadır.

3) Okulsuzlaşma Senaryoları ise: Öğrenen network ve network toplumu ve Öğretmen akını – erime senaryosundan oluşmaktadır (OECD, 2001:2).

Geleceğin okul yapısına ilişkin oluşturulan altı adet senaryonun isimleri görüşme formunda belirtilmemiştir. Böylelikle etiket bazında seçimler yapılmasının araştırmayı etkilemesi olasılığı azaltılmıştır. Senaryolar, isimlerinin yerine senaryo 1, senaryo 2... şeklinde numaralandırılmıştır. Görüşme formunda yer alan senaryolara ilişkin hazırlanan sorular ilgili literatür taranarak ve alanında uzman akademisyenlerin rehberliğinde oluşturulmuştur. Görüşme formunun 1. ve 3. soruları kapsayan kısmı yapılandırılmış, 2. ve 4. soruları kapsayan kısmı ise yarı yapılandırılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular şunlardır (Ek 1) :

1.Yukarıdaki altı senaryoyu mevcut durumdaki okul yapısı ile uyumunu düşünerek en çok uyum sağlayandan en az uyum sağlayana doğru birden altıya kadar sıralayınız.

2. Bu sıralamayı yapmada iki geçerli neden söyleyiniz.

3.Yukarıdaki altı senaryoyu gelecekte gerçekleşmesini istediğiniz okul yapısını düşünerek en çok tercih ettiğinizden en az tercih ettiğinize doğru birden altıya kadar sıralayınız.

4. Bu sıralamayı yapmada iki geçerli neden söyleyiniz.

Pilot uygulama örneklemin dışındaki bir ilköğretim okulunda görev yapan 2 yönetici ve 2 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama esnasında senaryoların ve soruların anlaşılmasında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Pilot uygulamadan sonra senaryolara ve görüşme sorularına son şekli verilmiştir. Araştırmada, katılımcılara görüşme öncesinde rahat olmaları, isimlerinin ve çalıştıkları okulun bilgilerinin gizli kalacağı, anlamadıkları bölümlerde tekrar açıklama yapılacağı, belirli bir zaman kısıtlamasının olmadığı konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Görüşmeler sırasında sorulan sorulara, onları yönlendirmeyecek şekilde açıklamalar yapılmıştır. Görüşülen yönetici ve öğretmenler kod isim verilerek sembolize edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Geleceğin okul yapısı ile ilgili bu araştırma, nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Betimleme, araştırmada toplanan verilerin araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğunu ön plana çıkarmaktadır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Şimşek ve Yıldırım, 2005:224). Bu doğrultuda elde edilen veriler alt problemlere göre yapılandırılmıştır.

Araştırmada görüşmecilere sunulan altı senaryonun mevcut durumdaki okul yapısı ile uyumunu düşünerek en çok uyum sağlayandan en az uyum sağlayana doğru birden altıya kadar sıralamalarının istenmesi sonucunda elde edilen veriler, okulların sosyo- ekonomik düzeylerine göre üç bölümde gruplandırılmıştır. Her bölüm içerisinde senaryoların mevcut durumdaki okul yapısı ile uyumuna ilişkin tekrarlanma sıklıkları yapılandırılmıştır. Bu çalışmada hangi senaryonun ya da

senaryoların mevcut durumdaki okul yapısına daha çok ve daha az uyum sağladıklarına bakılmıştır. Daha sonra sıralamayı yapmalarının nedenleri ortaya koyulmuştur. Senaryoların uyumuna göre nedenlerin tekrarlanma sıklıkları oluşturulmuştur. Burada senaryoların tercih edilmesinde öne çıkan nedenlerin neler olduğuna bakılmıştır.

Araştırmanın diğer bir bölümünde verilen senaryoların, görüşmecilerin gelecekte gerçekleşmesini istedikleri okul yapısını düşünerek en çok tercih ettiklerinden en az tercih ettiklerine doğru birden altıya kadar sıralaması sonucunda elde edilen tekrarlama sıklıkları okulların sosyo-ekonomik düzeylere göre yapılandırılmıştır. Görüşmecilerin gelecekte hangi senaryonun gerçekleşmesini istediklerine bakılmıştır. Daha sonra gerçekleşmesi istenen senaryoların tercih edilme nedenleri verilmiştir ve bu nedenlerin tekrarlanma sıklıklarına bakılmıştır.

Yapılan çalışmaların tümünde yönetici ve öğretmenlere harf ve rakamlardan oluşan semboller verilmiştir. Bu çalışma boyunca aynı sembol hep aynı görüşmeciye verilmiştir. Örnek: (G.Y. 1), (G.Ö. 1)

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmada geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir. Araştırma alanına olan yakınlık, yüz yüze görüşmeler yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, uzun süreli bilgi toplama ve elde edilen bulguların teyit edilmesi için alana geri gidebilme ve ek bilgi toplama olanağının olması nitel araştırmada geçerliği sağlayan önemli özelliklerdir (Şimşek ve Yıldırım, 2005: 255-256).

“İlköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin mevcut durumdaki ve gelecekteki okul yapılanmasına ilişkin görüşleri nelerdir?” konulu araştırmada araştırmacının, ilköğretim okulunda görevli bir öğretmen olması araştırma alanına

yakınlığı arttırmaktadır. Bu durum aynı zamanda istenilen zamanlarda araştırma ortamına girilmesini kolaylaştırmaktadır. Araştırmacı katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yoluyla doğrudan bilgi toplamıştır. Bu bilgiler uzun bir zaman diliminde toplanmış, verileri açık, ayrıntılı ve birbirleriyle ilişkilendirilip anlamlandırılmıştır. Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Yapılan çalışmaların tümü araştırmanın geçerliğini arttıran unsurlardır.

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemli olmakla birlikte, güvenilirlik konusunun nitel araştırma için farklı bir anlamı vardır (Şimşek ve Yıldırım, 2005: 259). Araştırmada görüşme tekniği ile elde edilen veriler görüşme formlarına yazılmıştır. Görüşme formlarında yer alan veriler, bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamına aktarım yapılırken aktarımın bire bir olması için her katılımcıya ait veri 3-4 kez kontrol edilmiştir. Bu verilerin bilgisayar ortamına aktarımı, farklı alanda yüksek lisans eğitimi almış bir bilim uzmanı eşliğinde yapılmıştır. Araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminin kullanılması probleme taraf olan yönetici ve öğretmenlerin çeşitliliğini maksimum derecede artırmak açısından önemlidir. Araştırmada yönetici ve öğretmenlere olumsuz herhangi bir müdahalede bulunulmamış, araştırmada esnek davranılmıştır. Bu doğrultuda toplanan veriler betimsel yaklaşımla ve yorum yapmadan doğrudan sunulmuştur. Yapılan görüşmelerden alınan veriler okulların içinde bulundukları çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine göre ayrıntılı bir şekilde ekler kısmında tablolar halinde verilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler; sonuçlarla uyum içinde, ayrıntılı olarak ve amaca uygun olarak nesnel bir şekilde toplanmıştır. Sonuçlar da yine nesnel olarak ortaya konulmuştur.

Aynı konuda üzerinde yapılmış başka araştırmaların sonuçlarını da, ulaşılan sonuçların güvenilirliğini teyit etmede kullanmak mümkündür (Şimşek ve Yıldırım, 2005: 263). Bu noktada, yurt dışında yapılan OECD/CERI tarafından yürütülmüş “Geleceğin Okulları nasıl Olmalı?” çalışması ile yapılan karşılaştırma ile birbirine yakın sonuçlar alınması araştırmanın güvenilirliğini arttırmaktadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgular tablolar halinde sergilenmektedir. Bulgular, öncelikle alt problemlere göre; daha sonra da okulların içinde bulundukları ortamın sosyo-ekonomik seviyesine göre sunulmaktadır.

4.1. Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Nelerdir?

Bu bölümde; ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin mevcut durumdaki okul yapılanmasına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Katılımcılar, görüşme formunda verilen okul senaryolarını mevcut durumdaki okul yapısıyla uyumu düşünerek en çok uyum sağlayandan en az uyum sağlayana doğru birden altıya kadar sıralamıştır. Birinci alt probleme ilişkin bulgular, okulların içinde bulundukları çevrenin sosyo-ekonomik düzeylerine göre aşağıda sunulmaktadır.

4.1.1.Sosyo-Ekonomik Çevresi Üst Seviyede Olan Okulların Yönetici ve Öğretmenlerinin 1. Alt Probleme İlişkin Görüşleri

Tablo14' te sosyo-ekonomik çevresi açısından üst seviyedeki okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin mevcut durumdaki okul yapılanmasına ilişkin hangi senaryoyu ne kadar sıklıkla tercih ettiği yer almaktadır.

Tablo 14: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Üst Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Katılımcılar	Yönetici						Öğretmen					
Senaryolar	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra
Güçlü Bir Bürokratik Yapı Sergileyen Okul Sistemleri	3	1	0	0	0	1	16	11	4	4	1	3
Piyasa Modelinin Genişletilmesi	0	2	1	1	0	1	8	15	7	2	5	2
Temel Sosyal Merkezler Olarak Okullar	1	0	3	1	0	0	2	9	13	7	5	3
Odak Öğrenme Kuruluşları Olarak Okullar	1	1	1	1	1	0	7	4	6	14	5	3
Öğrenen Network ve Network Toplumu	0	1	0	1	3	0	0	0	6	10	16	7
Öğretmen Akını-Erime Senaryosu	0	0	0	1	1	3	6	0	3	2	7	21

Tablo 14 incelendiğinde:

a) Yöneticilerin, mevcut durumdaki okul yapısı olarak “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni en çok tercih ettikleri görülmüştür. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 3 okul yöneticisi tarafından en çok uyum sağlayan durum olarak seçilmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı 1

yönetici; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı da bir yönetici ilk olarak sıralamıştır. Ancak “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Öğrenen network ve network toplumu” , “Öğretmen akını- erime senaryosu” birinci olarak tercih edilmemiştir.

İkinci sırada en çok tekrarlanan senaryo ise “Piyasa modelinin genişletilmesi” dir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni, 2 okul yöneticisi ikinci sıraya yerleştirmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , “Öğrenen network ve network toplumu” , “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” birer yönetici tarafından ikinci sıraya yerleştirilmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , ikinci sırada hiç tercih edilmemiştir.

Üçüncü sırada en çok tekrarlanan “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , üç okul yöneticisi tarafından üçüncü sıraya konulmuştur. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , birer yönetici tarafından üçüncü sıraya alınmıştır. Ancak “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” üçüncü sıraya alınmamıştır.

Dördüncü sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , “Öğrenen network ve network toplumu” , “Öğretmen akını- erime senaryosu” birer kez tercih edilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ise dördüncü sıraya hiç konulmamıştır.

Beşinci sırada “Öğrenen network ve network toplumu” en fazla tekrarlanan senaryodur. “Öğrenen network ve network toplumu” , 3 yönetici tarafından beşinci sıraya yerleştirilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise birer yönetici tarafından beşinci olarak konulmuştur. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” beşinci sırada tercih edilmemiştir.

Altıncı sırada en çok tekrarlanan “Öğretmen akını- erime senaryosu” dur. “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 3 yönetici tarafından en son sıraya konulmuştur. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” birer yönetici tarafından altıncı sırada yer almaktadır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , “Öğrenen network ve network toplumu” ise altıncı sıraya hiç konulmamıştır.

b) Öğretmenler senaryoları değerlendirdiklerinde; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nin en çok tekrarlanan senaryo olduğu görülmektedir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 16 öğretmen tarafından ilk sıraya yerleştirilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni, 8 öğretmen birinci sırada tercih etmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 7 öğretmen; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 6 öğretmen; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 2 öğretmen; tarafından ilk olarak tercih edilmiştir. “Öğrenen network ve network toplumu” ise birinci olarak hiç tercih edilmemiştir.

İkinci sırada en çok tekrarlanan senaryo, 15 öğretmenin tercihiyle “Piyasa modelinin genişletilmesi” dir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, ikinci sırada 11 kere tercih edilmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı, 9 öğretmen; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı, 4 öğretmen ikinci sırada tercih etmiştir. “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise ikinci sırada hiç tercih edilmemiştir.

Üçüncü sırada en çok tercih edilen senaryo, 13 kez tekrarlanan “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 7 kere; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 6 kere; “Öğrenen network ve network toplumu” , 6 kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 4 kere ; “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise 3 kere tercih edilmiştir.

Dördüncü sırada “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 14 öğretmen tarafından seçilmiştir. “Öğrenen network ve network toplumu” , 10 öğretmen; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 7 öğretmen; “Güçlü bir bürokratik yapı

sergileyen okul sistemleri”, 4 öğretmen; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 2 öğretmen; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 2 öğretmen tarafından dördüncü sırada tekrarlanmıştır.

Beşinci sırada en çok seçilen “Öğrenen network ve network toplumu” olmuştur. “Öğrenen network ve network toplumu” , 16 kere beşinci sırada seçilmiştir. “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 7 kere; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” beşer kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 1 kere beşinci sırada seçilmiştir.

Altıncı sıraya en çok yerleştirilen 21 kereyle “Öğretmen akını- erime senaryosu” olmuştur. “Öğrenen network ve network toplumu” , 7 kez; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 3 kez; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 2 kez; altıncı sıraya konulmuştur.

Sosyo-ekonomik açıdan çevresi üst seviyede olan okulların yöneticilerinin verilen altı senaryoyu mevcut durumdaki okul yapısıyla ilişkilendirerek en çok uyum sağlayan en az uyum sağlayan doğru sıralamaları neticesinde; birinci sırada en çok tercih edilen “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” olmuştur. Mevcut durumdaki okul yapısına en az uyum sağlayan senaryo ise “Öğretmen akını- erime senaryosu” dur.

Öğretmenlerin senaryolar ile mevcut durumdaki okul yapısını eşleştirmeleri sonucunda, “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” en çok uyum sağlayan senaryodur. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ise “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” den sonra en çok tekrarlanan senaryodur. En az uyum sağlayan “Öğretmen akını- erime senaryosu” olmuştur. “Öğrenen network ve network toplumu” ise “Öğretmen akını- erime senaryosu” ndan sonra en az uyum sağlayan ikinci senaryodur.

4.1.2. Sosyo-Ekonomik Çevresi Orta Seviyede Olan Okulların Yönetici ve Öğretmenlerinin 1. Alt Probleme İlişkin Görüşleri

Tablo 15’ te sosyo-ekonomik çevresi açısından orta seviyede olan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin birinci alt probleme ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 15: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Orta Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Katılımcı	Yönetici						Öğretmen					
Senaryolar	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra
Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri	6	0	1	0	1	1	19	10	0	6	4	0
Piyasa modelinin genişletilmesi	2	5	0	1	1	0	9	9	8	9	2	2
Temel sosyal merkezler olarak okullar	0	2	1	1	0	5	2	5	10	5	11	6
Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar	1	1	2	2	3	0	2	3	7	9	6	12
Öğrenen network ve network toplumu	0	1	2	4	2	0	4	7	6	5	7	10
Öğretmen akını- erime senaryosu	0	0	3	1	2	3	3	5	8	5	9	9

Tablo 15' e göre:

a) Yöneticiler, birinci sırada “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni en çok tercih etmişlerdir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 6 yönetici tarafından birinci sıraya yerleştirilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 2 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 1 defa tercih edilmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , “Öğrenen network ve network toplumu” , “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise birinci sıraya hiç yerleştirilmemiştir.

İkinci sırada en çok seçilen “Piyasa modelinin genişletilmesi” dir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, ikinci sırada 5 yönetici tarafından seçilmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 2 yönetici; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , birer yönetici tarafından ikinci sıraya konulmuştur. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” hiç tercih edilmemiştir.

Üçüncü sırada en çok tekrarlanan “Öğretmen akını- erime senaryosu” dur. “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 3 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , 2 defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , birer defa üçüncü sırada seçilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” üçüncü sırada hiç seçilmemiştir.

Dördüncü sırada “Öğrenen network ve network toplumu” , 4 yönetici tercihi ile en çok tekrarlanan senaryo olmuştur. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 2 yönetici; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ; birer yönetici tarafından dördüncü sıraya yerleştirilmiştir. Ancak, “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dördüncü sırada hiç tercih edilmemiştir.

Beşinci sırada yöneticilerin en çok tekrarladıkları “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır. “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ikişer defa, “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Piyasa modelinin genişletilmesi”, birer defa tekrarlanmıştır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , beşinci sırada tercih edilmemiştir.

Yöneticiler en son sırada 5 defa “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı seçmişlerdir. “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 3 defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 1 defa altıncı sırada yer almıştır. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , “Öğrenen network ve network toplumu” tercih edilmemiştir.

b) Öğretmenlerin senaryo sıralamalarında, birinci sırada 19 kere tekrarlanan “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” yer almaktadır. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 9 kere; “Öğrenen network ve network toplumu” , 4 kere; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 3 kere; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 2’şer kere ilk sırada tekrarlanmıştır.

İkinci sırada en çok tekrarlanan “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”,10 öğretmen tarafından seçilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 9 defa; “Öğrenen network ve network toplumu” , 7 defa; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 5 defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 5 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 3 defa tercih edilmiştir.

Üçüncü sırada, öğretmenlerin en çok tercih ettikleri “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 10 defa tercih edilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , sekizer defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 7 defa;

“Öğrenen network ve network toplumu” , 6 defa seçilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” bu sıralamada tercih edilmemiştir.

Dördüncü sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , dokuzar defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” , 6 defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , “Öğrenen network ve network toplumu” , “Öğretmen akını- erime senaryosu” ; beşer defa seçilmiştir.

Beşinci sıraya “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 11 öğretmen tarafından yerleştirilmiştir. Öğretmen akını- erime senaryosu” , 9 kere; “Öğrenen network ve network toplumu” , 7 kere; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 6 kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” , 4 kere; “Piyasa modelinin genişletilmesi” , 2 kere beşinci sıraya konulmuştur.

Altıncı sıraya “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 12 defa yerleştirilmiştir. “Öğrenen network ve network toplumu” , 10 defa; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 9 defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 6 defa; “Piyasa modelinin genişletilmesi” , 2 defa altıncı sırada tekrarlanmıştır.

Bu veriler ışığında sosyo-ekonomik çevresi açısından orta seviyede olan okulların yöneticileri tarafından seçilen “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” , mevcut durumdaki okul yapısı ile uyumu düşünüldüğünde en çok tekrarlanan senaryo olmuştur. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nden sonra mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan ikinci senaryo, “Piyasa modelinin genişletilmesi” dir. Mevcut durumdaki okul yapısına en az uyum sağlayan senaryo ise “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. Daha sonra en az uyum sağlayan senaryo ise “Öğretmen akını- erime senaryosu” dur.

Öğretmenlerin tercihlerine bakıldığında, şu anki okul yapısıyla uyumu düşünüldüğünde en çok tekrarlanan “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nden sonra mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan ikinci senaryo, “Piyasa

modelinin genişletilmesi” dir. En az uyum sağlayan ise “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” olmuştur. “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , en az uyum sağlayan diğer senaryolardır.

4.1.3. Sosyo-Ekonomik Çevresi Düşük Seviyede Olan Okulların Yönetici ve Öğretmenlerinin 1. Alt Probleme İlişkin Görüşleri

Tablo 16’ da yönetici ve öğretmenlerin birinci alt probleme ilişkin tekrarlama sıklıkları yer almaktadır.

Tablo 16: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Düşük Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Katılımcı	Yönetici						Öğretmen					
Senaryolar	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra
Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri	3	0	1	0	0	2	24	7	1	6	0	1
Piyasa modelinin genişletilmesi	0	2	0	0	4	0	0	12	14	5	4	4
Temel sosyal merkezler olarak okullar	2	0	1	0	0	3	4	3	7	10	10	5
Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar	0	0	2	3	1	0	1	5	3	6	14	10
Öğrenen network ve network toplumu	0	2	0	3	1	0	6	3	4	9	8	9
Öğretmen akını- erime senaryosu	1	2	2	0	0	1	4	9	10	3	3	10

Tablo 16' ya göre:

a) Yöneticilerin en çok uyumlu gördükleri “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 3 yönetici tarafından birinci sırada tekrarlanmıştır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 2 yönetici; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 1 yönetici tarafından ilk sıraya yerleştirilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” ilk sırada tercih edilmemiştir.

İkinci sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ikiyeşer yönetici tarafından seçilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ikinci sırada tercih edilmeyen senaryolardır.

Üçüncü sırada ise “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ikiyeşer yönetici tarafından tekrarlanmıştır. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Temel sosyal merkezler olarak okullar” birer kere tercih edilirken, “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğrenen network ve network toplumu” bu sırada tercih edilmemiştir.

Dördüncü sırada en çok tekrarlanan senaryolar; üçer kere seçilen “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” dur. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” tercih edilmemiştir.

Beşinci sırada en çok tercih edilen “Piyasa modelinin genişletilmesi” dir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 4 defa beşinci sıraya yerleştirilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” birer defa seçilmişlerdir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”,

“Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” tercih edilmemiştir.

Altıncı sırada en çok tekrarlanan “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 3 yönetici tarafından tekrarlanmıştır. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 2 defa; “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise 1 defa altıncı sıraya yerleştirilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” bu sırada yer almamıştır.

b) Öğretmenlerin senaryo sıralamalarında, birinci sırada 24 defa tekrarlanan “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” yer almaktadır. “Öğrenen network ve network toplumu” , 6 defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , dörder defa tekrarlanmıştır. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 1 defa seçilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” bu sıralamalarda tercih edilmemiştir.

İkinci sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi” 12 defa seçilmiştir. “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 9 defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 7 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ; 5 defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , 3 defa ikinci sıraya yerleştirilmiştir.

Üçüncü sırada en çok tekrarlanan “Piyasa modelinin genişletilmesi” olmuştur. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 14 defa; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 10 defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 7 defa; “Öğrenen network ve network toplumu” , 4 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 3 defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 1 defa üçüncü sırada tercih edilmiştir.

Dördüncü sırada “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 10 öğretmenin seçimiyle en çok tekrarlanan senaryo olmuştur. “Öğrenen network ve network

toplumu” , 9 kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 6 kere; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 6 kere; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 5 kere; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 3 kere tekrarlanmıştır.

Beşinci sırada en çok tekrarlanan “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 14 öğretmen; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 10 öğretmen; “Öğrenen network ve network toplumu” , 8 öğretmen, “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 4 öğretmen; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 3 öğretmen tarafından beşinci sıraya yerleştirilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” bu sıralamada yer almamıştır.

Altıncı sırada “Öğretmen akını- erime senaryosu” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 10’ar öğretmen tarafından tekrarlanmıştır. “Öğrenen network ve network toplumu” , 9 öğretmen; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 5 öğretmen; “Piyasa modelinin genişletilmesi” , 4 öğretmen; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” , 1 öğretmen tarafından altıncı sırada tekrarlanmıştır.

Yöneticilerin seçimlerinde mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir. En az uyum sağlayan ise “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır.

Öğretmenlere göre ise en çok uyum sağlayan okul yapısı “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir. En az uyum gösteren de “Öğretmen akını- erime senaryosu” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır.

4.2. Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Nedenleri Nelerdir?

Bu bölümde, yönetici ve öğretmenlerin verilen 6 senaryonun mevcut durumdaki okul yapısı ile uyumunu düşünerek en çok uyum sağlayandan en az uyum sağlayana doğru yapmış oldukları sıralamaların nedenlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Yönetici ve öğretmenlerin, senaryo seçimindeki gerekçelerine

ulaşabilmek için öncelikle okul modellerinin ilk sırada kaç defa tekrarlandığını vermekte büyük yarar vardır. Buna göre aşağıdaki Tablo 17’ de araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin tümünün ilk sırada hangi senaryoyu ne kadar sıklıkla tercih ettikleri yer almaktadır.

Tablo 17: Katılımcıların Mevcut Durum Senaryolarını İlk Sırada Tercih Etme Sıklıkları

SENARYOLAR	KATILIMCILAR	
	YÖNETİCİ	ÖĞRETMEN
“Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”	12	59
“Piyasa modelinin genişletilmesi”	2	17
“Temel sosyal merkezler olarak okullar”	3	8
“Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar”	2	10
“Öğrenen network ve network toplumu”	0	10
“Öğretmen akını- erime senaryosu”	1	13

Tablo 17’ ye göre “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” yöneticiler tarafından 12 defa; öğretmenler tarafından ise 59 defa ilk sırada tercih edilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni yöneticiler 2 defa; öğretmenler 17 defa seçmişlerdir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı yöneticiler 3 defa; öğretmenler 8 defa tekrarlamışlardır. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı yöneticilerin 2’ si; öğretmenlerin 10’ u seçmiştir. “Öğrenen network ve network toplumu” yöneticiler tarafından tercih edilmezken, öğretmenlerin 10’ u tarafından tercih edilmiştir. “Öğretmen akını- erime senaryosu” nu yöneticilerin 1’ i; öğretmenlerin 13’ ü ilk sıraya yerleştirmiştir.

Katılımcılardan senaryoları mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayandan en az uyum sağlayana doğru yaptıkları sıralama için iki neden belirtmeleri istenmiştir. Bu çalışma, yöneticilerin ve öğretmenlerin senaryoları ilk sırada seçmelerindeki gerekçeleri ve gerekçelerin tekrarlanma sıklıkları şeklinde incelenmektedir. Bu doğrultuda yönetici ve öğretmenlerin, “Güçlü bir bürokratik

yapı sergileyen okul sistemleri” ni seçme gerekçeleri ve bu gerekçelerin tekrarlanma sıklıkları Tablo 18’ de yer almaktadır.

Tablo 18: Katılımcıların “Güçlü Bir Bürokratik Yapı Sergileyen Okul Sistemleri” ni Seçme Gerekçeleri ve Tekrarlanma Sıklıkları

Tercih Edilme Nedenleri	Yönetici	Öğretmen	Toplam
Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi	6	24	30
Güçlü bürokratik yapılanma	4	11	15
Müfredatların merkezden yapılması	3	6	9
Müfredatı uygulayanların fikirlerine başvurulmaması	2	4	6
Eğitim-öğretimde geleneksel metotların kullanılması	1	4	5
Bilgisayar teknolojisinin kullanımının artması	1	4	5
Tek tip eşitlik	0	7	7
Öğretmenin sınıfta baskın unsur olması	0	4	4
Diplomaların resmi birer sertifika olması	0	2	2

a) İlköğretim okulu yöneticilerinin “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni seçme gerekçeleri şunlardır:

- Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi, 6 defa;
- Güçlü bürokratik yapılanma, 4 defa;
- Müfredatların merkezden yapılması, 3 defa;
- Müfredatı uygulayanların fikirlerine başvurulmaması, 2 defa;
- Eğitim-öğretimde geleneksel metotların kullanılması, 1 defa;
- Bilgisayar teknolojisinin kullanımının artması; 1 defadır.

İlköğretim okulu yöneticilerinden G.Y. 2, güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemlerini seçme gerekçelerini “*Programlar merkez teşkilattan*

yapılıyor. Uygulayanlara sorulmuyor. Fikirlerine başvurulmuyor.” (G.Y. 2/ 3(2-3) olarak ifade etmiştir. G.Y. 19 kod isimli yönetici piyasa modelinin genişletilmesi senaryosunu seçmesini *“Eğitimdeki mevcut durumdan toplum ve medya memnun değildir. Müfredatlardaki merkezden gelen düzenlemeler okullara tam anlamıyla inememekte, uygulama sıkıntıları yaşanmaktadır.”* (G.Y. 19/ 3(2-4) olarak aktarmaktadır.

Yöneticilerin “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni ilk sırada seçme gerekçeleri şunlardır:

- Toplumun genelinde okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizlik, 2 defa;
- Okulların piyasa modelinin etkisi altında kalması, 2 defa.

Yöneticilerden G.Y. 6 nedenini *“Toplum okulları sürekli olarak eleştirmektedir.”* (G.Y. 6/ 3(2-5) olarak açıklamaktadır.

Yöneticilerin “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı seçme gerekçeleri ise şöyledir:

- Okulların, sosyal yönüne ağırlık vermesi, 2 defa;
- Okulların, kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi, 1 defa.

İlköğretim okulu yöneticilerinden G.Y. 18 senaryo 3’ ü seçme nedenini *“Okullar sadece öğretim için değildir. Okulların sosyal yönü önemlidir.”* (G.Y. 18/ 3(2-4) olarak ifade etmiştir.

Yöneticilerin “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı seçme nedenleri:

- Okulların iyi finansal kaynaklarının olması, 1 defa;
- Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması, 1 defa.

G.Y. 9 kod isimli yönetici tercih nedenini, “Okullar öğrenme ve öğrenmeyi yönlendiren anlayışı benimsemektedir.” (G.Y. 9/ 3(2) olarak açıklamaktadır.

“Öğrenen network ve network toplumu” , yöneticilerden tarafından ilk sırada tercih edilmemiştir. Bu nedenle herhangi bir neden mevcut değildir. “Öğretmen akını- erime senaryosu” nu seçme nedeni: Personel yetersizliği ise 1 defa tercih edilmiştir.

b) İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilk sıraya “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni yerleştirme nedenleri ve bu nedenlerin tekrarlanma sıklıkları şunlardır:

- Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi, 24 kere;
- Güçlü bürokratik yapılanma, 11 kere;
- Tek tip eşitlik, 7 kere;
- Müfredatların merkezden yapılması, 6 kere;
- Müfredatı uygulayanların fikirlerine başvurulmaması, 4 kere;
- Bilgisayar teknolojisinin kullanımının artması, 4 kere;
- Eğitim-öğretimde geleneksel metotların kullanılması, 4 kere;
- Öğretmenin sınıfta baskın unsur olması, 4kere;
- Diplomaların resmi birer sertifika olması, 2 kere.

İlköğretim okulu öğretmenlerinden G.Ö. 32 kod isimli öğretmen güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemlerini seçmesini “*Bakanlıktan gelen genelgeler, yönetmelik ve müfredat bürokraside bağlayıcı nedendir. Yeni müfredatlar tüm öneri ve görüşlere rağmen tepeden inme bir şekilde uygulanmaya başladı.*” (G.Ö. 32/ 3(3-6) olarak ifade etmiştir.

Öğretmenlerin“Piyasa modelinin genişletilmesi” ni seçme nedenleri:

- Toplumun genelinde okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizlik, 12 kere;
- Okulların piyasa modelinin etkisi altında kalması, 9 kere;
- Kamu eğitime olan güvensizlik, 6 kere;
- Müfredatların çeşitlilik göstermesi, 1 kere.

Öğretmenlerden G.Ö. 25 senaryo 2’yi tercih etme nedenini “*İnsanlarda devlet okullarına ve öğretmenlerine olan güvensizlik artmakta buna bağlı memnuniyetsizlik çoğalmaktadır*” (G.Ö. 25/ 3(2-4) olarak ifade etmiştir.

“Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı tercih nedenleri:

- Okulların, sosyal yönüne ağırlık vermesi, 5 kere;
- Okulların, kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi, 3 kere.

G.Ö. 7 kod isimli öğretmen tercih nedenini “*Okulların toplumsal sosyal yönüne ağırlık verilmektedir.*” (G.Ö.7/ 3(2-3) olarak açıklamıştır.

“Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı ilk sıraya seçme nedenleri:

- Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması, 4 kere;
- Okulların iyi finansal kaynaklarının olması; 1 kere.

Öğretmenlerden G.Ö. 59, senaryo 4’ ü tercih nedenini “*Okulların toplumda iyi bir yeri vardır. İyi maddi kaynaklara sahiptir.*” (G.Ö. 59/ 3(2-3) olarak açıklamıştır.

“Öğrenen network ve network toplumu” nu tercih nedenleri: Okulların farklılık gösteren topluluklara hizmet verememesi, 4 kere.

“Öğretmen akını- erime senaryosu” nu seçme nedenleri:

- Personel yetersizliği, 3 kere;
- Özel eğitim kurumlarına yönelme; 3 kere.

G.Ö. 23 kod isimli öğretmen senaryo 6’ yı tercih etme nedenini *“Günümüzde pek çok öğretmen işsiz olması, dersane, özel okul gibi alternatiflerin varlığı sistemin ihtiyaca karşılık veremediğinin göstergesidir.”* (G.Ö. 23/ 3(2-4) olarak açıklamıştır.

Yukarıdaki bulgular ışığında yöneticilerin ilk sırada en çok tekrarladıkları “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni ilk sıraya yerleştirmelerinin en büyük nedenleri ise:

- Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi,
- Güçlü bürokratik yapılanma,
- Müfredatların merkezden yapılmasıdır.

Öğretmenlerin ilk sırada en çok tekrarladıkları “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nin seçilmesinin en büyük nedenleri ise:

- Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi,
- Güçlü bürokratik yapılanma,
- Tek tip eşitlik,
- Müfredatların merkezden yapılması,
- Müfredatı uygulayanların fikirlerine başvurulmaması,
- Bilgisayar teknolojisinin kullanımının artması,
- Eğitim-öğretimde geleneksel metotların kullanılması,
- Öğretmenin sınıfta baskın unsur olması,
- Diplomaların resmi birer sertifika olmasıdır.

Öğretmenlerin ikinci sırada en çok tekrarladıkları “Piyasa modelinin genişletilmesi” nin nedenleri ise:

- Toplumun genelinde okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizlik,
- Okulların piyasa modelinin etkisi altında kalması,
- Kamu eğitime olan güvensizliktir.

4.3. Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşleri Nelerdir?

“Gelecekteki okul yapılanmasına ilişkin ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular, “Altı senaryoyu gelecekte gerçekleşmesini istediğiniz okul yapısını düşünerek en çok tercih ettiğinizden en az tercih ettiğinize doğru birden altıya kadar sıralayınız.” sorusu ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler tablolar ile belirtilmiştir.

4.3.1. Sosyo-Ekonomik Çevresi Üst Seviyede Olan Okulların Yönetici ve Öğretmenlerinin 2. Alt Probleme İlişkin Görüşleri

Aşağıdaki Tablo 19’da sosyo-ekonomik çevresi açısından üst seviyede olan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, görüşme formunda yer alan 6 senaryoyu gelecekte gerçekleşmesini en çok istediklerinden en az istediklerine doğru tekrarlama sıklıkları yer almaktadır.

Tablo 19: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Üst Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Katılımcılar	Yönetici						Öğretmen					
Senaryolar	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra
Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri	0	1	1	2	0	1	0	2	4	16	5	10
Piyasa modelinin genişletilmesi	0	1	2	1	1	0	1	1	14	7	12	2
Temel sosyal merkezler olarak okullar	1	1	2	1	0	0	16	18	2	3	0	0
Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar	4	1	0	0	0	0	20	17	1	1	0	0
Öğrenen network ve network toplumu	0	1	0	0	3	1	1	1	15	2	12	6
Öğretmen akını- erime senaryosu	0	0	0	1	1	3	1	0	1	8	8	19

a) Yöneticilerin en çok gerçekleşmesini istedikleri senaryo, 4 tercihle “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 1 yönetici tarafından istenmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Öğrenen network ve network toplumu” , “Öğretmen akını- erime senaryosu” birinci sırada tercih edilmemiştir.

İkinci sırada “Öğretmen akını- erime senaryosu” dışındaki tüm senaryolar birer kez tercih edilmiştir.

Üçüncü sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , ikişer defa yöneticiler tarafından seçilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” de 1 yönetici tarafından üçüncü sıraya yerleştirilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” bu sıralamada tercih edilmemiştir.

Dördüncü sırada “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 2 yönetici tarafından tercih edilerek bu sıralamada en çok tercih edilen senaryo olmuştur. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , birer yönetici tarafından dördüncü sıraya yerleştirilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” bu sıralamada tekrarlanmamıştır.

Beşinci sırada “Öğrenen network ve network toplumu” , 3 kere tercih edilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , birer kere tekrarlanmıştır. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , beşinci sırada yöneticiler tarafından seçilmemiştir.

Altıncı sırada “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 3 yönetici tarafından seçilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğrenen network ve network toplumu” de birer yöneticinin seçimiyle altıncı sırada yer almıştır. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” bu sıralamada tercih edilmemiştir.

b) Öğretmenlerin gelecekte gerçekleşmesini en çok istedikleri senaryo, 20 tercihle “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” olmuştur. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 16 öğretmen tarafından birinci sırada tercih edilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ; birer öğretmen tarafından birinci sıraya

yerleştirilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ise birinci sırada hiç tercih edilmemiştir.

İkinci sırada en çok istenen senaryo, 18 defa tekrarlanan “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 17 defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 2 defa; “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , birer defa tekrarlanmıştır. “Öğretmen akını- erime senaryosu” bu sıralamada yer almamıştır.

Üçüncü sırada “Öğrenen network ve network toplumu” , 15 defa; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 14 defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 4 defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 2 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , birer defa seçilmiştir.

Dördüncü sırada “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 16 defa; “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise, 8 defa; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 7 defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 3 defa; “Öğrenen network ve network toplumu” , 2 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 1 defa tercih edilmiştir.

Beşinci sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , 12 öğretmen tarafından seçilerek en çok tekrarlanan senaryolar olmuştur. “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise, 8 kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 5 kere tekrarlanmıştır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” tercih edilmemiştir.

Altıncı sırada en çok tercih edilen senaryo, 19 seçimle “Öğretmen akını- erime senaryosu” dur. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 10 kere; “Öğrenen network ve network toplumu” , 6 kere, “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 2 kere tercih edilmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” bu sıralamada yer almamıştır.

Bu verilere göre gelecekte gerçekleşmesi istenen senaryo yönetici tercihlerinde “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır. Gerçekleşmesi en az arzu edilen “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır.

Öğretmenlerin gerçekleşmesini en çok istedikleri “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dan sonra en çok istenen “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise gelecekte gerçekleşmesi en az istenen senaryo olmuştur. Daha sonra en az istenen ise “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir.

4.3.2. Sosyo-Ekonomik Çevresi Orta Seviyede Olan Okulların Yönetici ve Öğretmenlerinin 2. Alt Probleme İlişkin Görüşleri

Tablo 20’ de sosyo-ekonomik çevresi açısından orta seviyede olan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, 6 senaryodan gelecekte gerçekleşmesini en çok istediklerinden en az istediklerine doğru tekraralama sıklıkları yer almaktadır.

Tablo 20: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Orta Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Katılımcılar	Yönetici						Öğretmen					
Senaryolar	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra
Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri	0	0	2	1	2	4	2	1	8	12	4	12
Piyasa modelinin genişletilmesi	2	1	2	2	1	1	1	2	13	12	8	3

Temel sosyal merkezler olarak okullar	6	1	0	1	0	1	17	17	1	2	0	2
Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar	1	6	1	0	1	0	16	16	3	2	2	0
Öğrenen network ve network toplumu	0	0	4	1	2	2	2	2	8	4	15	8
Öğretmen akını- erime senaryosu	0	1	0	4	3	1	1	1	6	7	10	14

a) Sosyo-ekonomik çevresi açısından orta seviyede olan okulların yöneticileri tarafından gelecekte gerçekleşmesi en çok istenen “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 6 yönetici tarafından ilk sıraya seçilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 2 defa, “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 1 defa ilk sırada istenmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ilk sırada tercih edilmemiştir.

İkinci sırada “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 6 defa; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ; birer defa tekrarlanmıştır. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , ikinci sırada istenmeyen senaryolardır.

Üçüncü sırada “Öğrenen network ve network toplumu” , 4 defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Piyasa modelinin genişletilmesi”, ikişer defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 1 defa istenmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” bu sıralamada yer almamıştır.

Dördüncü sırada “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 4 kere; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 2 kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , birer kere seçilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ise tercih edilmemiştir.

Beşinci sırada “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 3 yönetici; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , 2 yönetici; “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 1 yönetici tarafından tekrarlanmıştır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” tercih edilmemiştir.

Altıncı sırada en çok tercih edilen senaryo, 4 tercihle “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” olmuştur. “Öğrenen network ve network toplumu” , 2 kere; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” birer kere seçilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , altıncı sırada tercih edilmemiştir.

b) Öğretmenlerin gelecekte gerçekleşmesini en çok istedikleri senaryo, 17 öğretmenin tercihi ile “Temel sosyal merkezler olarak okullar” olmuştur. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 16 öğretmen; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , ikişer öğretmen; “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , birer öğretmen tarafından ilk sırada tercih edilmiştir.

İkinci sırada “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 17 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 16 defa; “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , ikişer defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , birer defa seçilmiştir.

Üçüncü sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 13 kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğrenen network ve network toplumu”, sekizer kere; “Öğretmen akını- erime senaryosu”, 6 kere; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar”, 3 kere; “Temel sosyal merkezler olarak okullar”, 1 kere tekrarlanmıştır.

Dördüncü sırada “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Piyasa modelinin genişletilmesi”, on ikişer kere; “Öğretmen akını- erime senaryosu”, 7 kere; “Öğrenen network ve network toplumu”, 4 kere; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar”, ikişer kere yer almıştır.

Beşinci sıraya, “Öğrenen network ve network toplumu”, 15 öğretmen; “Öğretmen akını- erime senaryosu”, 10 öğretmen; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 8 öğretmen; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 4 öğretmen; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar”, 2 öğretmen tarafından yerleştirilmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ise bu sıralamada tercih edilmemiştir.

Altıncı sırada, “Öğretmen akını- erime senaryosu”, 14 öğretmenin seçimiyle en çok tekrarlanan senaryodur. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 12 kere; “Öğrenen network ve network toplumu”, 8 kere; “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 3 kere; “Temel sosyal merkezler olarak okullar”, 2 kere tercih edilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” bu sıralamada yer almamıştır.

Yöneticilerin gelecekte gerçekleşmesini en çok istedikleri “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. En az istenilen senaryo ise “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” olmuştur. Öğretmenlerin de en çok istedikleri “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. Daha sonra en çok istenen ise “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır.

Öğretmenler tarafından gerçekleşmesi en az istenen senaryo ise “Öğretmen akını- erime senaryosu” olmuştur. Daha sonra en az istenen ise “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir.

4.3.3. Sosyo-Ekonomik Çevresi Düşük Seviyede Olan Okulların Yönetici ve Öğretmenlerinin 2. Alt Probleme İlişkin Görüşleri

Tablo 21’ de sosyo-ekonomik çevresi açısından düşük seviyede olan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, 6 senaryodan gelecekte gerçekleşmesini en çok istediklerinden en az istediklerine doğru tekraralama sıklıkları yer almaktadır.

Tablo 21: Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Düşük Seviyedeki Okullarda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Katılımcılar	Yönetici						Öğretmen					
Senaryolar	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra	1. Sıra	2. Sıra	3. Sıra	4. Sıra	5. Sıra	6. Sıra
Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri	0	0	1	1	1	3	2	1	13	9	4	10
Piyasa modelinin genişletilmesi	0	2	0	1	3	1	0	0	13	13	11	2
Temel sosyal merkezler olarak okullar	4	1	0	1	0	0	11	23	2	2	1	0
Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar	1	0	5	0	0	0	24	12	2	0	0	1
Öğrenen network ve network toplumu	0	1	0	2	2	0	0	3	5	10	11	10
Öğretmen akını- erime senaryosu	1	2	0	1	0	2	2	0	4	5	12	16

Tablo 21 incelendiğinde:

a) Sosyo-ekonomik çevresi açısından düşük seviyedeki okullarda görev yapan yöneticiler ilk tercihlerinde “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı 4 tekrarla seçmişlerdir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” nu da birer yönetici ilk tercihlerinde seçmişlerdir. Ancak “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğrenen network ve network toplumu” tercih edilmemiştir.

İkinci sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , ikişer defa; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , birer defa yer almıştır. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” bu sırada yer almamıştır.

Üçüncü sırada “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 5 defa tekrarlanmıştır. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” de 1 defa tekrarlanmıştır. “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” bu sıralamada herhangi bir yönetici tarafından seçilmemiştir.

Dördüncü sırada “Öğrenen network ve network toplumu” , 2 kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ; 1 kere tercih edilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ise seçilmemiştir.

Yöneticiler beşinci sıraya 3 kere “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni, 2 kere “Öğrenen network ve network toplumu” nu ve 1 kere de “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” yerleştirmişlerdir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” bu sıralamada yer almamıştır.

Altıncı sırada “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 3 yönetici; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 2 yönetici ve “Piyasa modelinin genişletilmesi” ise 1 yönetici tarafından seçilmiştir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Öğrenen network ve network toplumu” tercih edilmemiştir.

b) Öğretmenlerin gelecekte gerçekleşmesini en çok istedikleri senaryo, 24 defa tercih edilen “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” olmuştur. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 11 defa; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise ikişer defa tercih edilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğrenen network ve network toplumu” birinci sırada tercih edilmemiştir.

İkinci sırada en çok tercih edilen senaryo ise “Temel sosyal merkezler olarak okullar” olmuştur. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” , 23 defa; “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 12 defa; “Öğrenen network ve network toplumu” , 3 defa ve “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ise 1 defa tekrarlanmıştır. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” ise bu sırada tercih edilmemiştir.

Üçüncü sırada “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 13 kere; “Öğrenen network ve network toplumu” , 5 kere ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 4 kere; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” , 2 kere tekrarlanmıştır.

Dördüncü sırada “Piyasa modelinin genişletilmesi”, 13 öğretmen; “Öğrenen network ve network toplumu” , 10 öğretmen; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 9 öğretmen; “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 5 öğretmen; “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ise 2 öğretmen tarafından seçilmiştir. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” tercih edilmemiştir.

Beşinci sırada “Öğretmen akını- erime senaryosu” , 12 kere; “Piyasa modelinin genişletilmesi” ve “Öğrenen network ve network toplumu” , 11 kere; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, 4 kere; “Temel sosyal merkezler” olarak okullar” , 1 kere tekrarlanmıştır. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” bu sıralamada yer almamıştır.

Altıncı sırada öğretmenler 16 tercihle “Öğretmen akını- erime senaryosu”, onar tercihle; “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğrenen network ve network toplumu” ’ i, 2 tercihle “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni ve 1 tercihle “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı seçmişlerdir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ise seçilmemiştir.

Yukarıdaki bulgulara göre yöneticilerin gelecekte gerçekleşmesini istedikleri “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. Gerçekleşmesini istemedikleri senaryo ise “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” dur.

Öğretmenlerin ise olmasını istedikleri “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır. Bu senaryodan sonra “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın gerçekleşmesini istemektedirler. Gerçekleşmesini en çok istemedikleri senaryo ise “Öğretmen akını- erime senaryosu” dur. “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” da gerçekleşmesini istemedikleri diğer senaryolardır.

4.4. Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Nedenleri Nelerdir?

Yönetici ve öğretmenlerden, verilen altı senaryoyu gelecekte gerçekleşmesini istedikleri okul yapısını düşünerek en çok tercih ettiklerinden en az tercih ettiklerine doğru birden altıya kadar sıralamaları istenmiştir. Bu çalışmada da,

yapılan sıralamaların nedenlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Yönetici ve öğretmenlerin, senaryo seçimlerindeki gerekçelere ulaşabilmek için öncelikle okul modellerinin ilk sırada tekrarlanma sıklıklarını vermek gereklidir. Buna göre aşağıdaki Tablo 22’ de araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin gelecekte gerçekleşmesini istedikleri senaryoları ilk sırada ne kadar sıklıkla tercih ettikleri yer almaktadır.

Tablo 22: Katılımcıların Gelecekte Gerçekleşmesini İstedikleri Senaryoları İlk Sırada Tercih Etme Sıklıkları

SENARYOLAR	KATILIMCILAR	
	YÖNETİCİ	ÖĞRETMEN
Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri	0	4
Piyasa modelinin genişletilmesi	2	2
Temel sosyal merkezler olarak okullar	11	44
Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar	6	60
Öğrenen network ve network toplumu	0	3
Öğretmen akını- erime senaryosu	1	4

Tablo 22’ ye göre “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” yöneticiler tarafından seçilmezken; öğretmenler tarafından ise 4 defa ilk sırada tercih edilmiştir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni yöneticiler 2 defa; öğretmenler de 2 defa seçmişlerdir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı yöneticiler 11 defa; öğretmenler 44 defa tekrarlamışlardır. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı yöneticilerin 6’ sı; öğretmenlerin 60’ ı seçmiştir. “Öğrenen network ve network toplumu” yöneticiler tarafından tercih edilmezken, öğretmenlerin 3’ ü tarafından tercih edilmiştir. “Öğretmen akını- erime senaryosu” nu yöneticilerin 1’ i; öğretmenlerin 4’ ü ilk sıraya yerleştirmiştir.

Görüşülen yönetici ve öğretmenlerden senaryoları gelecekte olabilirliği en çoktan en aza doğru yaptıkları sıralama için iki neden belirtmeleri istenmiştir. Bu çalışma, yöneticilerin ve öğretmenlerin senaryoları ilk sırada seçmelerindeki gerekçeleri ve gerekçelerin tekrarlanma sıklıkları şeklinde ele alınmaktadır.

Tablo 23’ te yönetici ve öğretmenlerin “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı tercih etme nedenleri ve bu nedenlerin tekrarlanma sıklıkları yer almaktadır.

Tablo 23: Yönetici ve Öğretmenlerin “Odak Öğrenme Kuruluşları Olarak Okullar” ı Tercih Etme Nedenleri ve Tekrarlanma Sıklıkları

Tercih Edilme Nedenleri	Yönetici	Öğretmen	Toplam
Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması	4	27	31
Program ve metot serbestisi	3	14	17
Okulların iyi finansal kaynaklarının olması	1	11	12
Bilişim teknolojilerinin kullanımı	1	11	12
Yaşam boyu öğrenme	1	4	5
Okulların parti politikalarınca desteklenmesi	1	2	3
Okullardaki yoğun rehberlik hizmetleri	0	8	8
Araştırma ve geliştirmeye verilen önem	0	8	8
Öğretmenlerin uzmanlaşması ve hareket serbestisi	0	5	5

a) İlköğretim okulu yöneticilerinin “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ını ilk sırada seçme gerekçeleri şöyledir:

- Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması, 4 defa;
- Program ve metot serbestisi, 3 defa
- Okulların iyi finansal kaynaklarının olması, 1 defa;
- Bilişim teknolojilerinin kullanımı, 1 defa;
- Yaşam boyu öğrenme, 1 defa;
- Okulların parti politikalarınca desteklenmesi, 1 defa.

Yöneticilerden G.Y. 4 odak öğrenme kuruluşları olarak okulları tercih etmesini “*Güçlü finans kaynakları, yaşam boyu öğrenmeye verilen önem*” (G.Y. 4/

3(5-6) olarak ifade etmiştir. G.Y. 12 kod isimli yönetici odak öğrenme kuruluşları olarak okulları tercih nedenini “*Okul herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olmalıdır.*” (G.Y. 12/ 3(6-9) görüşünde belirtmiştir.

Yöneticilerin “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı seçme nedenleri ise şunlardır:

- Okulların, sosyal yönüne ağırlık vermesi, 6 defa;
- Okulların, kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi, 4 defa;
- Yüksek finansal kaynak, 2 defa;
- Daha az bürokrasi, 2 defa;
- Alçak kapılı ve duvarlı okulların varlığı, 1 defa.

Yöneticilerden G.Y. 10, temel sosyal merkezler olarak okulları seçme nedenini “*Öğrencilerin sadece bilgi yönünden değil sosyal yöne de ağırlık verilmesi toplumun güçlenmesini sağlar.*” (G.Y. 10/ 3(6-9) olarak ifade etmiştir.

“Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” yöneticiler tarafından ilk sırada tercih edilmemiştir. Bu sebeple herhangi bir gerekçe içermemektedir.

Yöneticilerin, “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni tercih gerekçeleri ve tekrarlanma sıklıkları şöyledir:

- Okulların çeşitliliği ve rekabetin artması, 2 kere;
- Öğretmenler için uluslararası piyasanın oluşması, 1 kere.

“Öğrenen network ve network toplumu” yöneticiler tarafından tercih edilmediği için herhangi bir seçim gerekçesi mevcut değildir.

“Öğretmen akını- erime senaryosu” nun yöneticiler tarafından ilk sırada tercih etme gerekçesi ise bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde önemli bir yer tutmasıdır. G.Y. 20 kod isimli yönetici bu senaryoyu seçme nedenini “*Eğitimde bilgi ve iletişim teknolojileri önemlidir.*” (G.Y. 20/ 3(8-9) olarak açıklamıştır.

b) İlköğretim okulu öğretmenlerinin “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı seçme nedenleri ise şunlardır:

- Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması, 27 defa;
- Program ve metot serbestisi, 14 defa;
- Okulların iyi finansal kaynaklarının olması, 11 defa;
- Bilişim teknolojilerinin kullanımı, 11 defa;
- Okullardaki yoğun rehberlik hizmetleri, 8 defa;
- Araştırma ve geliştirmeye verilen önem, 8 defa;
- Öğretmenlerin uzmanlaşması ve hareket serbestisi, 5 defa.
- Yaşam boyu öğrenme, 4 defa;
- Okulların parti politikalarınca desteklenmesi, 2 defa;

İlköğretim okulu öğretmenlerinden G.Ö. 105 “*Okullar öğrenme kuruluşu değerine sahiptir. Tüm öğrencilerden daha fazla öğrenme yaşantıları beklenmektedir. Oluşturulan müfredatlar aracılığıyla sanat, teknoloji vb. alanlarda daha fazla uzmanlık beklenmektedir. Teknolojik ilerleme öğrenciler global dünya ile iletişim kurma olanağı vermektedir.*” (G.Ö. 105/ 3(8-12) görüşüyle odak öğrenme kuruluşu olarak okulları seçme nedenlerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı gelecekte gerçekleşmesini istemelerinin nedenleri şöyledir:

- Okulların, sosyal yönüne ağırlık vermesi, 20 defa;
- Okulların, kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi, 11 defa;
- Yüksek finansal kaynak, 8 defa;
- Okulların artan kalitesiyle orantılı başarısı, 7 defa.
- Daha az bürokrasi, 4 defa;
- Toplumun okullara güveninin yüksek olması, 4 defa;
- Alçak kapılı ve duvarlı okulların varlığı, 2 defa.

G.Ö.75 kod isimli öğretmenin temel sosyal merkezler olarak okulları seçme nedenini “*Okulların öğrencileri toplumsal ve sosyal olarak yetiştirmesi gerekmektedir. Sadece bilgi yükleyen kurumlar olmaktan çıkmalıdır.*” (G.Ö. 75/ 3(7-10) olarak ifade etmiştir.

Öğretmenlerin “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” i tercih etmesinin nedenleri şunlardır:

- Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi, 3 kere;
- Güçlü bürokratik yapılanma, 3 kere.

“Piyasa modelinin genişletilmesi” nin ilk sırada tercih edilme nedenleri ise şunlardır:

- Okulların çeşitliliği ve rekabetin artması, 2 defa;
- Müfredatların çeşitlilik göstermesi, 1 defa.

G.Ö. 58 kod isimli öğretmen senaryo 2’ yi tercih nedenini “*İhtiyaçlara göre müfredatlar çeşitlilik göstermelidir.*” (G.Ö. 58/ 3(7-8) olarak belirtmiştir.

Öğretmenlerin “Öğrenen network ve network toplumu” nu tercih etme nedeni ise 2 defa tekrarlanan, bilgi ve iletişim teknolojileri üzerinden öğrenme faaliyetlerinin daha fazla kullanılmasıdır. “Öğretmen akını- erime senaryosu” nun seçilme nedeni ise 2 kez tekrarlanan bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde önemli bir yer tutmasıdır.

Tüm bu verilere göre yöneticilerin gelecekte gerçekleşmesi en çok istedikleri “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın seçilmesinin büyük nedenleri şunlardır:

- Okulların, sosyal yönüne ağırlık verilmesi,
- Kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi,
- Yüksek finansal kaynaktır.

Diğer bir senaryo olan “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ın seçilme nedenleri ise:

- Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması,
- Program ve metot serbestisidir.

“Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ın, öğretmenlerin en çok istediği senaryo olmasının nedenleri şunlardır:

- Okulların, herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması,
- İyi finansal kaynaklarının olması,
- Bilişim teknolojilerinin kullanımı,
- Program ve metot serbestisi,
- Okullardaki yoğun rehberlik hizmetleri,
- Araştırma ve geliştirmeye verilen önem,
- Öğretmenlerin uzmanlaşması ve hareket serbestisidir.

Öğretmenler tarafından gelecekte gerçekleşmesi en çok istenen bir diğer senaryo ise “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ’ın seçim gerekçeleri şöyledir:

- Okulların, sosyal yönüne ağırlık vermesi,
- Kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi,
- Yüksek finansal kaynak,
- Okulların artan kalitesiyle orantılı başarısı,
- Toplumun okullara güveninin yüksek olması,
- Daha az bürokrasidir.

4.5. Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulguların ne anlama geldiği, literatürle olan benzerlik ve farklılıkları tartışılacaktır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin çoğu, “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni mevcut durumdaki okul yapısına en uyumlu olarak seçmişlerdir. Öğretmenlerin de büyük çoğunluğu en uyumlu senaryo olarak “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni tercih etmişlerdir.

“Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”; merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilen, güçlü bürokratik sistemin olduğu, geleneksel eğitimin ön planda olduğu, müfredatların merkezden yapıldığı bir okul modelidir. “Piyasa modelinin genişletilmesi” senaryosu ise; okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizliğin olduğu, kamu eğitimine olan inancın az olduğu, okulların piyasa yaklaşımlarının etkisi altında kaldığı bir okul modelidir. Uygulamada olan okul modeli ile “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” senaryosunun örtüştüğü ortaya çıkmaktadır.

Sosyo-ekonomik çevresi açısından üst seviyedeki okullarda görev yapan yöneticiler mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan senaryo olarak “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni seçmişlerdir. Öğretmenlerin mevcut durumdaki okul yapısının senaryolar ile uyumu ile ilgili seçimleri de yöneticileri destekler niteliktedir. Öğretmenler de “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni en çok uyum sağlayan senaryo olarak görmektedirler. Ayrıca öğretmenler ikinci olarak en çok uyum sağlayan “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni seçmiştir. Sosyo-ekonomik açıdan üst düzeydeki okullarda görev yapan öğretmenlerin, yöneticilerden farklı olarak “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni de seçmelerinde eğitim sistemimizde giderek yaygınlaşan özel okulların varlığı ve devletin özel kurumları destekleyici uygulamalarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sosyo-ekonomik çevresi açısından orta seviyedeki okullarda görev

yapan yönetici ve öğretmenlerin mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan senaryo seçimi “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Piyasa modelinin genişletilmesi” olmuştur. Böylelikle sosyo-ekonomik çevresi açısından orta seviyede bulunan ilköğretim okullarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinin ortak olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyo-ekonomik çevresi açısından düşük seviyedeki okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenler mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan senaryo olarak “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni seçmiştir. Ayrıca, yönetici ve öğretmenler “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni hiç tercih etmemişlerdir.

Tüm katılımcıların mevcut duruma en çok uyum sağladığını düşündükleri senaryo, “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” dir. Daha sonra ise Piyasa modelinin genişletilmesi” yer almaktadır. OECD/Eğitim ve Araştırma Merkezi (CERI) tarafından yapılan “Gelecekte Nasıl Okullar Olmalı?” adlı Asya-Pasifik bölgesindeki çalışmada Avustralya, Yeni Zelanda, Tayland, Vietnam, Çin, Hong Kong (SAR), Tayvan, Japonya, Kore, Meksika ve ABD yer almaktadır. Bu araştırmada, 6 senaryoyu kendi eğitim ortamlarında olabirlikleri açısından sıraya koymaları istenmiştir. Araştırmanın sonucunda “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” seçilmiştir. İkinci en olası olarak düşünülen senaryo, eğitime yönelik bir piyasa anlayışını vurgulayan senaryodur (Baumgart& Cogan, 2003:3).

Aşağıdaki Tablo 24’ te Asya-Pasifik çalışmasındaki toplumlara göre mevcut durum senaryolarının sonuçları yer almaktadır (Mutch, 2004:4).

Tablo 24: Asya-Pasifik Çalışmasındaki Toplumlara Göre Mevcut Durum Senaryoların Sonuçları

Toplum	Mevcut Durum
Yeni Zelanda	Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri
Avustralya	Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri
Tayland	Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri
Vietnam	Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri

Hong Kong SAR	Piyasa modelinin genişletilmesi
Çin Anakarası	Temel sosyal merkezler olarak okullar
Tayvan	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar
Japonya	Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri
Kore	Piyasa modelinin genişletilmesi
Meksika	Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri
ABD	Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri

Asya- Pasifik çalışmasındaki Yeni Zelanda eğitim yöneticileri, “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nin olası olduğunu ifade ettiler. Avustralyalı eğitim yöneticileri de “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni ummuşlardır. Hong Kong SAR, “Piyasa modelinin genişletilmesi” ni ise olası olarak görmüşlerdir. Tayvan’daki eğitim yöneticileri, okulları öğrenim kuruluşları olarak “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ını seçmişlerdir (Mutch, 2004:7-11). Hollanda, Rotterdam Konferansında katılımcılar tarafından bürokratik statüko senaryosunu yani “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nin gerçekleşmesinin mümkün ama arzu edilmez nitelikte olduğu düşünülmüştür (OECD, 2001:25).

Yurt dışında yapılan tüm bu araştırmaların sonuçları ile araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan senaryo olarak “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve Piyasa modelinin genişletilmesi” nin seçilmesi ortak noktasında birleşmektedir.

Yönetici ve öğretmenlerin, mevcut durumdaki okul yapısı ile uyumunu düşünerek yaptıkları senaryo seçimlerine ait iki neden belirtme çalışmasında en çok tercih edilen “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nin tercih edilme nedenleri;

- Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi,
- Güçlü bürokratik yapılanma,
- Tek tip eşitlik,
- Müfredatların merkezden yapılması,
- Müfredatı uygulayanların fikirlerine başvurulmaması,
- Bilgisayar teknolojisinin kullanımının artması,
- Eğitim-öğretimde geleneksel metotların kullanılması,
- Öğretmenin sınıfta baskın unsur olması,
- Diplomaların resmi birer sertifika olmasıdır.

“Piyasa modelinin genişletilmesi” nin seçilmesinin nedenleri ise:

- Toplumun genelinde okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizlik,
- Piyasa modelinin etkisi altında kalması,
- Kamu eğitime olan güvensizliktir.

Asya- Pasifik çalışmasında yer alan ülkelerin çok büyük bir bölümü “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni seçmiştir. Bunun nedenleri şöyle açıklanmaktadır: Okullar iyi belirlenmiş müfredat ve açık standartlarla oluşturulmuş değerlendirme stratejileri yoluyla birliğe yönelik güçlü baskıları olan sağlam bürokratik kurumlar olarak kalmaktadır. Doğu Asya ve Kuzey Doğu Asya’da diğer bölgelerde seçilen “Piyasa modelinin genişletilmesi” nin nedenleri ise; okulların eğitimin piyasa modelinin uzantıları olarak gelişmesi, hükümetlerin çeşitlenme ve rekabeti teşvik etmesi; değişimin müşteri talebi ve performans hakkındaki bilgi ile hareket etmesi, yeni sağlayıcıların girişimsel yönetim yöntemlerini ortaya koyması ile okulların devlet makamları tarafından gözlenmesinin azalmasıdır (Baumgart ve Cogan, 2003:4).

Mevcut durumdaki okul yapısı ile uyumu düşünülerek yapılan sıralamanın iki nedenini belirtme çalışmasında yönetici ve öğretmenlerden alınan sonuçlar ile Asya-

pasifik çalışmasında alınan sonuçlar merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ve güçlü bürokratik sistem paydasında bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin, gelecekte gerçekleşmesini istedikleri senaryolar sıra ile “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır. Öğretmenlerin ise gerçekleşmesini en çok arzu ettiği senaryolar sırası ile “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın okulun ve toplumun sosyal yönüne ağırlık vermesi, duruma idareci gözüyle bakan yöneticiler için bu senaryoyu daha cazip kıldığı sonucuna varılmaktadır. “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” daha fazla öğrenme yaşantıları vaat ettiği için öğretmenlerin tercihlerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak yöneticiler ve öğretmenler, yeniden öğretim ile alakalı olan senaryoların gerçekleşmesini istemektedirler.

Görüşme formunda yer alan altı senaryodan gelecekte gerçekleşmesini istedikleri okul yapısını düşünerek en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru birden altıya kadar sıralama çalışmasında sosyo-ekonomik çevresi açısından üst seviyedeki okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin gerçekleşmesini istedikleri “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” olmuştur. Ayrıca yönetici ve öğretmenlerin ikinci olarak en çok gerçekleşmesini istedikleri “Temel sosyal merkezler olarak okullar” olmuştur. Sosyo-ekonomik çevresi açısından orta seviyedeki okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenler tarafından gelecekte gerçekleşmesi en çok istenen “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. Öğretmenler “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ın da gerçekleşmesini istemektedir. Sosyo-ekonomik çevresi açısından düşük seviyedeki okullarda görev yapan yöneticilerin gerçekleşmesini istedikleri “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. Öğretmenlerin gelecekte gerçekleşmesini istedikleri “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” olmuştur. Öğretmenlerin ikinci olarak gerçekleşmesini istedikleri “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. Gelecekte gerçekleşmesi istenen “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ve “Odak öğrenme kuruluşları

olarak okullar”, sosyo- ekonomik düzeylere göre tercih sıralarında az da olsa farklılık göstermektedir.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun, gelecekte gerçekleşmesini en çok istedikleri “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” dır. Daha sonra ise “Temel sosyal merkezler olarak okullar” istenmektedir. Katılımcıların “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı gelecekte eğitim sistemi içinde hayal etmeleri aynı zamanda odak öğrenme kuruluşları olarak okulların şu anki eğitim sisteminin tüm yapısı ve büyüklüğü içinde temel değişiklikler yapılmadan gerçekleşmesi uzak bir gelecek ve pahalı bir seçenek olarak görülmektedir.

Asya-Pasifik çalışmasında, Okyanusya ve Kuzey Amerika/Meksika ile Güney Doğu, Doğu ve Kuzey Batı Asya toplumları arasında küçük farklılıklar bulunmasına rağmen, yüksek bir düzeyde oy birliği sağlandı. Gelecekte gerçekleşmesi en çok istenen senaryolar; yeniden öğretim/yeniden okullaşma ile alakalı olanlardı (Baumgart ve Cogan, 2003:4). Bu senaryolar sırasıyla, “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır (Mutch, 2004:3).

Tablo 25 toplumlara göre, en çok arzu edilen senaryoları göstermektedir (Mutch, 2004:4).

Tablo 25: Toplumlara Göre En Çok Arzu Edilen Senaryolar

Toplum	Arzu Edilen
Yeni Zelanda	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar
Avustralya	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar
Tayland	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar
Vietnam	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar
Hong Kong SAR	Temel sosyal merkezler olarak okullar
Çin Anakarası	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar
Tayvan	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar

Japonya	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar
Kore	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar
Meksika	Temel sosyal merkezler olarak okullar
ABD	Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar

Tablo 25 incelendiğinde; Yeni Zelanda, Avustralya, Tayland, Vietnam, Çin, Tayvan, Japonya, Kore ve ABD gibi ülkeler gelecekte okul nasıl olmalı sorusunu “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı seçerek cevaplamıştır. Hong Kong ve Meksika da “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı tercih etmiştir.

Verilen altı senaryodan gelecekte gerçekleşmesini istedikleri okul yapısını düşünerek en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru birden altıya kadar sıralama çalışmasında alınan sonuçlar ilde yurt dışındaki bu çalışmayı karşılaştırdığımızda alınan sonuçların hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Yurtdışındaki bu çalışmaya katılan toplumların çoğu “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ını seçmiş, sıralama çalışmasına katılan yönetici ve öğretmenlerin de en çok istedikleri “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı olmuştur. Diğer bir ortak yön ise ikinci olarak en çok tercih edilen “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. Ülkemizin ve Asya- pasifik çalışmasına katılan ülkelerin sosyal, ekonomik, siyasi, coğrafi, kültürel yapıları birbirinden farklı olmasına rağmen eğitimcilerin tümünün gelecekte olmasını hayal ettikleri okul yapısının ortak olması dikkat çekici bir unsurdur.

Yönetici ve öğretmenlerin, gelecekte gerçekleşmesini istedikleri okul yapısını düşünerek yaptıkları sıralamanın iki nedenini belirtme çalışmasında en çok istenen “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ın tercih edilme nedenleri;

- Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması,
- Okulların iyi finansal kaynaklarının olması,
- Bilişim teknolojilerinin kullanımı,

- Program ve metot serbestisi,
- Yaşam boyu öğrenme,
- Okulların parti politikalarınca desteklenmesi,
- Okullardaki yoğun rehberlik hizmetleri,
- Araştırma ve geliştirmeye verilen önem,
- Öğretmenlerin uzmanlaşması ve hareket serbestisidir.

“Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın istenme nedenleri;

- Okulların, sosyal yönüne ağırlık vermesi, okulların,
- Kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi,
- Yüksek finansal kaynak,
- Daha az bürokrasi,
- Alçak kapılı ve duvarlı okulların varlığı,
- Toplumun okullara güveninin yüksek olması,
- Okulların artan kalitesiyle orantılı başarısıdır.

Asya- Pasifik çalışmasında yer alan toplumların “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı tercih nedenleri şöyledir: Bireysel ihtiyaçları karşılayan ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen kurumlar olan okullar, odaklı öğrenme kurumları olarak gelişir; prensipte sosyal sonuçlardan ziyade bilgiye odaklanırlar, okullara iyi kaynaklar verilmiştir, iyi uygulamanın ve modern tesislerin geliştirilmesinde uluslar arası iletişim kurar, araştırma-geliştirmeye önem verir. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın gelecekte tercih edilmesinin nedenleri ise şöyle açıklanmaktadır: Okullar prensipte değişik düzenlemelerle ve toplumun değişik ihtiyaçları ile uyum içinde temel sosyal merkezler olarak işlev görürler; toplumda önemli merkezler olarak okullardaki başlıca yatırımlar, geliştirilen kalite ve eşitlik ile geniş kapsamlı başarıların hak edilen tanıtımını sağlar (Baumgart ve Cogan, 2003:4).

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Yapılan araştırmada, “İlköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin mevcut durumdaki ve gelecekteki okul yapılanmasına ilişkin görüşleri nelerdir?” problemine ilişkin elde edilen bulgulara yönelik sonuçlar aşağıda alt problemlere uygun olarak verilmiştir.

5.1.1. “Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine Ait Sonuçlar

Araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğunun, mevcut durumdaki okul yapılanmasına ilişkin en uygun gördükleri okul modelinin “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında “Piyasa modelinin genişletilmesi” senaryosunun da mevcut durumdaki okul yapısına uyum sağlayan diğer bir senaryo olduğu kanaatine varılmıştır. Ancak geriye kalan “Temel sosyal merkezler olarak okullar”, “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar”,

“Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını- erime senaryosu” seçilme sıklıklarını incelediğinde mevcut durumdaki okul yapısına büyük ölçüde uygun olmadıkları sonucu karşımıza çıkmaktadır. Araştırmaya katılan yöneticilerin büyük çoğunluğunun “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni mevcut duruma en uygun düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Yöneticilerin en uygun gördükleri diğer bir senaryo ise “Temel sosyal merkezler olarak okullar” dır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ni mevcut duruma en uygun senaryo olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanında “Piyasa modelinin genişletilmesi” senaryosu da mevcut duruma en uygun diğer bir senaryodur.

OECD/CERI’ nin yürüttüğü araştırmada mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan okul modeli “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” ve “Piyasa modelinin genişletilmesi” sonucu ortaya çıkmıştır. Böylece yönetici ve öğretmenlerin gelecekte gerçekleşmesini istedikleri okul modelinin, yurt dışında yapılan araştırmalara katılan eğitimcilerin seçimleri ile aynı doğrultuda olduğu sonucuna varılmıştır.

“Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri” nin, mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan senaryo olarak tercih edilme nedenlerinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Okulların merkeziyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmesi,
- Güçlü bürokratik yapılanma,
- Tek tip eşitlik,
- Müfredatların merkezden yapılması,
- Müfredatı uygulayanların fikirlerine başvurulmaması,
- Bilgisayar teknolojisinin kullanımının artması,
- Eğitim-öğretimde geleneksel metotların kullanılması,
- Öğretmenin sınıfta baskın unsur olması,
- Diplomaların resmi birer sertifika olmasıdır.

“Piyasa modelinin genişletilmesi” nin, mevcut durumdaki okul yapısına en çok uyum sağlayan senaryo olarak tercih edilme nedenleri ise aşağıdaki sonuçları işaret etmiştir:

- Toplumun genelinde okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizlik,
- Piyasa modelinin etkisi altında kalması,
- Kamu eğitime olan güvensizliktir.

5.1.2. “Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Nelerdir?” Alt Problemine Ait Sonuçlar

Araştırmada sunulan altı senaryodan, katılımcıların büyük çoğunluğunun gelecekte gerçekleşmesini yoğun bir şekilde istediği “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın da “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” kadar gelecekte gerçekleşmesini istenen bir okul modeli olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir. “Güçlü bir bürokratik yapı sergileyen okul sistemleri”, “Piyasa modelinin genişletilmesi”, “Öğrenen network ve network toplumu”, “Öğretmen akını – erime senaryosu” nun görüşmecilerin az bir kısmı tarafından tercih edilmesi, bu modellerin gelecekte gerçekleşmesini istenmediği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin büyük bir kısmının sıra ile “Temel sosyal merkezler olarak okullar”, “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ın gelecekte gerçekleşmesini istemediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunu sıra ile “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın gelecekte gerçekleşmesini istediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Genel olarak bakıldığında yönetici ve öğretmenlerin ortak bir görüşe sahip olduğu fakat görüşlerinin senaryoların istenme sırası açısından farklılık gösterdiği

sonucuna ulaşılmıştır. “Öğrenen network ve network toplumu” ve “Öğretmen akını-erime senaryosu”nın eğitim sistemini okulsuzlaşmaya yönlendirmesi ve bilişim teknolojilerin öğretmenlik mesleğinin yerini alması bu senaryoların gelecekte gerçekleşmesinin çok az istenmesini ortaya koymuştur.

Araştırmanın bu alt probleminde gelecekte gerçekleşmesi istenen senaryoların, yeniden öğretim modeli ile alakalı olan “ “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ve “Temel sosyal merkezler olarak okullar” olduğu sonucuna varılmıştır. Yine OECD’ nin Eğitim ve Araştırma Merkezinin çeşitli ülkelerde yürüttüğü araştırmaların büyük bir bölümünde gelecekte arzu edilen okul modelinin “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” olduğu görülmüştür. Araştırmanın yapıldığı ülkelerden bir kısmının ise “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ı gelecekte gerçekleşmesini istemiş olduğu ortaya çıkmıştır. Bu noktada yönetici ve öğretmenlerin gelecekte gerçekleşmesini istedikleri okul modeli yurt dışında yapılan araştırmalara katılan eğitimcilerin seçimlerinin aynı doğrultuda olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin “Odak öğrenme kuruluşları olarak okullar” ı gelecekte arzu etmesinin nedenlerinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

- Okulların herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluş olması,
- Okulların iyi finansal kaynaklarının olması,
- Bilişim teknolojilerinin kullanımı,
- Program ve metot serbestisi,
- Yaşam boyu öğrenme,
- Okulların parti politikalarınca desteklenmesi,
- Okullardaki yoğun rehberlik hizmetleri,
- Araştırma ve geliştirmeye verilen önem,
- Öğretmenlerin uzmanlaşması ve hareket serbestisidir.

Yönetici ve öğretmenlerin, “Temel sosyal merkezler olarak okullar” ın gelecekte gerçekleşmesini isteme nedenleri aşağıdaki sonuçları ortaya çıkarmıştır:

- Okulların, sosyal yönüne ağırlık vermesi,
- Okulların, kritik sosyal sorumlulukları yerine getirmesi,
- Yüksek finansal kaynak,
- Okulların artan kalitesiyle orantılı başarısı,
- Toplumun okullara güveninin yüksek olması,
- Daha az bürokrasi,
- Alçak kapılı ve duvarlı okulların varlığıdır.

5.2. Öneriler

5.2.1 Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Okulların merkeziyetçi yönetim anlayışı ile yönetilmesinin yerine; okullara işleyişlerine ilişkin yetkilerin verildiği yerinden yönetime dayalı yeni bir yönetim modeli oluşturulmalıdır.
2. Müfredatların hazırlanmasının öncesinde, yapım aşamasında ve sonrasında uygulayıcıların görüşleri ve istekleri dikkate alınmalıdır.
3. Okullara ayrılan finansal kaynakların çoğaltılması sağlanmalıdır.
4. Okul ile ilgili alınan kararlara okul paydaşlarının katılımı sağlanmalıdır.

5. Sosyal, ekonomik, coğrafi ve kültürel yapısı farklı olan bölgelerde bulunan okullara farklı müfredatlar hazırlanmalı, başka bir deyişle program serbestisi tanınmalıdır.

6. Kamunun okullara karşı memnuniyetsizliğini gidermek için okullara olan güveni artırma çalışmaları yapılmalıdır.

7. Eğitim alanındaki araştırma-geliştirme çalışmaları ve araştırmacılar desteklenmelidir.

8. Eğitim sistemi parti politikalarının üzerinde olmalı siyasallaşmamalı, iktidara gelen hükümet değişikçe eğitim sistemin işleyişinin değiştirilmesinin önüne geçilmelidir.

9. Okullar, eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütüldüğü kurumlar olmanın yanında toplumu sosyal yönden de geliştirebilecek merkezler haline gelmelidir.

5.2.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bolu ili Merkez ilçesine bağlı bulunan ilköğretim okullarında yapılan bu araştırma farklı il ve ilçelerde uygulanabilir.

2. Bu araştırma veliler, eğitim yönetiminin merkezinde bulunan bürokratlarla ve müfettişler ile de yapılabilir.

3. Nitel araştırma yöntemiyle yapılan bu araştırma senaryolara uygun geliştirilecek bir anketle nicel olarak da yapılabilir.

4. Bu araştırma özel okullar ile yapılabilir.

5. Eğitimin geleceğiyle ilgili bu araştırma daha büyük katılımlı ve farklı bölgelerden temsilciler seçilerek yapılabilir.

KAYNAKÇA

Aslan, Kadir. “Eğitimin Toplumsal Temelleri” **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:5, 2001, ss. 16-30.

Aytaç, Tufan. “Öğrenen Örgüt: Okul” **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı:141, 1999, ss. 75-78.

Bacanlı, Hasan. **Duyuşsal Davranış Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,1999.

Baker, Catherine. **Zorunlu Eğitime Hayır**. (çev: Ayşegül Sönmez). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1991.

Balay, Refik. “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim” **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt:37, Sayı:2, 2004, ss. 61-82.

Başaran, İbrahim Ethem. **Türk Eğitim Sistemi Ve Okul Yönetimi**. Ankara: Ekinoks Yayınları, 2006.

-----, **Eğitime Giriş**. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1994.

Bumin, Kürşat. **Batıda Devlet Ve Çocuk**. İstanbul: Belge Yayınları, 1985.

Cafoğlu, Zuhale. “Eğitimde Küresel Kimlik” **Yeni Türkiye Dergisi**, 21.Yüzyıl Özel Sayısı: 4, 1998, ss. 837-844.

Cerit, Yusuf. “Bilgi Toplumunda İlköğretim Okulu Müdürlerinin Rollerini”. Bolu: Doktora Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.

Çağlar, Adil. “21.Yüzyılda Okulun Değişen Rolü ve Yeni Eğilimlere İlişkin İyimser Bazı Öngörüler” **21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**. İstanbul: Sedar Yayınları, 2001, ss.81-94.

Çırnaz, F.N. “Bilgi Toplumu Nedir? Gelişimi, Bugün Vardığı Nokta” **Nasıl Bir Eğitim Sistemi**. İzmir: Bilsa Bilgi Yayınevi, 1997, ss. 213-218.

Demirel, Özcan ve Zeki Kaya. **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2007.

Dündar, Selma. “Alternatif Eğitimin Felsefi Temelleri Ve Alternatif Okullardaki Uygulamalar” İstanbul: Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2007.

Erden, Münire ve Nurettin Fidan. **Eğitime Giriş**. Ankara: Alkım Yayınları, 1998.

Erdoğan, İrfan. **Yeni Bin Yıla Doğru Türk Eğitim Sistemi**. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2005.

-----, **Değişim Yönetimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

-----, “Bilgi Toplumu Olmanın Gerektirdiği Eğitim Paradigması” **Enformasyon-Bilgi Toplumu Dosyası, Bilgi ve Toplum Dergisi**, Cilt:1, 1998.

Eryaman, M. Yunus ve Salih Zeki Genç. “Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması” **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:9, Sayı:1, 2007, ss. 90-102.

Feyerabend, Paul. **Yönteme Hayır**. (çev: Ahmet İnam). İstanbul: Ara Yayıncılık, 1991.

Fındıkçı, İlhami. **Yaşadıkça Eğitim**. İstanbul: Hayat Yayınları, 2004.

Gök, Fatma. **75 Yılda Eğitim**. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları/ Bilanço 98, 1999.

Gökçe, Feyyat. “Değişmenin Kavramsal Modelleri Ve Değişme Sürecinde Eğitim Yöneticisinin Yeterlilikleri” **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:177, 2008, ss. 237-251.

Hesapçıoğlu, Muhsin. “Alternatif Eğitim: Kuramsal Temeller, Eğitim Akımları, Uygulama” **Zil ve Teneffüs Dergisi**, Sayı: 6, 2006, ss.32-33.

-----, “Okula İlişkin Uygunsuz Metaforlar” **2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu. 11-13 Ocak, Eğitimde Yansımalar: VI**, Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı, 2001, ss.399-405.

Illich, Ivan. **Okulsuz Toplum**. (çev: T. Bedirhan Üstün). Ankara: Birey Ve Toplum Yayınları, 1985.

Istance, David. “OECD, Programme on Educational Building, International Seminar on Educational Infrastructure” ,
www.oecd.org/dataoecd/50/14/1939969.pdf . 2002.

Küçükahmet, Leyla. **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

Montessori, Maria. **Çocuk Eğitimi Montessori Metodu**. (çev: G. Yücel). İstanbul: Sander Yayınları, 1975.

Mutch, Carol. “Oecd Educational Policy and Nations of Citizenship in For Asia-Pacific Societies”,
<http://eri.snu.ac.kr/aper/pdf/Vol%205%20No%202%20December%202004%20PDF/07%20CarolMutch.pdf> . 2004.

Nartgün, Şenay Sezgin. “Bilgi Toplumu Olma Yolundaki Türkiye’ de Eğitim” **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, Sayı:6, 2002, ss. 131-135.

Neil, Alexander Sutherland. **Bir Eğitim Mucizesi**. (çev: Güler Dikmen Nalbantoğlu), Adana: Baki Kitapevi, 1996.

Numanoğlu, Gülcan. “Bilgi Toplumu-Eğitim-Yeni Kimlikler-II: Bilgi Toplumu ve Eğitimde Yeni Kimlikler” **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. Sayı:32, 1999, ss. 341-350.

Nural, Eşref. “Okul Ve Sınıf Ortamı” (Edit.: Erdal Toprakçı) **Eğitim Üzerine**. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2002.

OECD, “Chapter 3, Scenarios for the Future of Schooling” **Schooling for Tomorrow What Schools for the Future?**, <http://www.oecd.org/dataoecd/56/39/38967594.pdf>. 2001.

OECD, “EDU/CERI Schooling for Tomorrow Analysing and Understanding the "Demand for Schooling”, www.oecd.org/dataoecd/36/54/33703138.pdf. 2003.

OECD, “Oecd Forum On Schooling For Tomorrow Futuroscope”, www.oecd.org/dataoecd/11/11/2499015.pdf. 2003.

OECD, “Oecd Forum On Schooling For Tomorrow, Futuroscope”, www.oecd.org/dataoecd/11/12/2499005.pdf. 2003.

OECD, “Oecd Forum On Schooling For Tomorrow, Futuroscope”, www.oecd.org/dataoecd/11/53/2498988.pdf. 2003.

OECD, “Oecd Forum On Schooling For Tomorrow, Futuroscope”, www.oecd.org/dataoecd/11/56/2498958.pdf. 2003.

OECD, “Schooling For Tomorrow: The Toolbox For Forward-Thinking, Innovation, And School System Change – Analytical, Methodological And Operational Implications”,

www.oecd.org/dataoecd/61/26/2634510.pdf. 2003.

OECD, “Schooling for Tomorrow Series, The Starterpack Futures Thinking in Action”,

<http://www.oecd.org/dataoecd/44/55/38981492.pdf>. 2007.

OECD, “South Australia Creating the Future (Schooling for tomorrow) November 2006 Report”,

www.oecd.org/dataoecd/2/52/37362341.pdf. 2006.

Oğuz, Orhan ve Ayla Oktay, Halis Ayhan. **21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**. İstanbul: Dem Yayınları, 2004.

Öz, Muhammed. “Amerika’ da Alternatif Bir Eğitim Modeli Olarak Kişi Merkezli Eğitim” İstanbul: Yüksek Lisans Tezi, **Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2008.

Özçelik, D. Ali. **Okullarda Ölçme Ve Değerlendirme**. Ankara: Üsvm Yayınları, 1982.

Özden, Yüksel. **Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

-----, **Eğitimde Yeni Değerler**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

Sağ, Vahap. “Toplumsal Değişim Ve Eğitim Üzerine” **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 27, Sayı:1, 2003, ss. 11-25.

Spring, Joel. **Özgür Eğitim**. (çev: Ayşen Ekmekçi). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1997.

Şimşek, Hasan ve Ali Yıldırım. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.

Şişman, Mehmet ve Selahattin Turan. **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi Teori Ve Uygulama**. Ankara : Pegem A Yayıncılık, 2002.

Taşpınar, Mehmet. **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

Taymaz, Haydar. **Okul Yönetimi**. Ankara: Saypa Yayınları, 1995.

Tezcan, Mahmut. **Eğitim Sosyolojisi**. Ankara: 1992.

Yavuz, Yaşar. “Okulda Yönetim Ve Karara Katılma” **Eğitim Bilim Ve Toplum Dergisi**, Cilt:2, Sayı:6, 2004, ss. 46-57.

Yıldırım, Ahmet ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınevi, 1999.

Yılman, Mustafa. **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

Yılmaz, Erdoğan. “Eğitimde Geleceği Düşünmek” **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**. Sayı:97, 2008, ss.19.

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı	: Belkıs Gökçen DEMİR
Sürekli Adresi	: Çarşı Mah. Kızılan Sok. No: 5 Seben
Doğum Yeri ve Yılı	: Oğuzeli, 1984
Yabancı Dili	: İngilizce
İlköğretim	: Atatürk İlkokulu (1989-1994) : Atıf Benderlioğlu İlköğretim Okulu(1994-1997)
Ortaöğretim	: İbni Sina Lisesi (1997-2000)
Lisan	: Gazi Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü (2000-2004)
Yüksek Lisans	:
Çalışma Hayatı	: Ağılı İlköğretim Okulu- Erzurum (2004-2006) : Seben İlköğretim Okulu- Bolu (2006-.....)

EKLER

Ek 1 : Görüşme Formu

Ek 2 : Araştırma İzni

Ek 3 : İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Ek 4 : İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Ek 5 : İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Ek 6 : İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Ek 1: Görüşme Formu

OKUL:

TARİH-SAAT:

Hizmet Yılı:

Branş:

Cinsiyet: Erkek () Kadın ()

GÖRÜŞME FORMU

İlköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin gelecekteki okul yapılanmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

Merhaba benim adım Belkıs Gökçen Demir. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Aynı zamanda Seben İlköğretim Okulu'nda sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Geleceğin okul yapısına ilişkin bir araştırma yapmaktayım. Geleceğin okul yapısını belirlemede sizin görüşlerinizin önemli olduğunu düşünüyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca benim ve bazı araştırmacıların bileceğini belirtmek isterim. Bunun yanında araştırma raporunda isimleriniz kesinlikle yer almayacak, bunun yerine takma isimler kullanılacak ya da isimleriniz şifrelenecektir.

Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğinin herhangi bir düşünceniz var mı?

Görüşme sonunda istemediğiniz bazı bilgileri çıkartabiliriz.

Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz? İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

Senaryo 1

Okullar merkezîyetçi bir yönetim anlayışı ile yönetilmektedir. Okullar, kompleks yönetim düzenlemeleriyle bir arada tutulmaktadır. Güçlü bürokratik sistemin zirvesinde alınan kararlar doğrudan okullarda uygulanmaktadır. Bunun yanında okullar da bu güçlü bürokratik sistemin bir parçasıdır. Okullar iyi belirlenmiş müfredatları ile birliğe yönelik güçlü baskıları olan sağlam bürokratik kurumlar olarak kalırlar. Müfredatlar ile var olan standartları yükseltmek ve tek tip eşitlik yaratmak amaçlanmaktadır. Okullar sonucu elde edilen diplomalar birer resmi sertifikadır ve sosyal yaşamın bir pasaportudur. Öğretmen sınıfta baskın unsur olmaya devam etmektedir. Öğretmenler eğitim-öğretimde geleneksel öğretim metotlarını kullanmaktadır. Okullarda bilgisayar teknolojisi kullanımı artarak devam etmektedir. Fakat bu durum öğretimin ve öğrenimin örgütsel yapısında etkili değişiklikler oluşturmamıştır.

Senaryo 2

Toplumun genelinde okullarla ilgili yaygın memnuniyetsizlik, kamu eğitiminin değerine olan inancın önemli ölçüde azalmış olması okul sistemlerinin yeniden şekillenmesine neden olmaktadır. Kimin eğitim hizmeti verdiği, nasıl verdiği, hangi seçimlerin yapıldığı, kaynakların nasıl dağıtıldığı önemli kazanmaktadır. Bu senaryoda merkeziyetçi yönetimin unsurları daha az önemli hale gelmektedir. Kamu eğitim makamlarının rollerinde önemli bir küçülme gerçekleşmektedir. Okullar, piyasa yaklaşımlarının yönetimi ve etkisi altında kalmaktadır. Okullarda yapılan eğitim-öğretim rotaları işverenlerin veya eğitim hizmeti alanların tercih ve talepleriyle belirlenmektedir. Okulların yapısında özelleştirme, kamu/özel ortaklığı, belgelere dayanan sistemler ve çeşitlilik gösteren yönetim şekilleri var olmaktadır. Okullar, piyasa modelinin uzantıları olarak gelişmektedir. Hükümetler okullar için çeşitlenme ve rekabeti teşvik etmektedir. Okullardaki değişim, tüketici talepleriyle ve kullanılan bilgiyle hız kazanmaktadır. Okulların kamu kurumlarınca izlenmesi, yeni sağlayıcılar girişimci yönetim biçimleri getirdikçe azalmaktadır. Okullarda, yerleşik müfredat yapıları azalmaktadır. Müfredatlar çeşitlilik göstermektedir. Öğretmenlerin kariyerlerinde birbirleri ile kıyaslanması söz konusudur. Ayrıca öğretmenler için büyüyen uluslararası bir piyasa oluşmaktadır.

Senaryo 3

Okulların toplumsal, sosyal yönüne ağırlık verilmektedir. Okullar, sosyal bölünmeye karşı en güçlü siper olarak bulunmaktadır. Okullar prensipte değişik düzenlemelerle ve toplumun değişik ihtiyaçları ile uyum içinde temel sosyal merkezler olarak işlev görmektedir. Genel olarak okullar, öğrencilerin bilgisinin, becerilerinin, tutumlarının ve değerlerin, bilişsel ve bilişsel olmayan temellerin oluşturulmasına odaklanmaktadır. Kamunun, okullara olan güveni yüksektir. Okullara verilen yüksek kamusal finansman kaynakları okulların kullanımına açıktır. Toplumun anahtar merkezleri olarak okullara yapılan büyük yatırımlar; artan kalite ve eşitlikle, geniş kapsamlı başarılarla sonuçlanmaktadır. Okullar; toplumun her kesimi için hizmet veren, kritik sosyal sorumlulukları yerine getiren ve eleştirileri susturan, daha az bürokratik ve daha çok çeşitlilik arz eden oluşumlar olarak yer almaktadır. Okulların “alçak duvarları” ve “açık kapıları” vardır ve toplu görevlere, toplumla ilgili görevlere büyük önem verilmektedir. Okulların çevresindeki yüksek duvarların alçalması; öğrenci çeşitliliğini, nesiller arası kaynaşmayı ve gençler-yetişkinler tarafından ortak olarak düzenlenecek faaliyetleri artırmaktadır. Yüksek statülü öğretmenler çekirdeği oluşmuştur. Bu çekirdek etrafında birçok farklı meslek sahibi, toplum oyuncular, ebeveynler vs. ve rollerin birbirine karışması söz konusudur. Öğretmenlik mesleği diğer toplumsal görevlerle ve sorumluluklarla birleşmektedir.

Senaryo 4

Okullar, öğrenme kuruluşu değerine sahiptir. Okul, herkes için öğrenmeyi yönlendiren öncü kuruluştur. Parti politikaları, kamunun çıkarına hizmet veren okulun üzerinde mutabakata varmıştır. Okullara iyi finansal kaynaklar verilmektedir. Kamudan yüksek derecede destek gören ve cömert finansman kaynakları ile finanse edilen güçlü okullar bulunmaktadır. Bu kaynakların kalitenin artırılması için ne

şekilde kullanılacağına özel bir önem verilmektedir. Bireysel ihtiyaçları karşılayan ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen kurumlar olan okullar, odaklı öğrenme kurumları olarak gelişir; prensipte sosyal sonuçlardan ziyade bilgiye odaklanırlar. Müfredatlar uzmanlar eşliğinde; yenilikçi bir değerlendirme anlayışı ve beceri tanımayı destekleyici bir biçimde oluşturulmaktadır. Program ve metot geliştirme konusunda okullara serbestlik tanınmıştır. Okullar, kendi programlarını bireyselleştirmektedir. Tüm öğrencilerden daha fazla öğrenme yaşantıları beklenmektedir. Okullar öğrenme, öğretme, üretim ve bilginin kullanımı süreçlerine ilişkin yoğun ilgi göstermektedir. Araştırma ve geliştirme alanında önemli yatırımlar yapmaktadır. Oluşturulan müfredatlar aracılığıyla sanat, teknoloji vb. alanlarda daha fazla uzmanlık beklenmektedir. Okullar yoğun rehberlik ve danışma hizmeti düzenlemektedir. Okullarda görev alan tüm personel için; yönetim becerilerine daha fazla önem veren ekip odaklı örgütler oluşturulmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileri hem bir öğrenme, hem de analiz ve iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Teknolojik ilerleme öğrencilere global dünya ile iletişim kurma olanağını vermektedir. İyi ödül ve şartlarla çalışan yüksek nitelikli öğretmenler mevcuttur. Öğretmenlik, farklı uzmanlıklar kullanan ve hareket serbestisi içererek belirginleşmektedir.

Senaryo 5

Okulların bürokratik olması, farklılık gösteren topluluklara öğrenme hizmeti sunamaması okul sisteminin çözülmesine neden olmaktadır. Okulların çözülmesiyle birlikte kurulu müfredat yapıları da azalmaktadır. Okullar, eşitsiz sosyal ve ekonomik yapıları yansıtmaktadır. Okula karşı duyulan yaygın bir memnuniyetsizlik mevcuttur. Toplumun memnuniyetsizliği sonucu okullar kimliklerini yitirmektedir. Öğrenciler için öğrenmek okul ve öğretmen kavramları ile sınırlı kalmamaktadır. Mevcut okul sistemlerine duyulan memnuniyetsizlik, değişim ihtiyacını destekleyen okul kurumlarının hızla bırakılmasına yol açmaktadır. İnternet ve hızla gelişen ucuz ama güçlü ICT (bilgi ve iletişim teknolojileri) biçimleri ile okulsuzlaşma harekete geçmiştir. Güçlü ve ucuz, geniş olanakları ile hızlandırılmış öğrenme networkları okulların bırakılmasına yol açmaktadır. Küçük grup, evde eğitim ve bireyselleşen düzenlemeler yaygınlaşmaktadır. Okulların çözülmesiyle birlikte kurulu müfredat yapılarının azalmaktadır. Öğretmenlere güven söz konusu değildir: öğretmen ve öğrenci, ebeveyn ve öğretmen, eğitim ve toplum arasındaki sınırlar bulanıktır ve bazen bozulmaktadır. Öğreten veya danışmanlar olarak istihdam edilen yeni öğrenim profesyonelleri ortaya çıkmaktadır. Öğrenmenin çoğu bireysel olarak, öğrenenler, ebeveynler ve meslek uzmanları networku (bilgi ağı) üzerinden gerçekleşmektedir. Yazılım piyasasının ortaya çıkması, bilgi ve iletişim teknolojileri üzerinden öğrenme faaliyetlerin daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Sonuç okul sistemlerinin kurumsal yapısının radikal bir şekilde çözülmesidir. Böylece network toplumu ortaya çıkmaktadır.

Senaryo 6

Toplum ve medya okulların düşen standartlarından memnun değildir. Öğretmen istihdamında kriz yaşanmaktadır. Okullar, yaşlanma dolayısıyla yaşanan emeklilikler, yeni mezunlar için daha cazip fırsatlar, nitelikli öğretmen eksikliğinden dolayı bir krizle karşı karşıya kalmaktadır. Krizin nedeni; çok sayıda öğretmenin kariyerlerinin başında, ortasında veya emeklilik yaşında sistemden çıkmaları ve yeni

öğretmenlerin az sayıda nitelikli işçisi bulunan küçük bir piyasaya girmesidir. Yaşanan kriz çok geç fark edilmektedir. Bu durumu düzeltmek için alınan politik önlemlerinin sonuç vermesi uzun zaman almaktadır. Krizin derinliği farklı sosyo-coğrafik alanlar arasındaki eşitsizliği büyötmektedir. Okullarda yerleşik müfredat yapıları yoğun baskı altında bulunmaktadır. Toplumun sosyal ve kültürel açıdan farklı grupları arasındaki eşitsizlikler artmaktadır. Durumdan zengin ebeveynler kamu eğitimini bırakıp, özel eğitim kuruluşlarına yönelmektedir. Öğretmen yokluğuna çeşitli kurumsal tepkiler verilmektedir. Bazı durumlarda okullar geleneksel metotlara geri dönmektedir. Bazı okullar ise şirket ve topluluklardan uzmanlık alarak, duruma yenilikçi bir yaklaşımla karşılık vermektedir. Öğrenme ortamlarından, derslerden, öğrenci gruplarından, evde öğrenme, bilgi ve iletişim teknolojilerinden oluşan bir karışım ortaya çıkmaktadır. ICT(bilgi ve iletişim teknolojileri) ve medya şirketleri öğretmenlerin yerini almaktadır.

GÖRÜŞME SORULARI

1.Yukarıdaki altı senaryoyu günümüz okul yapısı ile uyumunu düşünerek en çok uyum sağlayandan en az uyum sağlayana doğru birden altıya kadar sıralayınız.

2. Bu sıralamayı yapmada iki geçerli neden söyleyiniz.

3.Yukarıdaki altı senaryoyu gelecekte gerçekleşmesini istediğiniz okul yapısını düşünerek en çok tercih ettiğinizden en az tercih ettiğinize doğru birden altıya kadar sıralayınız.

4. Bu sıralamayı yapmada iki geçerli neden söyleyiniz.

Ek 2: Araştırma İzni

T.C.
BOLU VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.14.00.02.311/ 21487

19 KASIM 2008

Konu : Araştırma izni.

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) 28/02/2007 Tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311/1084 sayılı makam onayı.
b) 05/03/2007 Tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.00-320/1143 sayılı emirleri.
c) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
d) 04/11/2008 Tarih ve B.30.2.ABÜ.0.41.72.00/730 sayılı yazı.

İlimiz Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün ilgi (d) yazısında bildirildiği üzere; Enstitünün sınıf öğretmenliği bilim dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden Belkıs Gökçen DEMİR'in ilimiz merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okullarındaki idareci ve öğretmenlere **"İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Geleceğin Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri"** konulu araştırmayı uygulama isteği,

Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının ilgi (b) emirleri ekinde alınan ilgi (a) makam onayı ile uygulamaya konulan ilgi (c) Yönerge doğrultusunda incelenmiş olup,

"İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Geleceğin Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri" konulu araştırmanın ilimiz merkez ilçe ilköğretim okulu İdareci ve öğretmenlerinde uygulanması, katılımcıların gönüllü olması, okul müdürlüğünün bilgisi ve sorumluluğunda uygulanması halinde müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Recep SEZER
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
18.../11/2008

Hüseyin DOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Tabaklar Mah. Cumhuriyet Cad.
Anadolu Sok. 14200 BOLU
Tel : 0374 215 11 06- 0374 215 12 04
Fax : 0374 215 44 85
Web : <http://bolu.meb.gov.tr>
E-POSTA: kultur14@meb.gov.tr

Ek 3: İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Okullar	Katılımcı	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Üst Seviyede Olan Okullar	G.Y 1	1	4	2	3	5	6
	G.Y 2	1	2	3	4	5	6
	G.Y 3	1	5	3	6	4	2
	G.Y 4	3	1	4	2	5	6
	G.Y 5	4	2	3	5	6	1
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Orta Seviyede Olan Okullar	G.Y 6	2	3	4	5	6	1
	G.Y 7	1	2	6	5	4	3
	G.Y 8	1	2	5	4	6	3
	G.Y 9	4	3	1	2	5	6
	G.Y 10	1	2	5	6	4	3
	G.Y 11	1	5	6	4	2	3
	G.Y 12	1	2	6	5	4	3
	G.Y 13	1	2	4	3	5	6
	G.Y 14	2	4	3	5	1	6
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Düşük Seviyede Olan Okullar	G.Y 15	1	2	6	5	4	3
	G.Y 16	3	6	4	5	2	1
	G.Y 17	1	6	4	5	2	3
	G.Y 18	3	5	6	4	2	1
	G.Y 19	6	5	1	4	2	3
	G.Y 20	1	2	3	4	5	6

Ek 4: İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mevcut Durumdaki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Okullar	Görüşme Yapılan	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Üst Seviyede Olan Okullar	G.Ö 1	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 2	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 3	1	4	2	3	5	6
	G.Ö 4	1	2	5	3	4	6
	G.Ö 5	4	3	1	2	6	5
	G.Ö 6	4	1	5	3	2	6
	G.Ö 7	3	4	6	5	2	1
	G.Ö 8	1	2	3	5	6	4
	G.Ö 9	2	1	3	4	6	5
	G.Ö 10	1	2	3	4	6	5
	G.Ö 11	2	1	3	5	4	6
	G.Ö 12	1	2	3	4	6	5
	G.Ö 13	1	2	4	3	6	5
	G.Ö 14	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 15	2	3	1	5	4	6
	G.Ö 16	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 17	1	2	4	3	6	5
	G.Ö 18	2	3	1	4	5	6
	G.Ö 19	3	2	4	5	1	6
	G.Ö 20	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 21	6	4	5	3	2	1
	G.Ö 22	6	3	4	5	2	1
	G.Ö 23	6	1	5	2	3	4
	G.Ö 24	6	1	4	3	2	5
	G.Ö 25	2	1	6	5	4	3
	G.Ö 26	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 27	4	1	5	6	3	2
	G.Ö 28	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 29	2	1	3	4	5	6
	G.Ö 30	2	1	4	5	3	6
	G.Ö 31	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 32	1	2	6	5	3	4
	G.Ö 33	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 34	1	3	2	4	5	6
	G.Ö 35	2	4	1	6	5	3
	G.Ö 36	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 37	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 38	6	1	2	5	4	3
	G.Ö 39	6	1	5	4	3	2

Okullar	Görüşme Yapılan	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Orta Seviyede Olan Okullar	G.Ö 40	6	1	5	2	3	4
	G.Ö 41	4	2	6	3	1	5
	G.Ö 42	1	6	4	2	3	5
	G.Ö 43	1	6	4	3	2	5
	G.Ö 44	1	6	2	4	3	5
	G.Ö 45	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 46	1	4	3	2	6	5
	G.Ö 47	1	5	2	3	4	6
	G.Ö 48	2	1	3	4	5	6
	G.Ö 49	1	6	5	2	3	4
	G.Ö 50	1	3	6	4	5	2
	G.Ö 51	2	1	6	5	3	4
	G.Ö 52	1	2	3	4	6	5
	G.Ö 53	2	1	3	6	5	4
	G.Ö 54	1	4	3	2	6	5
	G.Ö 55	1	2	5	6	4	3
	G.Ö 56	1	2	5	6	4	3
	G.Ö 57	2	3	4	1	5	6
	G.Ö 58	2	3	5	4	1	6
	G.Ö 59	4	5	3	2	1	6
	G.Ö 60	2	1	4	3	6	5
	G.Ö 61	2	1	6	5	4	3
	G.Ö 62	2	1	6	5	3	4
	G.Ö 63	2	1	3	4	5	6
	G.Ö 64	1	4	3	2	5	6
	G.Ö 65	3	2	4	1	6	5
	G.Ö 66	6	5	2	1	4	3
	G.Ö 67	6	5	2	1	3	4
	G.Ö 68	5	3	2	1	6	4
	G.Ö 69	3	2	4	5	1	6
	G.Ö 70	5	3	2	1	6	4
	G.Ö 71	1	2	5	4	6	3
	G.Ö 72	1	5	6	4	2	3
	G.Ö 73	5	1	2	6	3	4
	G.Ö 74	1	5	6	2	3	4
	G.Ö 75	1	6	3	5	4	2
	G.Ö 76	5	1	2	6	3	4
	G.Ö 77	1	2	4	3	6	5
	G.Ö 78	1	5	6	2	3	4

Okullar	Görüşme Yapılan	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Düşük Seviyede Olan Okullar	G.Ö 79	5	1	2	6	3	4
	G.Ö 80	1	4	6	5	3	2
	G.Ö 81	3	1	2	4	6	5
	G.Ö 82	5	1	2	6	3	4
	G.Ö 83	1	4	6	5	3	2
	G.Ö 84	3	1	2	4	6	5
	G.Ö 85	5	6	2	1	4	3
	G.Ö 86	5	6	2	1	4	3
	G.Ö 87	5	1	2	6	3	4
	G.Ö 88	1	6	2	3	4	5
	G.Ö 89	1	6	4	5	2	3
	G.Ö 90	1	6	4	5	2	3
	G.Ö 91	1	2	6	5	3	4
	G.Ö 92	1	2	6	5	3	4
	G.Ö 93	1	2	6	5	3	4
	G.Ö 94	1	6	3	2	4	5
	G.Ö 95	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 96	3	4	1	2	5	6
	G.Ö 97	1	6	3	2	5	4
	G.Ö 98	1	6	3	2	4	5
	G.Ö 99	1	2	6	3	5	4
	G.Ö 100	1	6	2	5	3	4
	G.Ö 101	6	3	5	1	4	2
	G.Ö 102	1	2	6	3	4	5
	G.Ö 103	1	2	6	3	4	5
	G.Ö 104	1	5	2	3	4	6
	G.Ö 105	3	4	6	5	2	1
	G.Ö 106	1	5	3	2	4	6
	G.Ö 107	5	3	6	1	2	4
	G.Ö 108	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 109	6	1	2	4	3	5
	G.Ö 110	6	1	5	3	4	2
	G.Ö 111	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 112	1	2	3	4	5	6
	G.Ö 113	1	4	2	3	6	5
	G.Ö 114	6	5	2	1	4	3
	G.Ö 115	1	2	5	3	4	6
	G.Ö 116	1	2	4	3	5	6
	G.Ö 117	1	2	5	3	4	6

Ek 5: İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Okullar	Katılımcı	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Üst Seviyede Olan Okullar	G.Y 1	4	1	2	3	5	6
	G.Y 2	4	5	3	1	2	6
	G.Y 3	4	3	1	2	6	5
	G.Y 4	4	2	3	1	5	6
	G.Y 5	3	4	2	6	5	1
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Orta Seviyede Olan Okullar	G.Y 6	2	4	5	6	1	3
	G.Y 7	3	4	5	6	1	2
	G.Y 8	3	4	2	5	6	1
	G.Y 9	4	3	1	2	5	6
	G.Y 10	3	4	2	1	6	5
	G.Y 11	3	2	5	6	4	1
	G.Y 12	3	4	5	6	2	1
	G.Y 13	3	4	1	2	6	5
	G.Y 14	2	6	4	3	5	1
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Düşük Seviyede Olan Okullar	G.Y 15	4	3	1	2	5	6
	G.Y 16	3	6	4	5	2	1
	G.Y 17	3	2	4	6	2	1
	G.Y 18	3	6	4	5	1	2
	G.Y 19	3	2	4	1	5	6
	G.Y 20	6	5	4	3	2	1

Ek 6: İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Gelecekteki Okul Yapılanmasına İlişkin Görüşleri

Okullar	Görüşme Yapılan	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Üst Seviyede Olan Okullar	G.Ö 1	4	5	3	1	2	6
	G.Ö 2	4	3	5	1	2	6
	G.Ö 3	4	1	2	3	5	6
	G.Ö 4	3	4	2	1	5	6
	G.Ö 5	3	4	1	2	6	5
	G.Ö 6	4	2	5	3	1	6
	G.Ö 7	3	4	5	2	6	1
	G.Ö 8	4	3	1	2	6	5
	G.Ö 9	5	4	3	6	1	2
	G.Ö 10	3	4	2	1	6	5
	G.Ö 11	4	3	5	6	2	1
	G.Ö 12	3	4	5	6	2	1
	G.Ö 13	3	4	5	6	2	1
	G.Ö 14	3	4	5	6	2	1
	G.Ö 15	4	3	5	6	2	1
	G.Ö 16	3	4	2	1	6	5
	G.Ö 17	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 18	2	3	1	4	5	6
	G.Ö 19	3	4	2	1	6	5
	G.Ö 20	4	3	5	2	6	1
	G.Ö 21	3	1	4	5	6	2
	G.Ö 22	4	3	6	1	2	5
	G.Ö 23	4	3	2	5	1	6
	G.Ö 24	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 25	4	3				
	G.Ö 26	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 27	3	4	1	2	5	6
	G.Ö 28	3	4	5	6	2	1
	G.Ö 29	6	4	5	3	2	1
	G.Ö 30	3	4	5	2	1	6
	G.Ö 31	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 32	4	3	5	6	2	1
	G.Ö 33	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 34	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 35	3	4				
	G.Ö 36	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 37	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 38	3	4	5	2	1	6
	G.Ö 39	3	4	5	1	2	6

Okullar	Görüşme Yapılan	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Orta Seviyede Olan Okullar	G.Ö 40	4	3	2	5	1	6
	G.Ö 41	4	1	5	3	2	6
	G.Ö 42	3	4	5	1	2	6
	G.Ö 43	3	4	5	1	2	6
	G.Ö 44	3	4	2	6	5	1
	G.Ö 45	5	4	3	6	2	1
	G.Ö 46	4	3	1	2	5	6
	G.Ö 47	4	3	5	6	2	1
	G.Ö 48	4	3	1	2	5	6
	G.Ö 49	4	3	1	6	5	2
	G.Ö 50	1	5	2	4	6	3
	G.Ö 51	4	3	1	2	6	5
	G.Ö 52	3	4	2	1	6	5
	G.Ö 53	3	4	5	6	2	1
	G.Ö 54	1	3	6	5	4	2
	G.Ö 55	3	4	6	5	2	1
	G.Ö 56	3	4	2	1	5	6
	G.Ö 57	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 58	2	3	5	4	1	6
	G.Ö 59	3	4	2	1	6	5
	G.Ö 60	3	4	5	2	1	6
	G.Ö 61	3	4	1	2	6	5
	G.Ö 62	5	4	2	1	6	3
	G.Ö 63	3	2	4	1	5	6
	G.Ö 64	6	5	4	3	2	1
	G.Ö 65	4	3	2	1	6	5
	G.Ö 66	3	4	1	2	5	6
	G.Ö 67	4	3	5	1	6	2
	G.Ö 68	4	3	6	2	5	1
	G.Ö 69	3	4	2	5	1	6
	G.Ö 70	4	3	6	2	5	1
	G.Ö 71	3	4	1	2	5	6
	G.Ö 72	3	2	4	6	5	1
	G.Ö 73	4	3	6	2	5	1
	G.Ö 74	4	3	2	6	5	1
	G.Ö 75	3	6	2	1	4	5
	G.Ö 76	4	3	6	2	5	1
	G.Ö 77	4	3	1	2	6	5
	G.Ö 78	3	4	2	1	6	5

Okullar	Görüşme Yapılan	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	6. Tercih
Sosyo-Ekonomik Çevresi Açısından Düşük Seviyede Olan Okullar	G.Ö 79	4	3	6	5	2	1
	G.Ö 80	4	3	1	5	2	6
	G.Ö 81	3	4	5	6	2	1
	G.Ö 82	4	3	6	5	2	1
	G.Ö 83	4	3	1	5	2	6
	G.Ö 84	3	4	5	6	2	1
	G.Ö 85	3	4	1	2	6	5
	G.Ö 86	3	4	1	2	6	5
	G.Ö 87	4	3	6	5	2	1
	G.Ö 88	3	4	5	2	1	6
	G.Ö 89	3	1	6	5	2	4
	G.Ö 90	3	4	2	6	1	5
	G.Ö 91	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 92	4	3	1	5	2	6
	G.Ö 93	4	3	1	2	5	6
	G.Ö 94	4	3	2	1	6	5
	G.Ö 95	3	4	2	5	6	1
	G.Ö 96	4	3	2	5	1	6
	G.Ö 97	3	4	2	1	6	5
	G.Ö 98	4	3	2	1	6	5
	G.Ö 99	4	3	1	2	5	6
	G.Ö 100	4	3	5	2	6	1
	G.Ö 101	1	3	4	5	6	2
	G.Ö 102	4	3	2	1	6	5
	G.Ö 103	4	3	2	1	6	5
	G.Ö 104	3	4	1	2	5	6
	G.Ö 105	4	3	1	6	5	2
	G.Ö 106	1	4	3	2	5	6
	G.Ö 107	6	4	5	2	3	1
	G.Ö 108	4	3	1	6	2	5
	G.Ö 109	4	5	3	2	1	6
	G.Ö 110	4	5	2	3	6	1
	G.Ö 111	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 112	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 113	6	5	4	3	2	1
	G.Ö 114	3	4	1	2	6	5
	G.Ö 115	4	3	1	2	5	6
	G.Ö 116	4	3	2	1	5	6
	G.Ö 117	4	3	1	2	5	6